

GLASBENA UMETNOST

OSNOVNA ŠOLA

Izobraževalni program osnovne šole

Izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Prilagojeni izobraževalni programi osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom

Drugo vzgojno-izobraževalno obdobje, Tretje vzgojno-izobraževalno obdobje

OBVEZNI PREDMET

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

IME PREDMETA: glasbena umetnost

Predmetnik za osnovno šolo

Prilagojeni predmetnik za osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Prilagojeni predmetnik za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Predmetnik prilagojenega programa osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom

4. razred	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	9. razred
52,5	52,5	35	35	35	32

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

dr. Inge Breznik, Zavod RS za šolstvo; Silvan Baša, OŠ Franceta Prešerna Kranj; Rebeka Bračič, OŠ Antona Ingoliča Spodnja Polskava; Manca Černe, OŠ Veliki Gaber; Suzana Čopi Stanišić, OŠ Šmarje pri Kopru, Gimnazija Piran; Sonja Devenica, OŠ Bežigrad; Mojca Dolinar, Zavod RS za šolstvo; dr. Ada Holcar, Zavod RS za šolstvo; dr. Barbara Kopačin, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta; Anamarija Krvišek Zavec, OŠ Turnišče

JEZIKOVNI PREGLED: Mira Turk Škraba

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Ucni-nacrti/2025/UN_OS/Didacticna-priporocila_k_ucnemu_nacrtu_glasbena_umetnost_2025.pdf

CIP

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](#)-ID [243012867](#)

ISBN 978-961-03-0965-9 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

BESEDILO O SEJI SS

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na 244. seji dne, 22. 5. 2025, določil učni načrt glasbena umetnost za izobraževalni program osnovne šole, izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre, izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre in prilagojene izobraževalne programe osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom.

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje se je na 244. seji dne, 22. 5. 2025, seznanil z didaktičnimi priporočili k učnemu načrtu glasbena umetnost za izobraževalni program osnovne šole, izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre, izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre in prilagojene izobraževalne programe osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPICNE STRANI

V dokumentu je za učenke in učence, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih učenci izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:
Obvezno
Izbirno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi ducilist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quiatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaioirem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelim lam alit re, omnis ab il mo dolupti connihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaepeped quame moditatum ipient veligna tessint laessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusclisita dolorrum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tessequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

- Učenec
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorum quasimus mo mi.
 - Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupratu repeliam.
 - Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
 - Ut fuga. Nemperum fuga.**
 - Ma vellaut quatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
 - Omnim ut doluptur, quam consequi.
 - Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorum quasimus mo mi.*
 - Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupratu repeliam.*
 - Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
 - Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

Pojmi, ki jih učenec mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo učenci.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

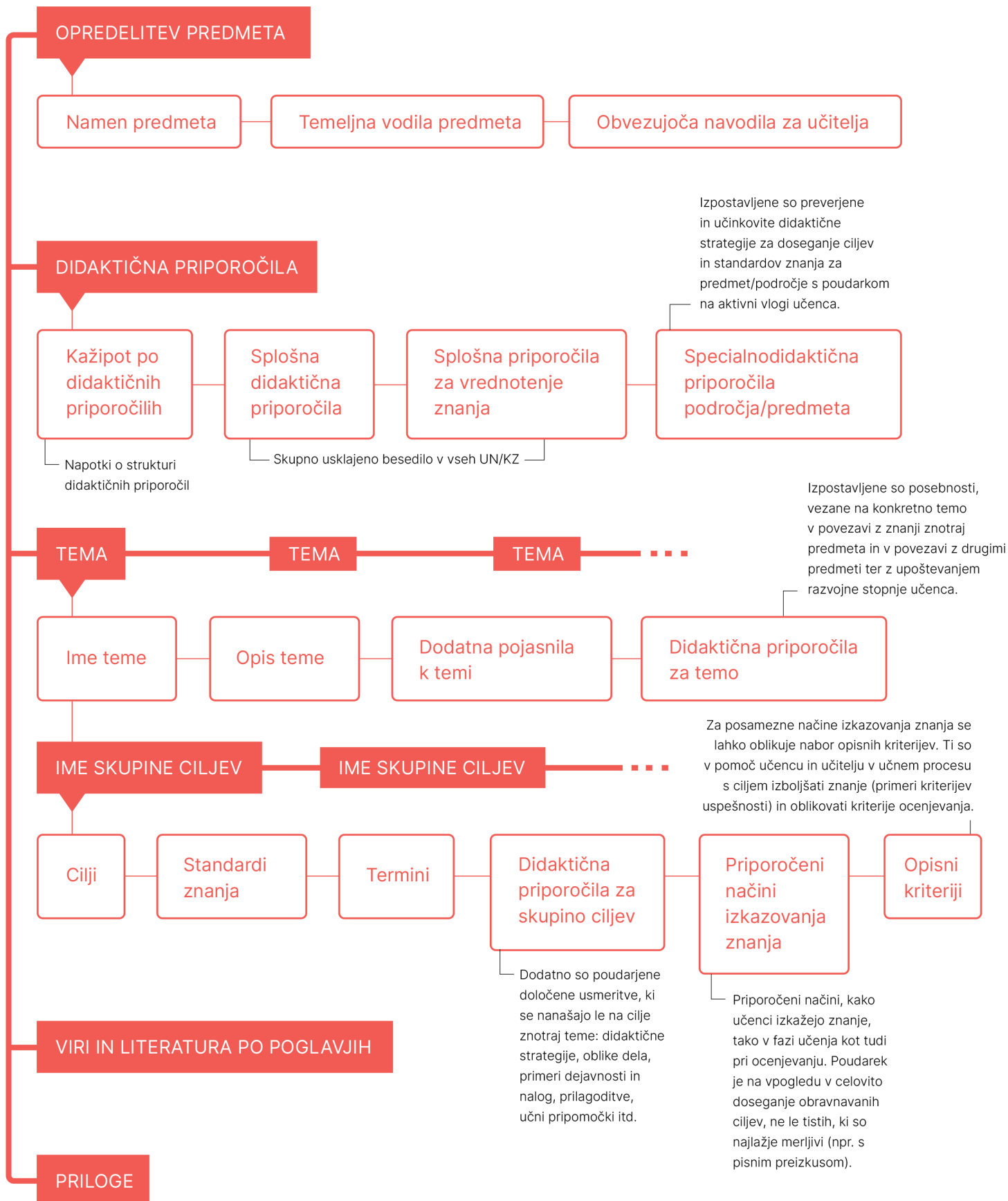
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 9

Namen predmeta..... 9

Temeljna vodila predmeta 9

Obvezujoča navodila za učitelje 9

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA 11

Kažipot po didaktičnih priporočilih 11

Splošna didaktična priporočila 12

Splošna priporočila za vrednotenje znanja
..... 13

Specialnodidaktična priporočila
področja/predmeta 15

DRUGO VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO

OBDOBJE 19

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 20

IZVAJANJE 21

POSLUŠANJE..... 29

USTVARJANJE 37

GLASBENI JEZIK 44

TRETJE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO

OBDOBJE 52

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 53

IZVAJANJE 54

POSLUŠANJE..... 62

USTVARJANJE 69

GLASBENI JEZIK 78

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH..... 87

Didaktična priporočila 87

IZVAJANJE 87

POSLUŠANJE..... 88

USTVARJANJE 88

GLASBENI JEZIK 88

IZVAJANJE 88

POSLUŠANJE..... 89

USTVARJANJE 89

GLASBENI JEZIK 89

PRILOGE 90

Priloge po poglavjih 90

IZVAJANJE..... 90

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Glasba spada med predmete z najdaljšo umeščenostjo v slovenski šolski sistem. Namen predmeta je omogočiti učencu doživljanje in spoznavanje glasbe skozi avtentične oblike učenja, ki izhajajo iz temeljnega trojstva glasbene umetnosti: produkcije, reprodukcije in recepcije. Učni proces temelji na razvijanju glasbene komunikacije učencev, ki z izvajanjem, ustvarjanjem in ozaveščenim poslušanjem celostno spoznavajo glasbo v njenih različnih zvrsteh ter prostorskih in časovnih dimenzijah. Izhajajoč iz ciljne in procesno-razvojne naravnosti pri učencih razvija glasbene sposobnosti, spretnosti in znanja. Kot neodtujljivi del kulturno-umetnostnega izražanja spodbuja razvoj višjih kulturnih potreb, estetskih vrednot, kritično mišljenje, ozaveščenost o družbeni in socialni vlogi glasbe ter razvoju lastne identitete. Eden izmed najpomembnejših gradnikov predmeta je ohranjanje in spoznavanje slovenske glasbene umetnosti in kulture.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Predmet temelji na ciljnem in procesnem udejanjanju avtentičnih oblik učenja glasbe. Učitelji ob upoštevanju razvojnih značilnosti učencev in njihovih interesov avtonomno izbirajo glasbene vsebine za *izvajanje*, *ustvarjanje* in *poslušanje*. Učenci skozi glasbene dejavnosti izkustveno razvijajo glasbene sposobnosti in spretnosti, izgrajujejo pojmovne mreže, spoznavajo glasbeno literaturo, ustvarjalce, poustvarjalce, glasbeni simbolni sistem in elemente glasbenega oblikovanja. *Glasbeni jezik* kot rezultat glasbenih dejavnosti omogoča številne možnosti horizontalnih in vertikalnih medpredmetnih povezav. Procesni učni cilji se skozi izbor glasbenih vsebin razširjajo in poglobljajo. Predmet Glasbena umetnost omogoča spoznavanje in sprejemanje različnih pojavnosti in vlog glasbe v vsakdanjem življenju ter zgodovinskem razvoju. Vzgaja bodoče izvajalce, poslušalce in ljubitelje glasbe. Skrbi za ohranjanje slovenske glasbene umetnosti in kulture ter njeno vpetost v mednarodno okolje.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

V skladu s temeljnimi cilji predmeta in poudarjeno avtonomijo učiteljev za njihovo uresničevanje je v vzgojno-izobraževalnem procesu temeljno načelo komunikacije v glasbenem jeziku, ki

poteka skozi glasbene dejavnosti *izvajanja*, *poslušanja* in *ustvarjanja*. Didaktični pristopi zato izpostavljajo pomen avtentičnih glasbenih izkušenj ob uporabi prevladujočih glasbenih metod poučevanja in učenja, ki učencem omogočajo avtentično usvajanje zakonitosti glasbenega jezika ter oblikovanja glasbenih interesov in vrednot. Slednje uresničujemo tudi s povezovanjem šolskega okolja z glasbeno-kulturnimi okolji in umetniki.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

KAŽIPOT PO DIDAKTIČNIH PRIPOROČILIH

Razdelke *Kažipot po didaktičnih priporočilih*, *Splošna didaktična priporočila* in *Splošna priporočila za vrednotenje znanja* je pripravil Zavod RS za šolstvo.

Didaktična priporočila prinašajo učiteljem napotke za uresničevanje učnega načrta predmeta v pedagoškem procesu. Zastavljena so večplastno, na več ravneh (od splošnega h konkretnemu), ki se medsebojno prepletajo in dopolnjujejo.

» Razdelka *Splošna didaktična priporočila* in *Splošna priporočila za vrednotenje znanja* vključujeta krovne usmeritve za načrtovanje, poučevanje in vrednotenje znanja, ki veljajo za vse predmete po celotni izobraževalni vertikali. Besedilo v teh dveh razdelkih je nastalo na podlagi *Usmeritev za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za osnovne šole in srednje šole* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrdi>) ter *Izhodišč za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/plw0909>) in je v vseh učnih načrtih enako.

» Razdelek *Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta* vključuje tista didaktična priporočila, ki se navezujejo na področje/predmet kot celoto. Zajeti so didaktični pristopi in strategije, ki so posebej priporočeni in značilni za predmet glede na njegovo naravo in specifikke.

Učni načrt posameznega predmeta je členjen na *teme*, vsaka tema pa se lahko nadalje členi na *skupine ciljev*.

» Razdelka *Didaktična priporočila za temo* in *Didaktična priporočila za skupino ciljev* vključujeta konkretne in specifične napotke, ki se nanašajo na poučevanje določene teme oz. skupine ciljev znotraj teme. Na tem mestu so izpostavljene preverjene in učinkovite didaktične strategije za poučevanje posamezne teme ob upoštevanju značilnosti in vidikov znanja, starosti učencev, predznanja, povezanosti znanja z drugimi predmeti/področji ipd. Na tej ravni so usmeritve lahko konkretizirane tudi s primeri izpeljave oz. učnimi scenariji.

Didaktična priporočila na ravni skupine ciljev zaokrožujeta razdelka *Priporočeni načini izkazovanja znanja* in *Opisni kriteriji*, ki vključujeta napotke za vrednotenje znanja (spremljanje, preverjanje, ocenjevanje) znotraj posamezne teme oz. skupine ciljev.

SPLOŠNA DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učitelj si za uresničitev ciljev učnega načrta, kakovostno učenje ter optimalni psihofizični razvoj učencev prizadeva zagotoviti varno in spodbudno učno okolje. V ta namen pri poučevanju uporablja raznolike didaktične strategije, ki vključujejo učne oblike, metode, tehnike, učna sredstva in gradiva, s katerimi učencem omogoča aktivno sodelovanje pri pouku, pa tudi samostojno učenje. Izbira jih premišljeno, glede na namen in naravo učnih ciljev ter glede na učne in druge, za učenje pomembne značilnosti posameznega učenca, učne skupine ali oddelka.

Varno in spodbudno učno okolje učitelj zagotavlja tako, da:

- » spodbuja medsebojno sprejemanje, sodelovanje, čustveno in socialno podporo;
- » neguje vedoželjnost, spodbuja interes in motivacijo za učenje, podpira razvoj različnih talentov in potencialov;
- » učence aktivno vključuje v načrtovanje učenja;
- » kakovostno poučuje in organizira samostojno učenje (individualno, v parih, skupinsko) ob različni stopnji vodenja in spodbujanja;
- » učencem omogoča medsebojno izmenjavo znanja in izkušenj, podporo in sodelovanje;
- » prepozna in pri poučevanju upošteva predznanje, skupne in individualne učne, socialne, čustvene, (med)kulturne, telesne in druge potrebe učencev;
- » učencem postavlja ustrezno zahtevne učne izzive in si prizadeva za njihov napredek;
- » pri učencih stalno preverja razumevanje, spodbuja ozaveščanje in usmerjanje procesa lastnega učenja;
- » proces poučevanja prilagaja ugotovitvam sprotne spremljanja in preverjanja dosežkov učencev;
- » omogoča povezovanje ter nadgrajevanje znanja znotraj predmeta, med predmeti in predmetnimi področji;
- » poučuje in organizira samostojno učenje v različnih učnih okoljih (tudi virtualnih, zunaj učilnic), ob uporabi avtentičnih učnih virov in reševanju relevantnih življenjskih problemov in situacij;
- » ob doseganju predmetnih uresničuje tudi skupne cilje različnih področij (jezik, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnostni razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost).

Učitelj pri uresničevanju ciljev in standardov znanja učnega načrta učencem omogoči prepoznavanje in razumevanje:

- » smisla oz. namena učenja (kaj se bodo učili in čemu);
- » uspešnosti lastnega učenja oz. napredka (kako in na temelju česa bodo vedeli, da so pri učenju uspešni in so dosegli cilj);

- » pomena različnih dokazov o učenju in znanju;
- » vloge povratne informacije za stalno izboljševanje ter krepitev občutka »zmorem«;
- » pomena medvrstniškega učenja in vrstniške povratne informacije.

Za doseganje celostnega in poglobljenega znanja učitelj načrtuje raznolike predmetne ali medpredmetne učne izzive, ki spodbujajo učence k aktivnemu raziskovanju, preizkušanju, primerjanju, analiziranju, argumentiranju, reševanju avtentičnih problemov, izmenjavi izkušenj in povratnih informacij. Ob tem nadgrajujejo znanje ter razvijajo ustvarjalnost, inovativnost, kritično mišljenje in druge prečne veščine. Zato učitelj, kadar je mogoče, izvaja projektni, problemski, raziskovalni, eksperimentalni, izkustveni ali praktični pouk in uporablja temu primerne učne metode, pripomočke, gradiva in digitalno tehnologijo.

Učitelj upošteva raznolike zmožnosti in potrebe učencev v okviru notranje diferenciacije in individualizacije pouka ter personalizacije učenja s prilagoditvami, ki obsegajo:

- » učno okolje z izbiro ustreznih didaktičnih strategij, učnih dejavnosti in oblik;
- » obsežnost, zahtevnost in kompleksnost učnih ciljev;
- » raznovrstnost in tempo učenja;
- » načine izkazovanja znanja, pričakovane rezultate ali dosežke.

Učitelj smiselno upošteva načelo diferenciacije in individualizacije tudi pri načrtovanju domačega dela učencev, ki naj bo osmišljeno in raznoliko, namenjeno utrjevanju znanja in pripravi na nadaljnje učenje.

Individualizacija pouka in personalizirano učenje sta pomembna tudi za razvijanje talentov in potencialov nadarjenih učencev. Še posebej pa sta pomembna za razvoj, uspešno učenje ter enakovredno in aktivno vključenost učencev s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, z učnimi težavami, dvojno izjemnih, priseljencev ter učencev iz manj spodbudnega družinskega okolja. Z individualiziranimi pristopi preko inkluzivne poučevalne prakse učitelj odkriva in zmanjšuje ovire, ki učencem iz teh skupin onemogočajo optimalno učenje, razvoj in izkazovanje znanja, ter uresničuje v individualiziranih programih in drugih individualiziranih načrtih načrtovane prilagoditve vzgojno-izobraževalnega procesa za učence iz specifičnih skupin.

SPLOŠNA PRIPOROČILA ZA VREDNOTENJE ZNANJA

Vrednotenje znanja razumemo kot ugotavljanje znanja učencev skozi celoten učni proces, tako pri spremljanju in preverjanju znanja (ugotavljanje predznanja in znanja učenca na vseh stopnjah učenja), kot tudi pri ocenjevanju znanja.

V prvi fazi učitelj kontinuirano spremlja in podpira učenje, preverja znanje vsakega učenca, mu nudi kakovostne povratne informacije in ob tem ustrezno prilagaja lastno poučevanje. Pred začetkom učnega procesa učitelj najprej aktivira in ugotavlja učenčevo predznanje in ugotovitve

uporabi pri načrtovanju pouka. Med učnim procesom sproti preverja doseganje ciljev pouka in standardov znanja ter spremlja in ugotavlja napredek učenca. V tej fazi učitelj znanja ne ocenjuje, pač pa na osnovi ugotovitev sproti prilagaja in izvaja dejavnosti v podporo in spodbudo učenju (npr. dodatne dejavnosti za utrjevanje znanja, prilagoditve načrtovanih dejavnosti in nalog glede na zmožnosti in potrebe posameznih učencev ali skupine).

Učitelj pripomore k večji kakovosti pouka in učenja, tako da:

- » sistematično, kontinuirano in načrtno pridobiva informacije o tem, kako učenec dosega učne cilje in usvaja standarde znanja;
- » ugotavlja in spodbuja razvoj raznolikega znanja – ne le vsebinskega, temveč tudi procesnega (tj. spretnosti in veščin), spremlja in spodbuja pa tudi razvijanje odnosnega znanja;
- » spodbuja učenca, da dosega cilje na različnih taksonomskih ravneh oz. izkazuje znanje na različnih ravneh zahtevnosti;
- » spodbuja uporabo znanja za reševanje problemov, sklepanje, analiziranje, vrednotenje, argumentiranje itn.;
- » je naravnani na ugotavljanje napredka in dosežkov, pri čemer razume, da so pomanjkljivosti in napake zlasti priložnosti za nadaljnje učenje;
- » ugotavlja in analizira učenčevo razumevanje ter odpravlja vzroke za nerazumevanje in napačne predstave;
- » učenca spodbuja in ga vključuje v premisleke o namenih učenja in kriterijih uspešnosti, po katerih vrednoti lastno učno uspešnost (samovrednotenje) in uspešnost vrstnikov (vrstniško vrednotenje);
- » učencu sproti podaja kakovostne povratne informacije, ki vključujejo usmeritve za nadaljnje učenje.

Ko so dejavnosti prve faze (spremljanje in preverjanje znanja) ustrezno izpeljane, sledi druga faza, ocenjevanje znanja. Pri tem učitelj učencu omogoči, da lahko v čim večji meri izkaže usvojeno znanje. To doseže tako, da ocenjuje znanje na različne načine, ki jih je učenec spoznal v procesu učenja. Pri tem upošteva potrebe učenca, ki za uspešno učenje in izkazovanje znanja potrebuje prilagoditve.

Učitelj lahko ocenjuje samo znanje, ki je v učnem načrtu določeno s standardi znanja. Predmet ocenjevanja znanja niso vsi učni cilji, saj vsak cilj nima z njim povezanega specifičnega standarda znanja. Učitelj ne ocenjuje stališč, vrednot, navad, socialnih in čustvenih veščin ipd., čeprav so te zajete v ciljih učnega načrta in jih učitelj pri učencu sistematično spodbuja, razvija in v okviru prve faze tudi spremlja.

Na podlagi standardov znanja in kriterijev uspešnosti učitelj, tudi v sodelovanju z drugimi učitelji, pripravi kriterije ocenjevanja in opisnike ter jih na ustrezen način predstavi učencu. Če učenec v procesu učenja razume in uporablja kriterije uspešnosti, bo lažje razumel kriterije ocenjevanja.

Ugotovitve o doseganju standardov znanja, ki temeljijo na kriterijih ocenjevanja in opisnikih, se izrazijo v obliki ocene.

Učitelj z raznolikimi načini ocenjevanja omogoči izkazovanje raznoliškega znanja (védenje, spretnosti, veščine) na različnih ravneh. Zato poleg pisnih preizkusov znanja in ustnih odgovorov ocenjuje izdelke (pisne, likovne, tehnične, praktične in druge za predmet specifične) in izvedbo dejavnosti (govorne, gibalne, umetniške, eksperimentalne, praktične, multimedijske, demonstracije, nastope in druge za predmet specifične), s katerimi učenec izkaže svoje znanje.

SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA PODROČJA/PREDMETA

Učni načrt predmeta glasbena umetnost v osnovni šoli usmerja učitelja pri izboru učnih strategij oziroma k cilju usmerjenih učnih dejavnosti. Učitelj pri načrtovanju učnih ur izhaja iz temeljnih didaktičnih načel in interesov učencev. Pouk glasbe izvaja ob upoštevanju načel umetniške in kulturne vrednosti, razvojne stopnje učencev, njihovih individualnih potreb, znanstvenih (strokovnih) izhodišč, načel sistematičnosti in postopnosti, nazornosti, življenjske bližine, trajnosti znanj, sposobnosti in navad, socialne integracije, zagotavljanja uspeha in načela ekonomičnosti.

Učitelj upošteva različne ravni glasbenih izkušenj in predznanj učencev, ki izhajajo iz njihovega neformalnega in spontanega glasbenega učenja ter morebitnega izobraževanja v glasbenih šolah. Poleg že uveljavljenih in preizkušenih didaktičnih strategij in glasbenih metod učenja v pouk vključuje inovativne tehnike, prožno uporablja različne učne oblike, uvaja nove didaktične postopke, učne metode in sodobne digitalne tehnologije. Pouk izvaja v spodbudnem učnem okolju, tako v razredu kot tudi izven njega. Obisk koncertov, glasbenih prireditev in srečanja z glasbenimi umetniki na avtentičnih prizoriščih pomembno širijo njihova glasbena znanja, spodbujajo kritično mišljenje in razvijajo estetsko vrednotenje.

Glasbena znanja in spoznanja pripevajo k razvoju ključne kompetence kulturna zavest in izražanje. Ob zavedanju slovenske glasbene in kulturne identitete, ki temelji na bogati zakladnici ljudske in umetne glasbe, učenci širijo svoja znanja ter spoznavajo raznolikost in bogastvo glasbenih praks drugih kultur in narodov.

Zgradba učnega načrta

Cilji v učnem načrtu so oblikovani odprto in široko, kar učitelju omogoča avtonomijo pri izboru glasbenih vsebin ter njihovem prilagajanju razvojnim značilnostim, zmožnostim in interesom učencev. Cilji se nadgrajujejo iz razreda v razred, kar zagotavlja postopnost in kontinuiteto skozi celotno vertikalno od prvega do tretjega vzgojno-izobraževanega obdobja. Standardi znanja so izpeljani iz ciljev. Cilji s področij vrednotenja in sodelovalnih veščin nimajo pripadajočih standardov, zato dosežkov učencev na tem področju ne ocenjujemo.

V vsakem razredu osnove šole se uresničujejo vsi cilji vseh štirih tem *izvajanje, poslušanje, ustvarjanje* in *glasbeni jezik*, načrtovanje teh ciljev pa naj bo uravnoteženo. Dejavnosti naj bodo smiselno vključene v posamezno učno uro, pri tem pa naj bo razvidna rdeča nit učnega procesa. Vseh glasbenih dejavnosti ni treba vključiti v vsako posamezno učno uro. Učitelj naj skrbi za uravnoteženo zastopanost dejavnosti, tako da nobene ne marginalizira na račun drugih. Skozi daljše časovno obdobje učitelj načrtuje postopno uvajanje ciljev in njihovo nadgradnjo z novimi, pri čemer izhaja iz usvojenih znanj in spretnosti pridobljenih v predhodnih razredih.

Strokovni termini so zapisani tam, kjer se prvič pojavijo, omenjajo ali obravnavajo. V naslednjih razredih se dosledno uporabljajo in nadgrajujejo.

Diferenciacija, individualizacija in formativno spremljanje znanja

Pouk glasbe ponuja oblike, metode in didaktične pristope dela, ki same po sebi ustvarjajo pogoje za diferenciacijo in individualizacijo. Učitelj s premišljenim izborom glasbenih vsebin prilagaja raven zahtevnosti učenčevim zmožnostim. Poleg tega lahko individualizira delo znotraj posamezne glasbene vsebine: glasbeno nadarjenemu učencu ponudi solistične vloge pevca ali inštrumentalista, skupini učencev s podobnimi izkušnjami omogoči sodelovanje v manjših zasedbah, učencem, ki potrebujejo podporo, pa dejavnost v večjih skupinah. Cilje načrtuje tako, da spodbuja samostojnost učencev pri izvajanju, poslušanju in ustvarjanju.

Glasbeni pouk, osredinjen na učenca, od učitelja zahteva stalno didaktično ustvarjalnost pri oblikovanju učnega procesa, v katerem učenec postopoma prevzema odgovornost za lastno učenje in učne dosežke. Hkrati pri učencu spodbuja sodelovalno učenje in timsko delo, pri katerem učenec praktično in teoretično raziskuje glasbo in rešuje avtentične, problemske naloge.

Delo z učenci z raznolikimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami

Učitelj preko inkluzivne prakse in prilagoditev prilagaja poučevanje, preverjanje in ocenjevanje znanja za učence z učnimi težavami, učence s posebnimi potrebami, nadarjene učence, priseljence, učence iz manj spodbudnega okolja ter učence s statusom kulturnika. Prilagaja vsebine, metode, oblike in pristope dela, časovno razporeditev in rabo didaktičnih pripomočkov z namenom doseganja oziroma preseganja ciljev in standardov znanja. Delo z učenci z raznolikimi potrebami temelji na timski podpori ter vključuje sodelovanje med učitelji, spremljevalci in drugimi strokovnimi delavci. Učitelj sproti evalvira učinkovitost prilagoditev ter jih po potrebi spreminja glede na učenčev napredek.

Osnovno izhodišče za učiteljevega delovanja v prilagodljivem in vključujočem učnem okolju je spoštovanje ter upoštevanje različnosti, izvirnosti in individualnosti učencev, ob hkratni vzpostavitvi lastne inkluzivne poučevalne prakse. Takšno okolje poudarja pomen koncepta vključevanja, ki temelji na dojemanju razreda kot skupnosti edinstvenih posameznikov. To

zahteva oblikovanje vzgojno-izobraževalnega procesa, ki omogoča enakovredno vključevanje vseh učencev glede na njihove potrebe.

Medpredmetno povezovanje

Učitelj uresničuje horizontalno in vertikalno medpredmetno povezovanje, tako z vidika procesov učenja kot tudi vsebin in pojmov. Povezovanje vzpostavlja v čim večji možni meri s timsko obliko dela ter s prožno organizacijo učnih ur. Medpredmetno sodelovanje naj se uresničuje tudi v šoli v naravi, na ekskurzijah, gostovanjih učencev doma in v tujini, pa tudi pri projektnem in raziskovalnem delu.

Skupni cilji

Cilji predmeta glasbena umetnost podpirajo skupne cilje s področij jezika, državljanstva, kulture in umetnosti, trajnostnega razvoja, zdravja in dobrobiti, digitalne kompetentnosti in podjetnosti.

V okviru pouka glasbene umetnosti učenec:

Jezik, državljanstvo, kultura in umetnost

- » Spoznava (1.1.2.1) in uporablja strokovno terminologijo glasbenega jezika (1.1.2.2).
- » Analizira različne glasbene zapise in druga gradiva o glasbi (1.1.4.1).
- » Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo (1.1.5.1).
- » Vzpostavlja odnos do umetnosti in ozavešča lastno doživljanje (1.3.1.1).
- » Spoznava umetniške zvrsti, njihova izrazna sredstva ter kulturno-zgodovinski kontekst (1.3.2.1).
- » Uživa ob ustvarjanju glasbe ter se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih (1.3.4.1).
- » Svobodno izraža in uresničuje ustvarjalne ideje (1.3.4.2).
- » Živi kulturo in umetnost kot vrednoto (1.3.5.1).

Trajnostni razvoj

- » S pomočjo glasbe prepozna lastne vrednote v povezavi s trajnostnim razvojem (2.1.1.1).
- » Gradi odgovoren odnos do naravnih sistemov (2.1.3.1).
- » Kritično presoja informacije z vidika okolja, živih bitij in družbe ob upoštevanju različnih perspektiv (2.2.2.1).
- » Sodeluje z drugimi pri ukrepanju za trajnostnost (2.4.2.1).

Zdravje in dobrobit

- » Uravnava lastno doživljanje (3.1.2.1), razvija samozavest in samospoštovanje (3.1.2.2).
- » Glasbene dejavnosti spodbujajo radovednost (3.1.4.1) in sprostitvev (3.2.3.2).
- » Vključuje se v gibalne dejavnosti (3.2.1.3), s katerimi vzpostavlja pozitiven odnos do gibanja (3.2.1.2) ter spoznava ukrepe za ohranjanje zdravja (3.2.4.1).
- » Razvija spretnost aktivnega poslušanja (3.3.2.1) in sodelovalne veščine (3.3.3.1).

Digitalna kompetentnost

- » Pri iskanju informacij o glasbi (4.1.1.1), ustvarjanju, urejanju in deljenju v različnih formatih uporablja digitalno tehnologijo (4.2.1.1), (4.3.1.1), (4.3.2.1).
- » Upravlja svojo digitalno identiteto (4.2.6.1).
- » Prepoznava tehnične težave in jih skuša reševati (4.5.1.1).

Podjetnost

- » Uporablja glasbeno znanje in izkušnje pri reševanju izzivov (5.1.2.1), (5.3.1.1).
- » Vrednoti dosežke ustvarjanja ter uspešnost pri doseganju zastavljenih ciljev (5.3.5.2).
- » Uporablja pridobljeno glasbeno znanje v novih situacijah, npr. pri ustvarjanju (5.3.5.3).

Vrednotenje, preverjanje in ocenjevanje znanja

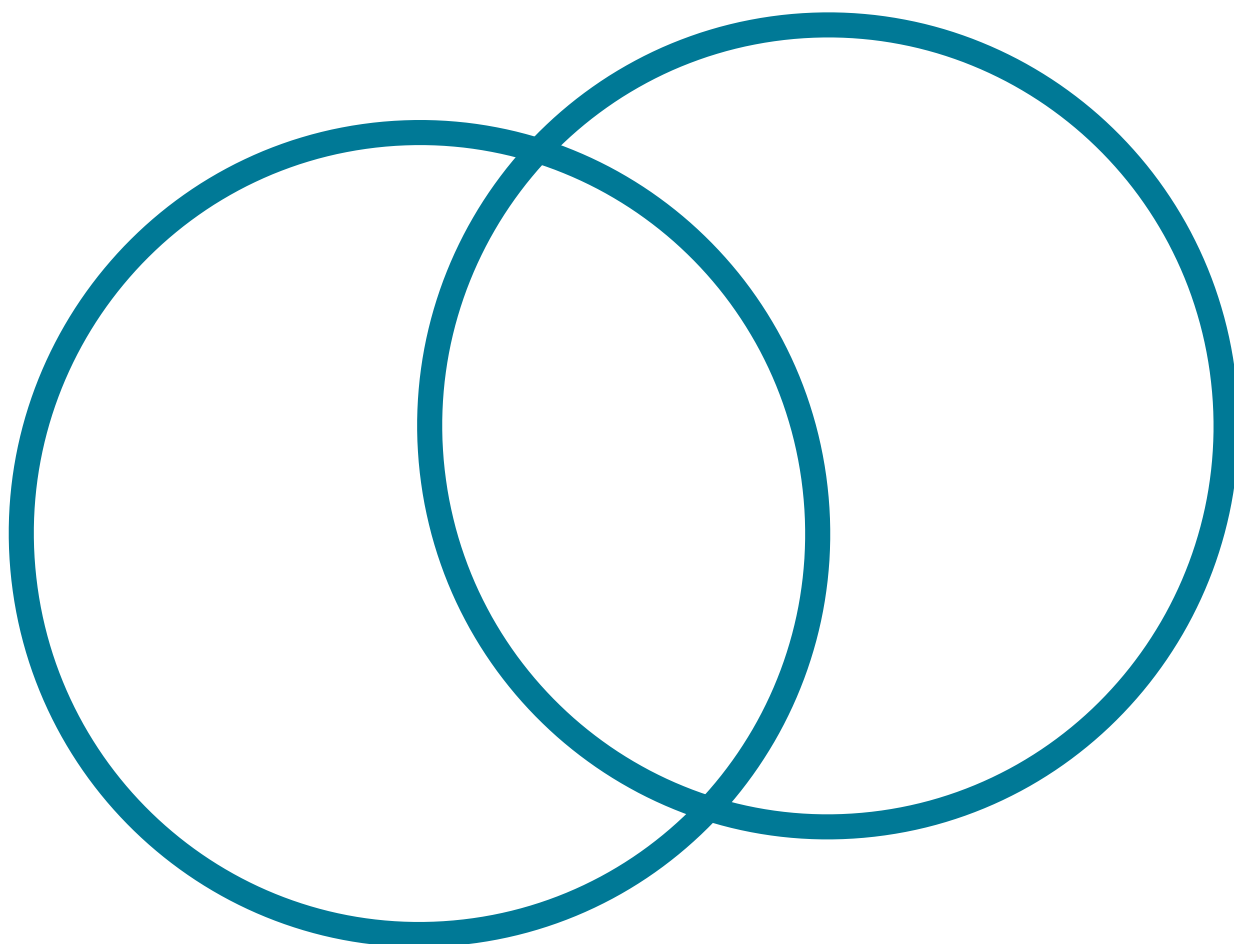
Pouk glasbe vsebuje štiri teme: *izvajanje, poslušanje, ustvarjanje in glasbeni jezik*. Pod vsako temo so nanizani široko zastavljeni cilji in standardi znanja, ki učitelju omogočajo avtonomijo pri načrtovanju in izvedbi pouka. Iz ciljev, ki jih je mogoče objektivno preveriti, so izpeljani standardi znanja. Cilji s področja doživljanja, razvoja pozornosti in vrednotenja nimajo pripadajočih standardov, zato dosežkov učencev na teh področjih ne ocenjujemo. Standardi znanja se uresničujejo skozi vzgojno-izobraževalno delo v živo s prepletanjem tem, ciljev, vsebin, metod in oblik dela. Pri doseganju kakovostne ravni standardov upoštevamo individualne značilnosti glasbenega razvoja učencev.

Preverjamo in ocenjujemo dosežke glasbenih dejavnosti, ne zgolj faktografsko znanje, dosežke glasbenega učenja, ne samo prirojenih sposobnosti (npr. slušne občutljivosti), predvsem pa učenčevo znanje skozi glasbene dejavnosti, ne le s pisnimi preizkusi.

GLASBENA UMETNOST

DRUGO VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO OBDOBJE

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

IZVAJANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Izvajanje glasbe je temelj učnega procesa pri glasbi. Vključuje petje, igranje na glasbila in ritmično izreko. Vključuje petje, igranje na glasbila in ritmično izreko, pri čemer se dejavnosti izvajanja povezujejo z dejavnostmi poslušanja in ustvarjanja, z namenom uresničevanja ciljev s področja glasbenega jezika. Takšno povezovanje učencem omogoča celostno spoznavanje glasbe.

Cilji izvajanja so usmerjeni v poglobljanje učenčevih elementarnih glasbenih sposobnosti (posluh, pozornost, glasbeni spomin), razvoj spretnosti (glasovni obseg, pevska tehnika, tehnika igranja na glasbila) ter pridobivanje osnovnega znanja s področja izvajalskih sredstev in sestavov, glasbenih oblik ter glasbenega opismenjevanja.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V vsakem razredu drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja uresničujemo vse cilje izvajanja. Cilje načrtujemo postopno in v daljšem časovnem obdobju, pri čemer izhajamo iz učenčevih usvojenih spretnosti in znanj iz predhodnih razredov ter jih sistematično nadgrajujemo.

Izvajanje spodbujamo s premišljenim izborom glasbenih vsebin (pesmi, skladbe, rimana besedila), ki so ustrezne glede na zahtevnost, stopnjo učenčevega razvoja, pevske in izvajalske zmožnosti ter interes učencev. Z učenci evalviramo izvedbo glasbenih vsebin z vidika interpretacije in doživetosti. Cilji s področij vrednotenja in odnosnega vidika nimajo pripadajočih standardov, zato dosežkov učencev na tem področju ne ocenjujemo. Pri izvajanju vrednotimo le učenčeve dosežke oz. njihov napredek glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj, ki so jih dosegli z učenjem.

Petje je osrednja dejavnost pouka glasbene umetnosti v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju in je prisotna v vsaki učni uri. Učencem ponudimo izbor pesmi z umetniško in sporočilno vrednostjo, s poudarkom na slovenski glasbeni dediščini. Repertoar naj vključuje najmanj petnajst pesmi na razred oz. šolsko leto, z raznolikostjo glede na izvor (ljudske, umetne), tonske načine (dur, mol, pentatonika), metrum (dvodobni, tridobni), obliko (kitične, prekomponirane, enodelne, dvodelne in večdelne) in interpretacijo. Kakovost petja izboljšujemo z rednim skupinskim petjem v razredu, usmerjanjem pozornosti na pevske tehnike ter usklajenost petja v intonaciji, tempu in interpretaciji. Pri petju upoštevamo razvojne značilnosti učencev, njihove glasovne zmožnosti in glasovno lego. Cilji so usmerjeni v usvajanje osnov pevske tehnike in vokalne higijene za zdrav način govora ter petja.

Ritmična izreka zajema ritmično urejeno izvajanje besedil kot so izštevanka in reki, različna ritmizirana besedila (rimana in nerimana). Kakovost izreke razvijamo z večkratnim ponavljanjem, utrjevanjem ter usmerjanjem pozornosti na natančnost izvajanja, dikcijo, poudarke in artikulacijo.

Igra na glasbila je lahko samostojna dejavnost ali povezana s petjem, plesom ali zvočnim posnetkom, s ciljem poglobljanja učenčevega posluha, pozornosti in glasbenega spomina, usvajanja tehnike in načina igranja ter vzpostavljanja pravilne drže telesa in razvoja koordinacije. Učenci igrajo na raznovrstna glasbila (npr. telesna, ljudska, improvizirana, glasbila Orffovega instrumentarija, kahon, glasbene cevi) in razvijajo tehniko igranja skozi raziskovanje, imitacijo ali z uporabo glasbenega zapisa. Učence spodbujamo k usklajenemu in enakomernemu igranju glasbil v skupini ali ob spremljavi petja oz. zvočnega posnetka.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Glasbene zmožnosti, ki so jih učenci razvili v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, omogočajo učitelju, da izbira zahtevnejše in obsežnejše glasbene vsebine. V ospredju je učenčeva glasbena aktivnost, ki podpira njegov kontinuirani glasbeni razvoj ter oblikovanje pozitivnega odnosa do glasbenega izvajanja in izvajanih del.

Izvajanje je praktična dejavnost, ki kateri se učenec uči skozi posnemanje, zato je učiteljev zgled ključen del učnega procesa. Temeljna metoda poučevanja je demonstracija. Poleg nje učitelj uporablja še metodo imitacije, metodo dela s slikovnim ali notnim zapisom ter kombinacijo različnih metod, prilagojenih zmožnostim in potrebam učencev.

Petje pesmi učitelj poučuje z lastnim zgledom - s petjem. Pevski repertoar postopoma širi od enoglasnih k dvoglasnim, tako ljudskim kot umetnim pesmim. Dvoglasje najlažje doseže s petjem kanonov in kvodlibetov (pesmi sestavljenk). Dvoglasno, terčno slovensko ljudsko petje poučuje tako, da najprej nauči vodilni glas. Nato po nekaj taktih vodilne melodije (petje naprej) učitelj in glasbeno nadarjeni učenci zapojejo drugi glas v terci ali seksti nad osnovnim glasom. Učitelj spodbuja učence k izvajalski zanesljivosti (točna intonacija, ritmična in melodična doslednost), doživetemu petju in interpretaciji (pevska izreka, fraziranje, pevski dihi, tempo, dinamika, agogika) ter pomnjenju glasbenih in besedilnih vsebin (npr. memoriranje vseh kitic pesmi). Pred začetkom petja učitelj učence upoje (ogrevalne, govorne, dihalne in upevalne vaje), poda začetno intonacijo, ki izhaja iz glasovnega obsega učencev (v tem obdobju enočrtana oktava), da vzmah za enoten začetek petja pesmi ter petje pesmi vodi z dirigiranjem ali ga podpira z akordno spremljavo (na klaviaturo ali drugo akordično glasbilo).

Primeri kriterijev uspešnosti za petje: npr. pri petju bom uspešen, ko bom zapel ritmično in melodično zanesljivo, pazil na pevsko izreko (razločno in jasno izgovarjam besedilo, odpiram usta, ne momljam, ne požiram besed), pazil na držo telesa (ravna, sproščena drža), pel doživeto in interpretiral (primerna hitrost in jakost petja, primerni vdih), znal besedilo pesmi na pamet.

Priporočeni seznam slovenskih ljudskih/ponarodelih pesmi za razredno petje: *Marko skače, Jaz pa pojdem na Gorenjsko, Tribučko kolo, Zrejšlo je žito, Po Koroškem po Kranjskem, Ob bistrem potoku je mlin, Pleši, pleši črni kos, Ena ptička priletela, Dekle je po vodo šlo, Trzinka, Lepo mi*

poje črni kos, Moja mati kuha kafe, Da jora ta Banerina, Nocoj je ena luštna noč, Iz zemlje gre v trsek, Flosarska, Sem Ribn'čan Urban, Sonček čez hribček gre, Če bi jes bila fčelica, Peter Pavel žakelj šiva, Vsi so venci vejli, Komar se je oženil, Mož poseje repo, Izidor ovčice pasel, Tri tičice, Sonček sije, dež, megla.

Pesmi so primerne za drugo in tretje vzgojno-izobraževalno obdobje. Seznam lahko učitelj prilagodi glede na regijo, zmožnosti in interes učencev, vendar naj ohranja raznolikost izvora (ljudske, ponarodele), ritmov, tonskih načinov in tematskih vsebin.

Ritmična izreka pogloblja občutek za mero, ritem in enakomerno izvajanje. Učitelj spodbuja elementarni govor, ki izhaja iz uporabe izštevank, izrekov, ugank, haikujev, onomatopoej, besed brez pomena, ki so nosilke ritma in melodije. Takšno besedilno gradivo je naravno povezano z gibom, kar je značilno za pristop Orff-Schulwerk. Ritmizacija teh besedil je tudi primeren način začetnega uvajanja v ritmično dvo- in večglasje.

Igranje na glasbila v šoli temelji predvsem na Orffovem pristopu, kjer tehniko igre na lastna glasbila postopoma prenašamo na ritmična ali melodična glasbila. Učenje poteka v več fazah: začnemo z imitacijo, sledita raziskovanje in preizkušanje zvoka ter tehnike igranja, nato sledi igranje ob podpori glasbenega zapisa. Instrumentalno večglasje uvajamo postopoma in vodeno, z individualnim ali skupinskim urjenjem tehnike igranja. Pozornost usmerjamo na skladnost izvedbe, ujemanje zvočne barve, kar vključuje premišljen izbor glasbil in aranžmajev. Učence navajamo na odgovorno ravnanje z glasbili. Učilnica naj bo ustrezno opremljena, tako da ima vsak učenec dostop do vsaj enega ritmičnega in enega melodičnega glasbila.

Primeri kriterijev uspešnosti za igro na glasbila: Pri igri na glasbila bom uspešen, ko bom zaigral ritmično in melodično zanesljivo, igral doživeto in interpretiral (upošteval hitrost in jakost igranja), uporabljal pravilno tehniko igranja (npr. pravilno držal glasbilo in udarjalke, izmenjeval roke pri igranju na ksilofon, metalofon, zvončke).

Pri izvajanju **preverjamo in ocenjujemo** dosežke glasbenega učenja, ne pa njihove prirojene sposobnosti (npr. razvitosti posluhov). Razvoj posluha je povezan z več dejavniki: dednostjo, vplivom okolja in spodbudami. Zato imajo učenci različno razvit slušni aparat, kar pomeni, da melodična natančnost ni enako dostopna vsem. Čeprav je natančnost izvajanja med kriteriji, naj bo razumljena kot prilagodljiv in razvojno naravnan kazalnik, zlasti pri učencih, ki bodo kljub vaji tok melodije zgolj približno nakazali, vendar še vedno glasbeno napredovali.

Skupni cilji

Skozi cilje izvajanja se uresničujejo skupni cilji s področij jezika, državljanstva, kulture in umetnosti ter zdravja in dobrobiti. Učenec ob izvajanju vzpostavlja odnos do kulture in umetnosti **SC** (1.1.3.1), jo spoznava **SC** (1.1.2.1) **SC** (1.3.2.1), uporablja strokovno terminologijo glasbenega jezika **SC** (1.1.2.2), analizira različne glasbene zapise in druga gradiva o glasbi **SC** (1.1.4.1), krepi sodelovalne veščine **SC** (3.3.3.1), razvija samozavest in samospoštovanje **SC** (3.1.2.2) ter spoznava tehnike za zdrav glas **SC** (3.2.4.1).

CILJI

Učenec:

🟢: razvija pozitiven odnos do glasbenega izvajanja,

SC (1.3.1.1)

🟢: poje raznovrsten pevski repertoar - enoglasne ali dvoglasne pesmi, domačega in tujega izvora, ljudske in umetne,

SC (1.3.2.1 | 3.1.2.2)

🟢: pogloblja zanesljivost petja, izboljšuje vokalno tehniko, širi glasovni obseg in ozavešča pomen higijene glasu,

SC (3.2.4.1)

🟢: izvaja ritmizirana besedila in nadgrajuje zanesljivost ritmične izreke,

SC (1.1.4.1)

🟢: igra spremljave, instrumentalne dele in celote, pri čemer usvaja tehniko igranja,

SC (1.1.4.1)

🟢: pri izvajanju spoznava in sledi grafičnemu in notnemu zapisu,

SC (1.1.2.1)

🟢: pri izvajanju spoznava in upošteva elemente interpretacije,

SC (1.1.2.2)

🟢: razvija sposobnost vrednotenja glasbenih dosežkov ter krepi sodelovalne veščine.

SC (3.3.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

» zapoje raznovrstni pevski repertoar,

» zanesljivo izvede ritmizirana besedila,

» zaigra spremljave, instrumentalne dele in celote,

» ob izvajanju sledi grafičnemu ali notnemu zapisu,

» pri izvajanju upošteva elemente interpretacije.

TERMINI

◦ IZVAJALSKA SREDSTVA in SESTAVI, GLASBENE OBLIKE: ljudska in umetna glasba; ljudska pesem, ljudski ples, ljudski godci, ljudska glasbila (v povezavi s šolskim okoljem); pevski glasovi; družine glasbil (po načinu izvajanja), stara glasbila: paleolitska piščal, čembalo, lutnja, lira; vokalna, instrumentalna, vokalno-instrumentalna glasba, komorne zasedbe (duo/duet, trio/tercet, kvartet, kvintet, oktet), orkester, zbor; glasbena oblika, pesemska oblika, tema, kanon, rondo, variacija; koncertni bonton, partitura, himna (slovenska, evropska), glasbeni poklici, glasbene ustanove (v šolskem okolju, nacionalne) ◦ GLASBENO OPISMENJEVANJE: notno črtovje, violinski ključ, znak za ponavljanje, končaj, takt, taktnica; doba (težka, lahka), taktovski način, ritem, tonsko trajanje, pavza; melodija, solmizacijski zlog, tonska abeceda, pentatonika, dur in mol; oznake za dinamiko, oznake za tempo

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Primeri dejavnosti s formativnim spremljanjem znanja glede na izbrani cilj, standard znanja in strokovne termine

1.

Cilj: poje raznovrsten pevski repertoar (1.1.2.1) (1.3.2.1)

Standard: zapoje raznovrstni pevski repertoar

Strokovni termini: oznake za dinamiko (p, mf, f), oznake za tempo (adagio, allegro)

Način izkazovanja znanja: glasbena izvedba

Kriteriji vrednotenja: pravilnost in natančnost izvajanja dinamike in tempa

Opis: Učitelj skupaj z učenci opredeli namene učenja in kriterije uspešnosti za izvajanje pesmi z upoštevanjem oznak za dinamiko in tempo. Med kriterije vključijo pravilnost in natančnost izvajanja dinamike in tempa, sodelovanje v skupini ter samostojno refleksijo in vrstniško vrednotenje. Učitelj skupaj z učenci oblikuje tri vidike kriterijev uspešnosti: tehnična pravilnost (upoštevanje oznak), izraznost in interpretacija (prilagajanje dinamike in tempa glede na čustveni izraz) ter sodelovanje in refleksija (aktivno sodelovanje, podajanje in sprejemanje povratnih informacij). Kriteriji so zapisani na vidnem mestu v učilnici, učenci pa jih po potrebi dopolnijo.

Učenci skozi upevalne vaje in skupinsko petje spoznavajo pomen oznak za dinamiko (p, f, mf) in tempo (adagio, allegro) ter njihovo vlogo pri interpretaciji pesmi. V skupinah preučijo izbrane oznake in jih uporabijo pri izvedbi ljudske pesmi *Mož poseje repo*. Vsaka skupina izbere dve oznaki za dinamiko in eno za tempo ter utemelji svojo izbiro. Pri izvedbi druge skupine spremljajo glasnost in hitrost izvajanja ter podajajo povratne informacije.

Učitelj spodbuja razpravo o pomenu oznak za interpretacijo pesmi s postavljanjem vprašanj (npr.: Kako lahko s spreminjanjem dinamike dosežemo bolj izrazito interpretacijo pesmi? Zakaj je pomembno upoštevati tempo pri skupinskem petju?). Učenci reflektirajo o svoji izvedbi glede na

kriterije uspešnosti s postavljanjem vprašanj (npr. Kaj mi je uspelo? Kaj bi lahko izboljšal/a? Kako mi je vrstniško vrednotenje pomagalo pri izboljšanju izvedbe?).

Po izvedbi pesmi učitelj z učenci oblikuje preglednico s strokovnimi izrazi in povzame ključne ugotovitve o izraznosti. Učenci prepoznajo svoj napredek in izpostavijo spretnosti, ki so jih razvili. Ta dejavnost spodbuja tudi kritično mišljenje, refleksijo in sodelovanje.

2.

Cilj: pri izvajanju spozna in upošteva elemente interpretacije (1.1.2.2)

Standard: pri izvajanju upošteva elemente interpretacije

Strokovni termini: oznake za dinamiko (pp, p, mp, mf, f, ff)

Način izkazovanja znanja: glasbena izvedba

Kriteriji vrednotenja: pravilnost, natančnost izvajanja

Opis: Učitelj skupaj z učenci opredeli namene učenja in kriterije uspešnosti za vključevanje elementov interpretacije v izvajanje. Med kriterije vključijo natančnost izvajanja, prilagajanje dinamike ter izražanje interpretacije z gibom, glasom in igranjem na glasbila. Kriteriji so zapisani na vidnem mestu v učilnici.

Učenci v parih izrekajo izštevanko ob spremljavi telesnih glasbil (npr. na italijansko izštevanko *Choco choco la la, choco choco te te...* udarjajo vzorec: kolena-kolena-desetka-desetka; na slovensko izštevanko *Enci benci na kamenci, tu sedijo tri kamenci...* ploskajo vzorec: plosk-petka z desno-plosk-petka z levo, plosk-desetka-plosk-desetka). Nato jo izvajajo pri različnih stopnjah glasnosti (tiho-glasno). Po učilnici so razporejeni kartončki z oznakami glasnosti: najtišje, tiho, srednje tiho, srednje glasno, glasno, zelo glasno, ob katerih učenci izvajajo izštevanko glede na navodilo. Učenci v parih v ritmu predvajane glasbe (npr. P. I. Čajkovski: *Ples sladkorne vile* ali E. Grieg: *V dvorani gorskega kralja*) stopajo po razredu. Ko učitelj ustavi posnetek, se učenci ustavijo pri najbližjem kartončku. Na učiteljev znak izrekajo izštevanko z dinamiko zapisano na kartončku. Nato obrnejo kartončke na drugo stran, kjer so zapisane oznake za dinamiko p, mp, pp, f, mf, ff ter ob pomoči učitelja izgovorijo oznako in predstavijo njen pomen. Dejavnost z ritmično hojo po razredu ob spremljavi glasbe in izvajanjem izštevance ob kartončku ponovimo. To dejavnost lahko izvedemo večkrat, le da izrekanje ob kartončku z dinamično oznako nadomesti gibanje v paru (manjši – večji gibi, nižji – višji nivoji gibanja, nežni – ostri gibi) ali igranje glasbil v paru (izbira glasnejših in tišjih glasbil; učitelj opozori na igranje na glasbila z občutkom za dinamiko). Spodbuja razpravo o pomenu dinamike in interpretacije z vprašanji (npr. Kako lahko s telesnimi gibi podkrepimo glasbeno interpretacijo? Kako bi lahko prilagodili intenziteto izvajanja glede na izraženo vsebino?). Učenci reflektirajo svoje izvedbe, dajejo vrstniške povratne informacije in prepoznajo ključne elemente interpretacije.

Za zaključek učenci uporabijo pridobljeno znanje pri petju pesmi (npr. španske ljudske *Ko se dan budi*), pri čemer vsak zase v notnem gradivu označi dinamiko posamezne kitice. Učitelj izbere učence za dajanje predlogov, na podlagi katerih skupaj izvedejo pesem. Tako učenci razvijajo

glasbeno občutljivost, razumevanje interpretacije ter sposobnost izražanja skozi glas, gib in inštrumentalno spremljavo.

3.

Cilj: igra spremljave, instrumentalne dele in celote, pri čemer usvaja tehniko igranja (1.1.4.1)

Standard: zaigra spremljave, instrumentalne dele in celote

Strokovni termini: družine glasbil (tolkala), komorne zasedbe (duo, trio, kvartet, kvintet)

Način izkazovanja znanja: glasbena izvedba

Kriterij vrednotenja: pravilnost izvajanja

Opis: Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo pravilno tehniko igranja, usklajenost v skupini in razumevanje vloge posameznega glasbila v komorni zasedbi. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učitelj pred začetkom ure na mize v razredu postavi čim več ritmičnih in melodičnih tolkal. Za vsa glasbila pripravi lističe z imenom glasbila, ki jih nato naključno razdeli posameznim učencem. Učenci hodijo po razredu, si ogledujejo posamezna glasbila, preizkušajo način igranja nanje ter jim poskušajo dodeliti ime. Svoj listič postavijo pred izbrano glasbilo in nato vrednotijo pravilnost poimenovanja glasbil. Pri tem se spodbujajo k vrstniškemu vrednotenju, pri čemer s pomočjo kriterijev uspešnosti in učiteljevih usmeritev analizirajo pravilnost in značilnosti glasbil. Učenci vodeno, s pomočjo učiteljevih vprašanj (npr. Kako se tolkala razlikujejo po zvenu in vlogi v skladbi? Kako bi določili najprimernejše glasbilo za določeno skladbo?), ugotovijo, da ta glasbila spadajo v družino tolkal. Nato učenci izberejo »svoja« glasbila in tvorijo skupine po dva, tri, štiri, pet ali osem izvajalcev. Po njihovi izbiri zapojejo že prej usvojeno slovensko ljudsko pesem ter se spremljajo z glasbili. Pri tem učitelj spodbuja samovrednotenje s pomočjo vprašanj (npr. Kako ste se med izvajanjem prilagajali drug drugemu? Kaj bi lahko izboljšali pri naslednji izvedbi?). Učitelj napelje pogovor k poimenovanju različnih komornih zasedb (duo, trio, kvartet, kvintet) ter učence spodbudi, da si jih zapomnijo. Utrjevanje poteka v obliki igre, pri čemer učitelj imenuje komorno zasedbo, učenci pa se razvrstijo v to. Sledi ponovna izvedba pesmi v različnih postavitvah, pri čemer učenci preizkušajo različna glasbila in morajo pri predaji glasbila pravilno poimenovati svoje glasbilo.

Ob koncu učenci reflektirajo svoje delo skozi samovrednotenje in vrstniško vrednotenje, pri čemer uporabljajo predhodno oblikovane kriterije uspešnosti. Učitelj jim da povratno informacijo, ki poudarja njihov napredek in morebitna področja za izboljšavo. Tako učenci ne le izboljšajo tehnične veščine igranja, temveč razvijajo tudi sposobnost kritične analize, sodelovanja in samorefleksije.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

- » Glasbena izvedba, nastop
- » Glasbeni izdelek (zvočni posnetek)

OPISNI KRITERIJI

- » Samostojnost izvajanja
- » Pravilnost, natančnost izvajanja
- » Doživetost izvajanja
- » Orientacija v glasbenem zapisu

POSLUŠANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Poslušanje glasbe je načrten in sistematičen proces vzgoje učenca v aktivnega poslušalca, ki glasbo zaznava, sprejema, doživlja, razume, analizira in vrednoti. Predstavlja temelj glasbenim izkušnjam (npr. ujemanje intonacije, razlikovanje tonske višine) ter pomembno prispeva k usvajanju glasbenega jezika in glasbenih pojmovnih struktur, kot so zvočna barva, glasbene prvine in forme.

Cilji poslušanja so tesno povezani s cilji izvajanja, ustvarjanja in zlasti glasbenega jezika, saj učenci s poslušanjem in analizo glasbenih del razvijajo glasbeno mišljenje ter pojmovne mreže, ki so osnova za razumevanje glasbenega opismenjevanja.

Poslušanje vključuje tudi prepoznavanje glasbenih elementov, analizo struktur, ozaveščanje čustvenega odziva ter kritično refleksijo o slišani glasbi. Skozi usmerjeno poslušanje učenci oblikujejo spoštljiv odnos do glasbene umetnosti, razvijajo estetsko občutljivost in razširjajo kulturno obzorje.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V vsakem razredu drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja uresničujemo vse cilje poslušanja. Skozi daljše časovno obdobje načrtujemo postopno uvajanje in nadgradnjo ciljev, pri čemer izhajamo iz usvojenih spretnosti in znanj učencev iz predhodnih razredov ter jih sistematično nadgrajujemo. Cilji, ki se nanašajo na vrednotenje in odnosni vidik poslušanja, nimajo standardov, zato dosežkov učencev na tem področju ne ocenjujemo.

Učencem se ponuja program poslušanja, ki vključuje dela z umetniško in sporočilno vrednostjo ter izvedbe in posnetke, ki so kakovostni po zvoku, izvedbi in obsegu. Pri izboru zvočnih posnetkov upoštevamo razvojne značilnosti učencev, njihovo sposobnost vživljanja v glasbo ter njihove glasbene interese.

Čeprav je v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju poudarek na spoznavanju slovenske glasbene dediščine, naj bo izbor raznolik po glasbenih zvrsteh, stilih in žanrih, glasbenih prvinah in oblikah ter po izvajalcih, času in kraju nastanka. Tak pristop spodbuja radovednost, primerjalno razmišljanje in učenca vodi v nadaljnje raziskovanje glasbe.

Dejavnosti poslušanja glasbe didaktično izpeljujemo po metodah doživljajsko-analitičnega poslušanja, s ciljem usposobiti učenca za samostojno sprejemanje in razumevanje glasbenih del. S tem učenci pridobivajo osnovno znanje s področja izvajalskih sredstev in sestavov, glasbenih oblik ter glasbenega opismenjevanja. Učenec pri tem slušne zaznane osmisli, jih vrednoti in

povezuje z drugimi glasbenimi in neglasbenimi izkušnjami, kar prispeva k oblikovanju osebnega glasbenega okusa. Teme poslušanja ne izvajamo kot faktografsko obravnavo skladateljev ali njihovih življenjepisov, temveč izhajamo iz same glasbe – njenih struktur, izraznosti, izvedbe in čustvene učinkovitosti. Osrednja pozornost je usmerjena v neposredno izkušnjo poslušanja, odziv, analizo in pogovor o slišani glasbi.

Poslušanje glasbe je dejavnost, ki presega šolski prostor. Povezuje se tudi z obiskovanjem glasbenih dogodkov (npr. koncertov, oper, baletov) – z namenom pridobivanja neposrednih izkušenj s poslušanjem glasbe v živo, stika z izvajalci in doživljanja prostora, v katerem se glasba izvaja. Učenec tako razvija zavedanje o sooblikovanju glasbene izkušnje skupaj z drugimi poslušalci. Učence na obisk glasbenih dogodkov ustrezno pripravimo, da lahko od njih pričakujemo pozoren in spoštljiv odziv na slišano izvedbo.

Poslušanje glasbe vključuje tudi vzgojo za ekologijo zvočnega prostora – spodbuja pozorno in strukturirano poslušanje, hkrati pa vzgaja za zmanjševanje hrupa, upoštevanje tišine in izbiro primerne zvočnega okolja za različne priložnosti.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Temeljna metoda poučevanja poslušanja je doživljajsko-analitična metoda poslušanja. Učitelj skrbno načrtuje vse faze poslušalskega procesa: uvodno motivacijo (npr. glasbeno-didaktična igra, petje ali ritmična izvedba delov skladbe), pozorno poslušanje s slušnimi nalogami za doživljanje in analizo dela ter pogovor o glasbenih predstavah, slušni analizi in vrednotenju glasbenega dela.

Slušne naloge so povezane z doživljanjem glasbe (glasbene predstave) in zaznavanjem. Učenci ob tem prepoznavajo izvajalska sredstva in sestave (vrsta glasbe, število izvajalcev, zasedba, glasbila, glasovni obsegi), glasbene prvine (ritem – tonska trajanja, ritmični vzorci; melodija – tonske višine, tema, melodična linija; zvočna barva), glasbene oblike (celote in deli) ter elemente interpretacije (tempo/hitrost, karakter, dinamika/jakost). Ti elementi so tudi osnova za oblikovanje kriterijev uspešnosti pri poslušanju, ki jih učenci oblikujejo skupaj z učiteljem (npr. uspešen bom, ko bom: pozorno poslušal, prepoznal vrsto glasbe, zasedbo, glasbila, značaj....) ter kriterijev preverjanja in ocenjevanja glasbenih dosežkov poslušanja.

Eno glasbeno delo poslušamo večkrat – najprej doživljajsko, nato doživljajsko-analitično. Vsako naslednje poslušanje podpremo z novo poslušalsko nalogo ali ga dopolnimo z aktivnimi glasbenimi odzivi. Npr. z izvajanjem (npr. igra na glasbila ob posnetku) ali ustvarjanjem ob glasbi (npr. izražanje glasbenih zaznav in predstav z gibanjem, plesom ali likovnim ustvarjanjem). Tako pri učencih poglobljamo glasbeno doživljanje, širimo njihovo pozornost, krepimo glasbeni spomin ter razvijamo razumevanje in uporabo glasbenega jezika.

Priporočeni seznam glasbenih del za poslušanje vključuje dela slovenske in svetovne glasbene dediščine. Učitelj seznam dopolni s svojimi primeri, samostojno ali skupaj z učenci. Priporočljivo

je, da seznam dopolni tudi z deli s priporočenega seznama iz prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja, saj večkratno poslušanje istega dela pripomore k poglobljanju glasbenih zaznav. Dela so razvrščena po abecednem redu priimkov skladateljev, ločeno glede na vrsto glasbe:

1. Instrumentalna glasba

Johann Sebastian Bach: *Toccata in fuga v d-molu*, BWV 565

Johann Sebastian Bach: *Suita za orkester št. 2*, BWV 1067, *Badinerie*

Ludwig van Beethoven: *Sonata za klavir št. 21 v C-duru*, op. 53 (*Waldstein*)

Ludwig van Beethoven: *Simfonija št. 9 v d-molu*, op. 125

Johannes Brahms: *Madžarski plesi*

Benjamin Britten: *Vodič po orkestru za mlade*

Frédéric Chopin: *Valček op. 64, št. 1 (Minutni)*

Peter Iljič Čajkovski: *Koncert za klavir in orkester št. 1 v b-molu*

Paul Dukas: *Čarovnikov vajenec*

George Gershwin: *Rapsodija v modrem*

Georg Friedrich Händel: *Glasba na vodi*, HWV 348–350

Georg Friedrich Händel: *Glasba za kraljevi ognjemet*, HWV 351

Edvard Grieg: *Peer Gynt, Suita št. 1*, op. 46: 1. *Jutro*, 3. *Anitin ples*, 4. *V dvorani gorskega kralja*; *Peer Gynt, Suita št. 2*, op. 55: 4. *Solveigina pesem*

Anton Lajovic: *Pesem jeseni*

Wolfgang Amadeus Mozart: *Sonata za klavir št. 11 v A-duru*, K331, 3. *Alla turca*

Arvo Pärt: *Ogledalo v ogledalu*

Nikolaj Rimski-Korsakov: *Čmrljev let*

Bedřich Smetana: *Moja domovina*, 2. *Vltava*

Alojz Srebotnjak: *Slovenski ljudski plesi*

Johann Strauss ml.: *Na lepi modri Donavi*

2. Vokalna glasba

Emil Adamič: *Oj, le sijaj sonce*

Benjamin Ipavec: *Domovini*

Gustav Ipavec: *Slovenec sem*

Pavle Merku: *Sonce ljubo*

Stanko Premrl: *Zdravljica*

3. Opera, balet

Georges Bizet: *Carmen*, arija Carmen iz 1. dejanja

Peter Iljič Čajkovski: *Hrestač*, *Ples sladkorne vile*

Jacques Offenbach: *Hoffmanove pripovedke*, duet *Lepa noč*, *Ljubezni noč* iz 3. dejanja (*Barkarola*)

Gioacchino Rossini: uvertura k operi *Viljem Tell*

Giuseppe Verdi: *La Traviata*, *napitnica Libiamo ne' lieti calici* in arija *Sempre libera* iz 1. dejanja

Skupni cilji

Cilji poslušanja vključujejo skupne cilje s področij jezik, državljanstvo, kultura in umetnost, trajnostni razvoj ter zdravje in dobrobit. Učenec spozna kulturo, in umetnost (1.3.2.1) ter vzpostavlja odnos do le-te (1.3.1.1), pri čemer razvija spretnosti aktivnega poslušanja (3.3.2.1) ter ozavešča lastno doživljanje (3.1.2.1). S pomočjo glasbe ocenjuje povezanost lastnih vrednot na področju trajnostnega razvoja (2.1.1.1). Pri iskanju informacij, izbiri glasbe, poslušanju in analiziranju uporablja digitalno tehnologijo (4.1.1.1).

CILJI

Učenec:

: razvija pozitiven odnos do poslušanja,

 (1.3.1.1)

: pozorno posluša, slušno spozna in prepozna izbrani repertoar glasbenih del vokalne, instrumentalne in vokalno-instrumentalne, ljudske in umetne, slovenske in tuje glasbe ter glasbe različnih stilov, žanrov in zvrsti,

 (1.3.1.1 | 3.3.2.1)

: uzavešča lastno doživljanje in vedenje, pogloblja koncentracijo, pozornost in glasbeni spomin,

 (3.1.2.1)

: pogloblja zaznavo glasbenih prvin, glasbenih oblik, izvajalskih sredstev in sestavov,

 (1.3.2.1)

🔵: razvija sposobnost vrednotenja poslušanih glasbenih del,

SC (2.1.1.1)

🔵: smiselno in varno uporablja digitalno tehnologijo pri iskanju informacij o glasbi, izbiri glasbe in poslušanju glasbenih vsebin.

SC (4.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

» prepozna in opiše glasbene prvine, glasbene oblike, izvajalska sredstva in sestave,

» prepozna in poimenuje izbrana glasbena dela.

TERMINI

◦ IZVAJALSKA SREDSTVA in SESTAVI, GLASBENE OBLIKE: ljudska in umetna glasba; ljudska pesem, ljudski ples, ljudski godci, ljudska glasbila (v povezavi s šolskim okoljem); pevski glasovi; družine glasbil (po načinu izvajanja), stara glasbila: paleolitska piščal, čembalo, lutnja, lira; vokalna, instrumentalna, vokalno-instrumentalna glasba, komorne zasedbe (duo/duet, trio/tercet, kvartet, kvintet, oktet), orkester, zbor; glasbena oblika, pesemska oblika, tema, kanon, rondo, variacija; koncertni bonton, partitura, himna (slovenska, evropska), glasbeni poklici, glasbene ustanove (v šolskem okolju, nacionalne) ◦ GLASBENO OPISMENJEVANJE: notno črtovje, violinski ključ, znak za ponavljanje, končaj, takt, taktnica; doba (težka, lahka), taktovski način, ritem, tonsko trajanje, pavza; melodija, solmizacijski zlog, tonska abeceda, pentatonika, dur in mol; oznake za dinamiko, oznake za tempo

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Primeri dejavnosti s formativnim spremljanjem znanja glede na izbrani cilj, standard znanja in strokovne termine

1.

Cilj: pozorno posluša, slušno spoznava in prepozna izbrani repertoar glasbenih del vokalne, instrumentalne in vokalno-instrumentalne, ljudske in umetne, slovenske in tuje glasbe ter glasbe različnih stilov, žanrov in zvrsti SC (1.3.1.1) SC (3.3.2.1)

Standard: prepozna in opiše glasbene prvine, glasbene oblike, izvajalska sredstva in sestave

Strokovni termin: rondo

Način izkazovanja znanja: ustno

Kriteriji vrednotenja: pravilnost poimenovanja, razlikovanja

Opis: Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo prepoznavanje in analizo glasbenih prvin, razlikovanje glasbenih oblik ter razvijanje slušne občutljivosti. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij. Učencem ob podpori poslušalskih vprašanj o vrsti glasbe, številu izvajalcev, zasedbi, glasbilih, hitrosti, jakosti in značaju predvaja temo A iz 3. stavka *Sonate za klavir št. 11 v A-duru*, 3. Alla turca W. A. Mozarta ter po poslušanju vodi pogovor o značilnostih glasbe. Pri drugem poslušanju celotnega stavka učenci prepoznajo ponovitve teme A z nakazovanjem le-te z gestami ali kartončki. Po tem poslušanju vodi učitelj analizo glasbenega dela s pomočjo vprašanj (npr. Kako pogosto se ponovi tema? Kako se razlikujejo deli A, B in C? Kaj daje skladbi občutek povezanosti?). Učenci označujejo prepoznane dele na svojih listih ali s pomočjo vizualnih simbolov.

Naslednja poslušalska naloga vsebuje analizo dveh različnih posnetkov izvedbe *Alla turca*: ena je originalna, klavirska izvedba, druga pa priredba za orkester ali iz zvrsti popularne glasbe. Učenci v skupinah primerjajo posnetke z podpornimi vprašanji (npr. Katera glasbila lahko prepoznamo v vsaki različici? Kakšna je razlika v zvoku in izrazu med obema izvedbama? Kako različne priredbe vplivajo na doživljanje skladbe?). Učenci individualno pripravijo kratek opis opažanj in jih v skupinah primerjajo ter poiščejo skupne ugotovitve. Ob zaključku učenci reflektirajo svojo izkušnjo s pomočjo vprašanj (npr. Kako vam je slušno prepoznavanje glasbenih oblik pomagalo razumeti skladbo? Kaj ste se naučili o pomenu ponovitev v glasbi? Kako bi lahko uporabili to znanje pri poslušanju drugih glasbenih del?). S takšnim pristopom učenci razvijajo sposobnost analitičnega poslušanja, razlikovanja glasbenih oblik in poglobljanja razumevanja glasbene strukture in sodelovalno učenje.

2.

Cilj: pogloblja zaznavo glasbenih prvin, glasbenih oblik, izvajalskih sredstev in sestavov
(1.3.2.1)

Standard: prepozna in opiše glasbene prvine, glasbene oblike, izvajalska sredstva in sestave

Strokovni termini: ljudska glasba, ljudska pesem

Način izkazovanja znanja: ustno

Kriterij vrednotenja: pravilnost poimenovanja, razlikovanja

Opis: Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo prepoznavanje značilnosti ljudske glasbe, analizo izvajalskih sredstev in sestavov ter povezovanje poslušanih skladb s kulturnim okoljem in izročilom. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in izmenjave mnenj.

Učitelj pripravi več posnetkov ljudske glasbene dediščine Slovenije (npr. rezijanska ljudska *Ta gora ta Banerina*; dolenska ljudska *Ob bistrem potoku*; belokranjska ljudska *Zeleni Juri*). Pri prvem poslušanju učence s poslušalskimi vprašanji usmeri v doživljajsko-analitično poslušanje (npr. Kaj vas je v glasbi najbolj pritegnilo? O čem govori besedilo pesmi? Vrsta glasbe: vokalna,

instrumentalna? Ljudska, umetna? Argumentirajte svoj odgovor. Katere značilnosti ljudske glasbe ste prepoznali?). Pri drugem poslušanju učenci zapišejo svoja opažanja o naslednjih elementih: izvajalska sredstva in sestav, ritem, melodija, oblika, tip pesmi (lirska, epska), funkcija pesmi (izhajamo iz besedila), primerjava slušnih primerov (podobnosti, razlike), geografska umestitev (regija/narečje). Učitelj pojasni, kdo se ukvarja s takšnimi vprašanji v glasbi, in predstavi vlogo etnomuzikologije. Učenci analizirajo pomen zapisovanja in ohranjanja ljudske glasbe ter se pogovorijo o vlogi in pomenu ljudske glasbe za kulturno in nacionalno identiteto posameznika ter družbe ob pomoči učiteljevih vprašanj (npr. Zakaj je pomembno, da ohranjamo ljudsko glasbo? Vloga ljudske glasbe? Kaj opisuje in izraža ljudska glasba?). Učenci naredijo miselni vzorec, s katerim umestijo skladbe v prostor in čas ter zapišejo bistvene značilnosti.

Temo lahko razširimo v raziskovalno nalogo poznavanja slovenske ljudske glasbe v posameznih razredih. Učenci v skupinah oblikujejo anketne vprašalnike za različne ciljne skupine učencev (npr. učenci prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja, učenci drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja), in raziščejo, koliko slovenskih ljudskih pesmi, ljudskih plesov in ljudskih glasbil in katere učenci poznajo. Učenci predstavijo rezultate in oblikujejo refleksijo o vlogi in pomenu ljudske glasbe v današnji družbi.

3.

Cilj: pogloblja zaznavo glasbenih prvin, glasbenih oblik, izvajalskih sredstev in sestavov
(1.3.2.1)

Standard: prepozna in opiše glasbene prvine, glasbene oblike, izvajalska sredstva in sestave

Strokovni termini: dur in mol

Način izkazovanja znanja: ustno

Kriterij vrednotenja: pravilnost poimenovanja, razlikovanja

Opis: Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo prepoznavanje tonalitete dur/mol in uporabo ustrezne glasbene terminologije. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in vrstniškega vrednotenja.

Učitelj učence usmeri na opazovanje karakterja pesmi ob poslušanju izbrane ljudske skladbe (npr. *Marko skače*, *Čuk se je oženil*). Melodijo in akordično spremljavo učitelj zaigra najprej v duru, nato v molu, po potrebi večkrat izmenjuje. Učenci analizirajo spremembe in jih opisujejo s pridevniki (npr. veselo, poskočno, radostno, žalostno, otožno, dramatično, depresivno).

Po pogovoru učenci pesem zapojejo v duru in molu ter nato še enkrat reflektirajo o razlikah v zaznavah in občutjih. Učitelj spodbuja razpravo z vprašanji (npr. Kakšna je razlika v razpoloženju, karakterju, če pesem izvajamo v duru ali v molu? Naštete dela iz popularne glasbe, ki so v duru ali molu.).

Učitelj izvaja kratke fraze v duru ali molu, učenci pa prepoznavanje tonalitete izkazujejo z gibi telesa (npr. dvignjena/spuščena roka). Učitelj igra akorde na klavir ali drug harmonski instrument,

učenci pa jih določajo kot durove ali molove. Učitelj izvaja tudi durove ali molove lestvice, ki jih učenci primerjajo in ločujejo kot durove ali molove.

Učitelj učencem predvaja kakovostne zvočne posnetke slovenskih ljudskih pesmi (npr. *Zrejšlo je žito, Ne ouri, ne sejaj, Dajte, dajte bogaimo*). Učenci ob poslušanju beležijo tonaliteto pesmi ter dela analizirajo s pomočjo vprašanj (npr. Kako vpliva tonaliteta na sporočilnost pesmi? Ali se pesem v določenih delih premakne iz dura v mol ali obratno?). Učitelj vodi skupinsko refleksijo s pomočjo vprašanj (npr. Kako bi tonaliteto dur/mol opisali nekomu, ki tega še ne pozna? Kateri način zaznavanja tonalitete vam je bil lažji/težji? Kako bi lahko uporabili znanje o tonalitetah pri lastnem petju ali igranju?). S takšnim pristopom učenci ne le pridobijo sposobnost slušnega razlikovanja tonalitete dur/mol, temveč poglobijo glasbeno občutljivost in izboljšajo analitične spretnosti ter refleksijo.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

- » Ustno (opis, analiza, vrednotenje slušnega primera)
- » Pisno (opis, analiza, vrednotenje slušnega primera, glasbeni dnevnik oz. poročilo o obisku koncerta, glasbene prireditve)

OPISNI KRITERIJI

- » Smiselnost opisa
- » Pravilnost poimenovanja, razlikovanja

USTVARJANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Glasbena ustvarjalnost se izraža *v glasbi* kot reprodukcija (poustvarjanje glasbenih vsebin) in produkcija (dopolnjevanje ali oblikovanje lastnih glasbenih idej) ter *ob glasbi* kot izražanje doživetij in zaznav skozi druge umetniške zvrsti (besedno, gibno, plesno, likovno, uprizoritveno). Cilji ustvarjanja so tesno povezani z doseganjem ciljev izvajanja in poslušanja ter prispevajo k širjenju glasbenih izkušenj in poglobljanju razumevanja glasbenega jezika, izvajalskih sredstev in sestavov, glasbenih oblik in glasbenega opismenjevanja.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V vsakem razredu drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja uresničujemo vse cilje glasbenega ustvarjanja. Načrtujemo jih v daljšem časovnem obdobju, s postopnim uvajanjem in nadgrajevanjem.

Za razvoj glasbene ustvarjalnosti učencev, ki zajema tako poustvarjanje kot izmišljanje glasbenih vsebin, mora učitelj ustvariti varno in spodbudno učno okolje. Takšno okolje omogoča svobodno izražanje glasbenih idej ter podpira proces od začetne zamisli do končnega izdelka. Učitelj je učencem zgled in opora pri razvijanju zamisli in oblikovanju končnega dosežka ter jim zagotavlja dovolj časa za dokončanje dela.

Poustvarjene glasbene vsebine vrednotimo z vidika interpretacije in doživetosti, izmišljene vsebine pa z vidika sporočilnosti, izvirnosti in smiselnosti. Cilji s področja vrednotenja nimajo določenih standardov, zato dosežkov učencev na tem področju ne ocenjujemo.

Proces ustvarjalnosti obsega faze: preparacija (motivacijska priprava in ustvarjanje spodbudne klime), inkubacija (iskanje individualnih idej), iluminacija (selekcija in povezovanje idej) ter verifikacija (predstavitev in zbiranje povratnih informacij).

Ustvarjanje v glasbi se uresničuje kot poustvarjanje, dopolnjevanje in izmišljanje glasbenih vsebin. **Poustvarjalnost** kot končna oblika procesa vključuje učenčevo doživljajsko in estetsko izražanje glasbenih vsebin. Pri **dopolnjevanju in izmišljanju** učenec raziskuje zvoke, eksperimentira, improvizira ter ustvarja lastne glasbene zamisli. Pri tem odkriva glasbeno-izrazne in oblikovne zakonitosti ter preizkuša različna izvajalska sredstva in načine interpretacije. Ustvarjalni dosežki učencev se lahko izrazijo kot dopolnjene glasbene fraze (npr. glasbeno vprašanje in odgovor), spremljave (ostinato, bordun), krajše glasbene strukture (zvočna slika, glasbeni motiv, ritmični in melodični vzorci, melodija, tema, variacija).

Ustvarjanje ob glasbi pa izhaja iz učenčevega doživljanja in zaznavanja glasbe ter se izraža skozi druge umetniške zvrsti (besedno, gibno, plesno, likovno ali uprizoritveno).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj pri vsaki uri ustvarja priložnosti za spodbujanje glasbene ustvarjalnosti učencev tako, da jih usmerja v praktične dejavnosti (spontane, namerne ali vodene). Učenci se vključujejo v glasbeno preizkušanje, improvizacijo in uporabo pridobljenih znanj v novih glasbenih situacijah.

Pri **poustvarjanju glasbenih vsebin** učenci interpretirajo obstoječe glasbene elemente ter glasbeno delo oživijo s svojim doživljanjem. S posebnim poudarkom na tehničnih elementih, kot so: dinamika (prilagajanje glasnosti), tempo in agogika (hitrost glasbe in njene spremembe), artikulacija (vezano ali nevezano izvajanje tonov), dikcija (jasna in razločna izgovorjava) in fraziranje (oblikovanje glasbenih misli znotraj skladbe), učenci izkazujejo razumevanje glasbenega izraza in glasbenega jezika. Skozi izvedbo posredujejo svoja občutja in sporočila poslušalcem. Učitelj jih pri tem spodbuja k poslušanju kakovostnih izvedb ter raziskovanju različnih izraznih možnosti, s čimer razvijajo svoj lasten glasbeni izraz.

Glasbena produkcija se kaže v učenčevem dopolnjevanju glasbenih vsebin, oblikovanju spremljav in ustvarjanju krajših glasbenih zamisli. Pogosto je ta proces bolj intuitiven kot zavesten izraz glasbenega znanja.

Pri dopolnjevanju glasbenih vsebin učenci ustvarjajo glasbene odgovore na podana glasbena vprašanja, improvizirajo z glasom ali na glasbilih in oblikujejo lastna glasbena vprašanja. Pri oblikovanju spremljav uporabljajo različne tehnike, kot so ostinato, bordun in osnovne harmonske zveze. Začnemo z ritmičnimi in melodičnimi ostinati, ki jih učenci izvajajo na Orffovih glasbilih in telesnih tolkalih. Nadaljujemo z bordunsko spremljavo na klavirju, ksilofonih, glasbenih ceveh, ukulelah ali drugih melodičnih glasbilih. Enostavne harmonske zveze služijo kot podlaga za ustvarjanje lastnih skladb ali aranžmajev.

Pri ustvarjanju krajših glasbenih vsebin učenci, individualno ali v skupini, črpajo navdih iz osebnih izkušenj, zgodb in narave ter svoje zamisli predstavijo sošolcem. Ob tem raziskujejo različne načine zapisovanja svojih glasbenih idej, postopoma pa uvajamo elemente notnega zapisa, s čimer spodbujamo razvoj glasbenega opismenjevanja.

Glasba je tudi spodbuda za izražanje skozi druge umetniške zvrsti: likovno, gibalno, plesno, besedno in uprizoritveno. Učenci svoja doživetja vizualno upodabljajo v risbi, sliki, grafiki ali kipu. Z gibanjem in plesom se izražajo prostorsko – ritmično urejeno ali spontano – ter s tem razvijajo telesno prožnost, koordinacijo, ravnotežje, ritmično zanesljivost, pravilno telesno držo in krepijo splošno telesno in duševno zdravje.

Glasba je spodbuda, da učenci **doživetja in predstave ob glasbi izrazijo z izraznimi sredstvi drugih umetniških zvrsti**: likovno, gibalno, plesno, besedno in uprizoritveno. Učenci doživetja **vizualno upodobijo** npr. v risbi, sliki, grafiki, kipu. Z **gibanjem in plesom** se premikajo po prostoru (ritmično urejeno ali ne, spontano ali strukturirano) ter vključujejo različne gibe, korake in

položaje, s katerimi izražajo svoja glasbena doživetja, zaznave ter notranje predstave. S tem razvijajo telesno prožnost, izboljšujejo koordinacijo, ravnotežje, metrično in ritmično zanesljivost in pravilno telesno držo, krepijo telesno kondicijo ter skrbijo za zdravje, dobro telesno in duševno počutje. Svoje glasbene vtise, doživetja in občutke **ubesedijo** prosto, skozi pripovedovanje zgodb ali pisanje pesmi ali pa jih **uprizorijo** skozi dramsko, filmsko (video) umetnost ali lutke.

Vloga učitelja je, da ustvarjalne dosežke učencev vrednoti glede na njihove glasbeno razvojne zmožnosti. Ključnega pomena je spodbujanje učenčeve ustvarjalnosti in raziskovalnega duha. Dosežki služijo kot izhodišče za dialog, izmenjavo mnenj in vrednotenje glasbe. Tak pristop pogloblja razumevanje glasbenih vsebin, krepi umetniško izražanje, samozavest ter interes za nadaljnje ustvarjanje.

Skupni cilji

Cilji ustvarjanja podpirajo skupne cilje s področij jezik, državljanstvo, kultura in umetnost, zdravje in dobrobit, digitalna kompetentnost in podjetnost. Učenec v ustvarjanje ob glasbi vključuje gibalne dejavnosti (3.2.1.2) (3.2.1.3) ter se ob tem sprošča (3.2.3.2). Je radoveden (3.1.4.1), se svobodno izraža in udejanja ustvarjalne ideje (1.3.4.2) ter pri iskanju rešitev in reševanju izzivov uporablja znanje in izkušnje (5.1.2.1) (5.3.1.1). Ustvarja glasbene zapise (1.1.4.1), vrednoti dosežke ustvarjanja ter uspešnost doseganja zastavljenih ciljev (5.3.5.2). Pri ustvarjanju in deljenju glasbenih zapisov si pomaga z digitalno tehnologijo (4.2.2.1) (4.3.1.1). Ob tem uživa, se veseli svojih dosežkov in dosežkov drugih (1.3.4.1).

CILJI

Učenec:

- razvija pozitiven odnos do ustvarjanja ter se ob tem sprošča, (1.3.4.1 | 2.4.3.1 | 3.2.3.2)
- v glasbi raziskuje, pevsko in instrumentalno dopolnjuje glasbene vsebine in ustvarja spremljave ter krajše glasbene vsebine, (1.3.4.2 | 3.1.4.1 | 5.1.2.1)
- lastne glasbene zamisli izraža z grafičnim ali notnim zapisom, (1.1.4.1)
- glasbena doživetja in zaznave izraža z izraznimi sredstvi drugih umetniških zvrsti (likovno, besedno, gibalno, plesno, uprizoritveno), (3.2.1.2 | 5.3.1.1)
- vrednoti dosežke ustvarjanja in presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev, (5.3.5.2)
- pri ustvarjanju, urejanju in deljenju glasbenih vsebin uporablja digitalno tehnologijo. (4.2.2.1 | 4.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » **pevsko ali instrumentalno dopolni glasbene vsebine, ustvari spremljave ali krajše glasbene vsebine,**
- » **ustvari lasten grafični ali notni zapis,**
- » **glasbena doživetja in zaznave izrazi z izraznimi sredstvi drugih umetniških zvrsti.**

TERMINI

◦ **IZVAJALSKA SREDSTVA in SESTAVI, GLASBENE OBLIKE:** ljudska in umetna glasba; ljudska pesem, ljudski ples, ljudski godci, ljudska glasbila (v povezavi s šolskim okoljem); pevski glasovi; družine glasbil (po načinu izvajanja), stara glasbila: paleolitska piščal, čembalo, lutnja, lira; vokalna, instrumentalna, vokalna-instrumentalna glasba, komorne zasedbe (duo/duet, trio/tercet, kvartet, kvintet, oktet), orkester, zbor; glasbena oblika, pesemska oblika, tema, kanon, rondo, variacija; koncertni bonton, partitura, himna (slovenska, evropska), glasbeni poklici, glasbene ustanove (v šolskem okolju, nacionalne) ◦ **GLASBENO OPISMENJEVANJE:** notno črtovje, violinski ključ, znak za ponavljanje, končaj, takt, taktnica; doba (težka, lahka), taktovski način, ritem, tonsko trajanje, pavza; melodija, solmizacijski zlog, tonska abeceda, pentatonika, dur in mol; oznake za dinamiko, oznake za tempo

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Primeri dejavnosti s formativnim spremljanjem znanja glede na izbrani cilj, standard znanja in strokovne termine

1.

Cilj: v glasbi raziskuje, pevsko in instrumentalno dopolnjuje, ustvarja spremljave ter krajše glasbene vsebine **SC** (1.3.4.2) **SC** (3.1.4.1) **SC** (5.1.2.1)

Standard: pevsko ali instrumentalno dopolni, ustvari spremljave ali krajše glasbene vsebine

Strokovni termini: ljudska pesem, partitura

Način izkazovanja znanja: pisno (glasbeni zapis), glasbena izvedba

Kriteriji vrednotenja: sporočilnost, izvirnost, smiselnost ustvarjanja in pravilnost, izvedbe ustvarjenega dela

Opis: Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo raziskovanje in preoblikovanje glasbenih vsebin, eksperimentiranje z zvočnostjo ter razvijanje skupinske glasbene ustvarjalnosti. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učitelj predlaga ljudsko pesem, ki je učencem že znana (skupaj so jo že peli ali igrali na flavte). Učence razdeli v skupine in jim razloži potek ustvarjanja. Vsaka skupina mora ustvariti novo različico pesmi, pri čemer morajo vključiti instrumentalni uvod in zaključek. Učitelj vodi učence z vprašanji (npr. Katere glasbene elemente bi lahko uporabili za obogatitev melodije? Kako lahko uvod in zaključek prispevata k celoti skladbe?). Vsaka skupina si nato izbere svoja ritmična in melodična glasbila, ki jih imajo na voljo, lahko tudi lastna glasbila. Skupine se dogovorijo o načinu instrumentalne spremljave in jo zapišejo v obliki preproste partiture. Nato pripravijo kratko predstavitev svojega ustvarjalnega procesa, v kateri pojasnijo, kako so se odločali o glasbenih elementih in kakšen učinek so želeli doseči. Po izvedbi sledi samoevalvacija, pri čemer skupina jasno in argumentirano predstavi svoje ustvarjalno delo. Učenci analizirajo svoje izvedbe in dajejo konstruktivne povratne informacije s pomočjo vprašanj (npr. Kako ste v skupini sodelovali pri ustvarjanju? Kaj bi lahko izboljšali pri svoji izvedbi? Kaj ste se naučili o oblikovanju glasbene spremljave?).

Ob zaključku ure učitelj spodbuja refleksijo in diskusijo o procesu ustvarjanja ter pomenu sodelovanja pri glasbenem poustvarjanju. Učenci razmišljajo o povezavi med lastnim glasbenim izražanjem in ljudsko glasbo ter raziskujejo možnosti za nadaljnje eksperimentiranje s spremljavami in aranžmaji.

2.

Cilj: lastne glasbene zamisli izraža z grafičnim ali notnim zapisom (1.1.4.1)

Standard: ustvari lasten grafični ali notni zapis

Strokovni termini: glasbeni poklici, partitura

Način izkazovanja znanja: ustno, glasbeni zapis, glasbena izvedba

Kriteriji vrednotenja: sporočilnost, izvirnost, smiselnost ustvarjanja in pravilnost izvedbe ustvarjenega dela

Opis: Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo raziskovanje glasbenih poklicev, ustvarjanje lastnih glasbenih zamisli ter zapisovanje teh zamisli z grafičnim ali notnim zapisom. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učitelj učence spodbudi, da vsak zase razmisli, katere glasbene poklice pozna, ter jih zapiše v svoj zvezek. Nato po metodi snežene kepe učenci svoja znanja delijo z drugimi (najprej si po dva učenca izmenjata znanje, nato po štirje skupaj, lahko še po osem). Učenci v zvezek dopolnijo pridobljene informacije, nato pa po skupinah preverijo podatke s pomočjo spletnih ali knjižnih virov. Učitelj usmerja razpravo z vprašanji (npr. Kateri glasbeni poklici so vam najbližji? Kako se posamezni poklici povezujejo med seboj? Katere veščine so potrebne za posamezen glasbeni poklic?). Skupaj z učiteljem preverijo pridobljene podatke in se o nekaterih poklicih pogovorijo (npr. skladatelj, dirigent, zborovodja, instrumentalist, pevec, glasbeni pedagog, glasbeni producent, aranžer, pesnik). Učitelj razdeli učence v skupine po največ tri ter jim predstavi navodila za ustvarjanje glasbenih del kot skladatelji in pesniki. Najprej si izberejo naslov pesmi

(učitelj jih lahko tematsko usmeri). Nato zapišejo nekaj rimanih vrstic pesmi, ki jim dodajo preprosto melodijo. V pomoč so jim lahko melodična glasbila v razredu.

Glasbeno vsebino zapišejo z grafičnim ali notnim zapisom. Pozorni naj bodo na pravilno podpisano besedilo. Nato svoji skladbi dodajo vsaj dve glasbili (npr. lastna, Orffova) ter tako dopolnijo svojo partituro. Učitelj spodbuja refleksijo s pomočjo vprašanj (npr. Kako ste se odločali pri izbiri glasbil? Kako bi lahko še izboljšali svojo partituro?).

Vsaka skupina pred razredom predstavi in izvede grafični ali notni zapis. Sledi vrstniško vrednotenje, pri katerem učenci analizirajo skladbe drug drugega ter dajo konstruktivne povratne informacije. Ob zaključku ure učitelj vodi refleksijo o procesu ustvarjanja s pomočjo vprašanj (npr. Kako ste izbrali glasbila? Kaj bi lahko še izboljšali? Kaj ste se naučili o procesu skladanja?).

3.

Cilj: glasbena doživetja in zaznave izraža z izraznimi sredstvi drugih umetniških zvrsti (likovno, besedno, gibalno, plesno, uprizoritveno) (3.2.1.2) (5.3.1.1)

Standard: glasbena doživetja in zaznave izrazi z izraznimi sredstvi drugih umetniških zvrsti

Strokovni termini: ljudska glasba, ljudska glasbila, improvizirana glasbila, kanon

Način izkazovanja znanja: ustno, risba, glasbena izvedba

Kriteriji vrednotenja: sporočilnost, izvirnost, smiselnost ustvarjanja in pravilnost izvedbe ustvarjenega dela

Opis: Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo sposobnost izražanja glasbenih doživetij skozi druge umetniške zvrsti ter raziskovanje ljudskih glasbil. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učitelj pripravi blago v naravnih barvah (modro, rjavo, zeleno) in med petjem ljudske pesmi ameriških staroselcev: *We n' de ya ho* (gl. notni zapis na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/t86ctt8>) pod njega skrije različne stvari: kamne, veje, kostanj, želod, fižol... Učenci poslušajo pesem z zaprtimi očmi. Za tem se v parih sprehodijo čez blago tako, da ima eden zaprte oči, drugi pa ga vodi. Pri tem s stopali poskuša ugotoviti, kaj je skrito pod blagom. Učenci opišejo svoje občutke in predmete, ki so jih čutili, nato pa jih narišejo. Učitelj spodbuja opise in razpravo z vprašanji (npr. Kako ste zaznavali različne teksture pod nogami? Kako se vaši občutki povezujejo z glasbo, ki ste jo poslušali?). Učitelj razkrije predmete, učenci jih izberejo in ob petju staroselske pesmi z njimi ustvarjajo spremljavo oz. ob tem raziskujejo zvočila in zvoke. Sledi ustvarjalni izziv: učenci razmislijo in narišejo, kakšna glasbila bi lahko iz ponujenih predmetov ustvarili. Učitelj jim predstavi nekaj preprostih ljudskih glasbil, izdelanih iz naravnih materialov (npr. piščal iz leske, trstenke, ropotuljice, brnivka, didgeridoo...).

Svoja doživetja ob petju indijanske ljudske pesmi učenci besedno izrazijo in glede na karakter pesmi ugibajo, o čem pesem govori. Nato ustvarjajo lastne zgodbe, ki bi ustrezale prevodu pesmi. Učitelj jim predstavi prevod vsebine pesmi in pojasni, kako so v preteklosti glasbo

povezovali z naravo. Skupaj z učenci raziskuje pomen pesmi (skupnost, povezanost, spoštovanje, spoštljiv odnos do planeta Zemlje, narave, povezanost med ljudmi) ter jih vodi k razmišljanju s pomočjo vprašanj (npr. Kako pesem izraža povezanost z naravo? Kaj nam pesem lahko pove o življenju staroselcev?).

Učenci pesem pojejo v krogu (najprej enoglasno, nato v kanonu) in ob petju z lastnimi glasbili ustvarijo in izvajajo ritmično igro podajanja, v kateri si med sabo podajajo izbrani predmet (kamenček, školjko, kostanj, na papirju zapisane lepe misli). Po izvajanju sledi vrednotenje, ki ga učitelj spodbuja z vprašanji (npr. Kako ste doživeli povezavo med glasbo in naravo? Kako vam je likovno ali gibalno izražanje pomagalo bolje razumeti pesem? Kaj ste odkrili o skupinskem ustvarjanju? Kako bi lahko te izkušnje uporabili v prihodnjem ustvarjanju?).

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

- » Ustno (npr. razlaga, opis, refleksija)
- » Pisno (glasbeni zapis, likovna upodobitev, besedilni opis)
- » Izvedba (glasbena, plesna, gibalna; samostojno ali skupinsko), nastop
- » Glasbeni izdelek (npr. zvočni posnetek, preprosta partitura, improvizacija)

OPISNI KRITERIJI

- » Obsežnost, sporočilnost in izvirnost ustvarjalnega prispevka
- » Smiselnost in prožnost pri oblikovanju glasbene ideje
- » Ustreznost, skladnost ter pravilnost izvedbe ustvarjenega dela

GLASBENI JEZIK

OBVEZNO

OPIS TEME

Glasbeni jezik je sistem simbolov, pojmov, zakonitosti in pravil, ki omogočajo glasbeno izražanje, razumevanje in komunikacijo. Predstavlja temeljno sredstvo sporazumevanja z glasbo, hkrati pa je pomemben del identitete posameznika, skupnosti, kulture in naroda. Učenec ga spoznava skozi praktične dejavnosti izvajanja, ustvarjanja in poslušanja. V drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju so cilji usmerjeni v poglobljanje glasbenih sposobnosti (posluh, zbranost, glasbeni spomin), razvijanje spretnosti (širjenje glasovnega obsega, pevska tehnika, tehnika igranja na glasbila), razširjanje pojmovnih mrež in konceptov s področij temeljnih značilnosti glasbe (glasbene prvine, oblike, izvajalska sredstva in sestavi, glasbeni stili, žanri, zvrsti), glasbeno opismenjevanje (orientacija v notnem zapisu, prepoznavanje trajanj in višin tonov, razumevanje odnosov med glasbenimi deli in celoto, poimenovanje tonov, pavz in taktovskih načinov). Poseben poudarek je namenjen spoznavanju slovenske ljudske in umetne glasbene dediščine.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V vsakem razredu drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja uresničujemo vse cilje teme *glasbeni jezik*, pri čemer jih načrtujemo uravnoteženo in v povezavi s cilji drugih tem *izvajanje*, *poslušanje* in *ustvarjanje*. Dejavnosti naj bodo smiselno vključene v posamezne učne ure, tako da je jasno razvidna rdeča nit doseganja učnih ciljev. Vendar naj učitelj ne vključuje na silo vseh treh osnovnih glasbenih dejavnosti v vsako posamezno uro. Ključno je, da se ohranja sistematičnost in enakovrednost vseh glasbenih področij, pri čemer nobena dejavnost (npr. ustvarjanje) ne sme biti marginalizirana na račun druge. Cilje uvajamo postopno in načrtno, z nadgradnjo usvojenih znanj in spretnosti iz predhodnih razredov. Pomembno je, da učitelj sledi razvojnemu loku učenca ter postopoma širi njegovo razumevanje glasbenega jezika. Cilji, ki se nanašajo na vrednotenje procesa in razvijanje sodelovalnih veščin, niso opredeljeni s standardi, zato dosežkov učencev na teh področjih ne ocenjujemo, temveč jih spodbujamo in spremljamo z usmerjeno povratno informacijo.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Glasbeni jezik je rezultat izkustvenega učenja oz. glasbeni jezik se gradi s pridobivanjem glasbenih izkušenj skozi izvajanje, poslušanje in ustvarjanje glasbe. Posamezne glasbene vsebine, strokovne termine in glasbene zakonitosti urimo s ponavljanjem, vajo, utrjevanjem in pogosto rabo v glasbeni komunikaciji, s čimer širimo pozornost in učenčev glasbeni spomin.

Glasbeno opismenjevanje naj poteka postopno in smiselno po naslednjih korakih:

1. Poslušanje – Učitelj izvaja ali predvaja glasbeno vsebino (npr. pesem, motiv, tema) ter poda poslušalske naloge (gl. *Didaktična priporočila za temo Poslušanje*). Sledi razgovor o slišanjem, kjer učenci razmišljajo o zaznani vsebini in pojmi.
2. Izvajanje – Učenci se naučijo in večkrat izvedejo glasbeno vsebino (npr. pesem, melodični motiv, tema iz poslušalnih primerov). Uporablja se metoda imitacije ali metoda dela z glasbenim zapisom. Za lažje pomnjenje pesem dopolnimo z besedilom ali jo spremljamo z izbranimi glasbili. Pri razvijanju sposobnosti prepoznavanja odnosov med toni in trajanju uporabljamo relativno ali absolutno solmizacijo in poimenovanje s tonsko abecedo.
3. Branje – Spoznavanje in raba glasbenih simbolov potekata skozi branje glasbenega zapisa (slikovni simboli, notni zapisi, solmizacijski in ritmični zlogi). Branje je povezano z izvajanjem ali poslušanjem, da se vzpostavi povezava med pisno in zvočno podobo glasbe.
4. Pisanje – Po branju sledi dopolnjevanje ali samostojno zapisovanje glasbenih vsebin. Vsako zapisano glasbeno vsebino tudi izvedemo, s čimer se razvija sposobnost notranjega slišanja in razumevanja glasbenega jezika.

Predlogi tematskih sklopov in glasbenih vsebin po razredih

V četrtem razredu učenci s pomočjo glasbenega jezika razlikujejo med ljudsko in umetno glasbo ter prepoznajo osnovne glasbene oblike. Teoretično znanje povezujejo z izkustvenim doživljanjem glasbe, pri čemer uporabljajo simbolni jezik glasbe, zlasti notno črtovje in ritmične strukture.

Spoznava in uporabljajo glasbene oblike, kot so pesemska oblika, kanon, rondo ter temeljne ritmične in melodične vzorce, ki postajajo del njihovega aktivnega glasbenega izraza. Skozi praktične dejavnosti (petje, igranje na glasbila, gibanje) razvijajo poslušalske in izvajalske sposobnosti, s čimer gradijo temelje za poglobljeno razumevanje glasbe.

Priporočeni nabor strokovnih terminov: ljudska in umetna glasba; glasbena oblika, pesemska oblika, kanon, rondo; himna; notno črtovje, violinski ključ, znak za ponavljanje, končaj, takt, taktnico; doba (težka, lahka), ritem, melodija, solmizacijski zlog.

V petem razredu se razumevanje glasbenega jezika pogloblja z raziskovanjem glasbenega okolja in družbenih vidikov glasbe. Učenci spoznava pomen glasbenih ustanov in poklicev, kar omogoča povezavo z realnim svetom glasbene kulture. Ob preučevanju slovenske ljudske dediščine se zavedajo vloge ljudske glasbe, plesa in glasbil, kar krepi njihovo kulturno identiteto in povezanost z domačim okoljem. Glasbeni simboli (npr. tonska trajanja, pavze, tonska abeceda) se tesno povezujejo z glasbenimi izkušnjami, kar učencem omogoča razumevanje dur-molovske

tonalitete in doživljajskih značilnosti glasbenih del. Učenci razvijajo sposobnost povezovanja zapisanega in slišnega ter prepoznavanja čustvenih in izraznih razsežnosti glasbe.

Priporočeni nabor strokovnih terminov: glasbene ustanove (v šolskem okolju, nacionalne); glasbeni poklici, ljudska pesem, ljudski ples, ljudski godci, ljudska glasbila (v povezavi s šolskim okoljem), tonska trajanja, pavze, taktovski način, tonska abeceda, dur in mol, oznake za dinamiko, oznake za tempo.

V šestem razredu učenci vstopajo v svet glasbene raznolikosti, kjer spoznavajo različne vrste glasbe glede na način izvajanja in sestavo izvajalcev. Razločevanje med vokalno, instrumentalno in vokalno-instrumentalno glasbo jih vodi k prepoznavanju različnih zasedb, od manjših komornih skupin do orkestra. S tem razvijajo razumevanje vlog posameznih glasbil in pevskih glasov ter širijo znanje o družinah glasbil. Prepoznavajo značilnosti zborov in različnih instrumentalnih sestavov, kar prispeva k njihovemu razumevanju zvočne in izrazne pestrosti glasbe. Učenci razvijajo tudi občutek za strukturo glasbenih del, zlasti ob raziskovanju teme in variacije, spoznavajo pomen partiture kot ključnega orodja za izvajanje kompleksnih skladb, in se seznanjajo s koncertnim bontonom kot delom glasbene kulture.

Priporočeni nabor strokovnih terminov: vokalna, instrumentalna, vokalno-instrumentalna glasba, zbori (otroški, mladinski, ženski, moški, mešani), pevski glasovi, družine glasbil (godala, brenkala, pihala, trobila, tolkala, instrumenti s tipkami, stara glasbila: paleolitska piščal, čembalo, lutnja, lira); komorne zasedbe (duo/duet, trio/tercet, kvartet, kvintet, oktet), orkester; tema, variacija; pentatonika, partitura, koncertni bonton.

Skupni cilji

Cilji glasbenega jezika prispevajo k uresničevanju skupnih ciljev s področij jezika, državljanstva, kulture in umetnosti, trajnostnega razvoja, zdravja in dobrobiti in digitalne kompetentnosti. Učenec spozna ^{SC}(1.1.2.1) in uporablja strokovno terminologijo glasbenega jezika ^{SC}(1.1.2.2), analizira glasbene zapise ^{SC}(1.1.4.1), spozna kulturo in umetnost ^{SC}(1.3.2.1), razvija sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo ^{SC}(1.1.5.1) tako živi kulturo in umetnost kot vrednoto ^{SC}(1.3.5.1). Z glasbo se sprošča ^{SC}(3.2.3.2), spozna načine ohranjanja zdravja ^{SC}(3.2.4.1), krepi sodelovalne veščine ^{SC}(3.3.3.1), gradi odgovoren odnos do naravnih sistemov ^{SC}(2.1.3.1), kritično presoja informacije z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe ob upoštevanju različnih pogledov ^{SC}(2.2.2.1) in pri ukrepanju za trajnostnost sodeluje z drugimi ^{SC}(2.4.2.1). Pri iskanju informacij o glasbi uporablja digitalno tehnologijo ^{SC}(4.1.1.1) ter analizira in kritično vrednoti zanesljivost podatkov in digitalnih vsebin ^{SC}(4.1.2.1).

CILJI

Učenec:

- 🔵: z izvajanjem, poslušanjem in ustvarjanjem spoznava zakonitosti glasbenega jezika, razvija glasbene sposobnosti, spretnosti in znanja ter glasbeni spomin,

SC (1.1.5.1 | 1.3.5.1)
- 🔵: razvija pozitiven odnos do raznovrstnega repertoarja glasbenih del ter spoznava pomen glasbe za zdravje in dobro počutje,

SC (3.2.3.2 | 3.2.4.1)
- 🔵: pogloblja znanja o slovenski ljudski glasbeni dediščini in razume njen pomen v kontekstu trajnostnega ohranjanja kulturne identitete,

SC (1.3.2.1 | 2.4.2.1)
- 🔵: spoznava in uporablja pojme o izvajalskih sredstvih in sestavih, glasbenih oblikah, glasbenih poklicih ter ustanovah (gl. nabor strokovnih terminov),

SC (1.1.2.2 | 2.1.3.1)
- 🔵: spoznava in uporablja pojme s področja glasbenega opismenjevanja ter razvija osnovno orientacijo v notnem zapisu (gl. nabor strokovnih terminov),

SC (1.1.2.1 | 1.1.4.1)
- 🔵: razvija sposobnost vrednotenja glasbe ter krepi sodelovalne veščine pri skupinskem ustvarjanju in analizi glasbenih del,

SC (2.2.2.1 | 3.3.3.1)
- 🔵: smiselno in varno uporablja digitalno tehnologijo pri iskanju informacij o glasbi, izbiri glasbe, poslušanju, analiziranju, ustvarjanju in deljenju glasbenih vsebin.

SC (4.1.1.1 | 4.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » izkaže znanja o slovenski ljudski glasbeni dediščini,
- » uporabi pojme o izvajalskih sredstvih in sestavih, glasbenih oblikah, glasbenih poklicih ter ustanovah,
- » uporabi pojme s področja glasbenega opismenjevanja ter izkaže osnovno orientacijo v notnem zapisu.

TERMINI

◦ **IZVAJALSKA SREDSTVA** in **SESTAVI**, **GLASBENE OBLIKE**: ljudska in umetna glasba; ljudska pesem, ljudski ples, ljudski godci, ljudska glasbila (v povezavi s šolskim okoljem); pevski glasovi; družine glasbil (po načinu izvajanja), stara glasbila: paleolitska piščal, čembalo, lutnja, lira; vokalna, instrumentalna, vokalna-instrumentalna glasba, komorne zasedbe (duo/duet, trio/tercet, kvartet, kvintet, oktet), orkester, zbor; glasbena oblika, pesemska oblika, tema, kanon, rondo, variacija; koncertni bonton, partitura, himna (slovenska, evropska), glasbeni poklici, glasbene ustanove (v šolskem okolju, nacionalne) ◦ **GLASBENO OPISMENJEVANJE**: notno črtovje, violinski ključ, znak za ponavljanje, končaj, takt, taktnica; doba (težka, lahka), taktovski način, ritem, tonsko trajanje, pavza; melodija, solmizacijski zlog, tonska abeceda, pentatonika, dur in mol; oznake za dinamiko, oznake za tempo

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Primeri dejavnosti s formativnim spremljanjem znanja glede na izbrani cilj, standard znanja in strokovne termine

1.

Cilj: spoznava in uporablja pojme o izvajalskih sredstvih in sestavih, glasbenih oblikah, glasbenih poklicih ter ustanovah (1.1.2.2) (2.1.3.1)

Standard: uporabi pojme o izvajalskih sredstvih in sestavih, glasbenih oblikah, glasbenih poklicih ter ustanovah

Strokovni termin: pesemska oblika

Način izkazovanja znanja: ustno, glasbena izvedba

Kriteriji vrednotenja: razumevanje in uporaba pojmov in pojmovnih mrež usvojenih skozi glasbene dejavnosti (izvajanje, poslušanje, ustvarjanje)

Opis: Učitelj upoje učence (ogrevalne, govorne, dihalne in upevalne vaje); izvaja ritmične vzorce z lastnimi glasbili, učenci jih ponavljajo za njim; izvaja ritmične vzorce z lastnimi glasbili kot vprašanje, posamezni učenec pa odgovori s svojim improviziranim ritmičnim vzorcem.

Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo prepoznavanje in pravilno uporabo pojmov o glasbenih oblikah, sposobnost analitičnega poslušanja ter interpretacijo glasbene oblike z izvedbo. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učitelj predvaja posnetek W. A. Mozarta *Koncert za klarinet in orkester v A-duru*, 2. stavek, ter učencem postavlja poslušalske naloge, vezane na izvajalsko zasedbo, tempo, dinamiko ter glasbeno obliko (A B A). Učenci samostojno analizirajo skladbo in prepoznavajo posamezne dele, pri čemer jih učitelj usmerja z vprašanji (npr. Kako se spreminja značaj glasbe med posameznimi deli? Kaj se zgodi v drugem delu skladbe v primerjavi s prvim? Kako prepoznamo ponovitev prvega dela?).

Po poslušanju učencem predstavi pojem pesemske oblike ter jih spodbuja, da sami definirajo enodelno, dvodelno in trodelno obliko na podlagi slišane. Nato ob učiteljevi spremljavi zapojejo nekaj do sedaj že poznanih pesmi iz priporočenega nabora ter jim določajo pesemsko obliko. Pri tem učitelj postavlja dodatna vprašanja na tematiko glasbene oblike (npr. Kako bi opisali strukturo te pesmi? Kako bi prepoznali spremembo v obliki? Kako bi skladatelj lahko drugače organiziral posamezne dele?). Posamezne pesmi spremljajo z lastnimi ali drugimi glasbili, pri čemer izrazito ločijo posamezne oblikovne dele pesmi. Nato zapojejo še slovensko ljudsko pesem *Kin, kaj, ku* ter tudi njej določijo obliko (A B C). Razdelijo se v tri skupine in vsaka skupina ustvari različno ritmično spremljavo k enemu delu pesmi. Skupine predstavijo svoje spremljave in naučijo drug drugega. Nato pesem zapojejo skupaj ter hkrati izvajajo ustvarjeno spremljavo. Pri tem učitelj spodbuja vrstniško vrednotenje s pomočjo vprašanj (npr. Zakaj ste tako oblikovali spremljavo temu delu pesmi? Kako vaša ritmična spremljava poudarja ta del pesmi? Kaj bi lahko prilagodili, da bi bile spremembe med deli bolj izrazite?).

Ob zaključku ure učitelj izvede ali predvaja skladbe v različnih pesemskih oblikah, učenci pa samovrednotijo svoje usvojeno znanje. Učitelj jih vodi skozi refleksijo z vprašanji (npr. Kako se je vaše razumevanje glasbenih oblik spremenilo tekom ure? Kateri del naloge vam je bil najzahtevnejši? Kako bi lahko uporabili to znanje pri petju ali igranju drugih skladb?).

2.

Cilj: spozna in uporablja pojme o izvajalskih sredstvih in sestavih, glasbenih oblikah, glasbenih poklicih ter ustanovah (1.1.2.2) (2.1.3.1)

Standard: uporabi pojme s področja glasbenega opismenjevanja ter izkaže osnovno orientacijo v notnem zapisu

Strokovni termini: notno črtovje, takt, taktnica, ponavljalj, končaj

Način izkazovanja znanja: ustno, glasbena izvedba

Kriteriji vrednotenja: razumevanje in uporaba pojmov in pojmovnih mrež usvojenih skozi glasbene dejavnosti (izvajanje, poslušanje, ustvarjanje)

Opis: Učitelj upoje učence (ogrevalne, govorne, dihalne in upevalne vaje). Učenci izberejo nekaj pesmi, ki so se jih učili pri pouku, učitelj pa jih spremlja na akordičnem glasbilu. Eno pesem zapojejo ob spremljavi glasbil (lastnih, Orffovih ali drugih).

Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo prepoznavanje in pravilno uporabo glasbenih pojmov, sposobnost analitičnega poslušanja ter interpretacijo notnega zapisa skozi izvedbo. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učitelj z lastnim petjem predstavi pesem D. Sekne *Notne črte*. Učence nauči pesem po metodi imitacije. Vodi pogovor o vsebini in učence spozna s pojmi notno črtovje, taktnica, takt, ponavljalj in končaj. Glasbene pojme jim pokaže v notnem zapisu. Učenci odprejo pesmarice in v najmanj treh pesmih poiščejo ter označijo (obkrožijo in z besedo zapišejo) omenjene pojme, simbole.

Za utrjevanje učenci skozi ustvarjanje in izvajanje ritmične spremljave z lastnimi glasbili za pesem *Notne črte* uporabljajo omenjene glasbene pojme. Učitelj razdeli učence v manjše skupine, vsaka skupina dobi samo en takt (prostor na tleh omejen z dvema črtama – taktnicama). Takte zapolnijo s kratkimi in dolgimi toni (manjši in večji krogi) ali z osminkami in četrtnkami ter dodajo kratkim tonom en zvok, dolgim pa drugega. Pri tem učitelj postavlja vprašanja (npr. Kako bi lahko vizualno ponazorili trajanje tonov? Kako lahko spremenite svojo ritmično spremljavo, da bo bolj izrazita?). Ritem in petje utrjujejo tako, da najprej vsaka skupina izvede svojo ritmično spremljavo enega takta, nato vse skupine druga za drugo (tako kot si takti sledijo) ob petju izvajajo ustvarjeno ritmično spremljavo. Pri tem učitelj spodbuja vrstniško vrednotenje s pomočjo vprašanj (npr. Kako ste se prilagajali drug drugemu? Katere elemente bi lahko izboljšali, da bi bila izvedba bolj usklajena?).

Za utrjevanje pesmi, spremljave in poimenovanja pojmov skupine ločimo na pevce in izvajalce na glasbilih, tako da eni samo pojejo pesem *Notne črte*, drugi pa izvajajo ritmično spremljavo z glasbili. Ko je ritem po taktih utrjen, združimo vse takte v ritmično spremljavo in na koncu postavimo simbol ponavljanja, ko želimo zaključiti izvajanje, pa končaj.

Ob zaključku ure učitelj vodi refleksijo s pomočjo vprašanj (npr. Kako vam je pomagalo vizualno predstaviti takt in taktnico? Kaj ste spoznali o povezavi med ritmom in notnim zapisom? Kako bi lahko pridobljeno znanje uporabili pri branju not drugih skladb?).

3.

Cilji: spoznava in uporablja pojme s področja glasbenega opismenjevanja ter razvija osnovno orientacijo v notnem zapisu (1.1.2.2) (1.1.4.1)

Standard: uporabi pojme o glasbenih oblikah

Strokovni termini: tema in variacije

Način izkazovanja znanja: glasbena izvedba, ustno

Kriteriji vrednotenja: razumevanje in uporaba pojmov in pojmovnih mrež usvojenih skozi glasbene dejavnosti (izvajanje, poslušanje, ustvarjanje)

Opis: Učitelj upoje učence (ogrevalne, govorne, dihalne in upevalne vaje). Učenci izberejo nekaj pesmi, ki so se jih učili pri pouku, učitelj pa jih spremlja na akordičnem glasbilu. Eno pesem zapojejo ob spremljavi glasbil (lastnih, Orffovih ali drugih).

Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo prepoznavanje in pravilno uporabo pojmov o glasbenih oblikah, sposobnost analitičnega poslušanja ter interpretacijo glasbene oblike skozi izvedbo. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učitelj predvaja posnetek W. A. Mozarta *Variacije na temo računstvo* ter učence spodbudi k analitičnemu poslušanju z vprašanjem: Kaj se je v skladbi spreminjalo? Učenci na tablo zapisujejo ideje o spremembah (npr. sprememba ritma, tempa, dinamike, dodajanje okrasov). Učitelj z lastnim petjem predstavi temo skladbe in jo učence nauči po metodi imitacije. Nato vodi

učenje in izvajanje teme še na Orffova glasbila (npr. ksilofon, zvončki, metalofon, uglašeni zvonci). Učence razdeli v manjše skupine za ustvarjanje variacije na temo. Učitelj jih vodi s z vprašanji (npr. Kako ste v svoji variaciji spremenili osnovno temo? Kateri delo so ostali nespremenjeni? Kaj bi še lahko dodali, da bi bila vaša variacija bolj izrazita?).

Učenci po skupinah predstavijo variacije drug drugemu. Sošolci vsako variacijo analizirajo ter ugotavljajo, katere spremembe so bile uporabljene. Učitelj spodbuja vrstniško vrednotenje z vprašanji (npr. Kako se variacije razlikujejo med seboj? Katere variacije so bile najbolj inovativne in zakaj?).

Razred skupaj izvede vse variacije v zaporedju oz. drug za drugim v novo skladbo. Učitelj spodbuja razmislek o procesu ustvarjanja in sestavljanja skladbe s pomočjo vprašanj (npr. Kako se je vaša variacija vklopila v celotno skladbo? Kako bi lahko še izboljšali prehode med posameznimi variacijami?).

Ob zaključku ure učitelj izvede ali predvaja še druge skladbe, ki uporabljajo obliko teme in variacije, učenci pa samovrednotijo svoje usvojeno znanje. Učitelj jih vodi skozi refleksijo z vprašanji (npr. Kako se je vaše razumevanje teme in variacij spremenilo tekom ure? Kako bi lahko uporabili to znanje pri ustvarjanju lastnih glasbenih idej? Kateri del naloge vam je bil najzahtevnejši?).

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

- » Ustno (npr. razlaga, opis, refleksija)
- » Pisno (glasbeni zapis, likovna upodobitev, besedilni opis)
- » Avtentični načini izkazovanja glasbenih dosežkov: glasbeni in z glasbo povezani izdelek, glasbena izvedba, nastop

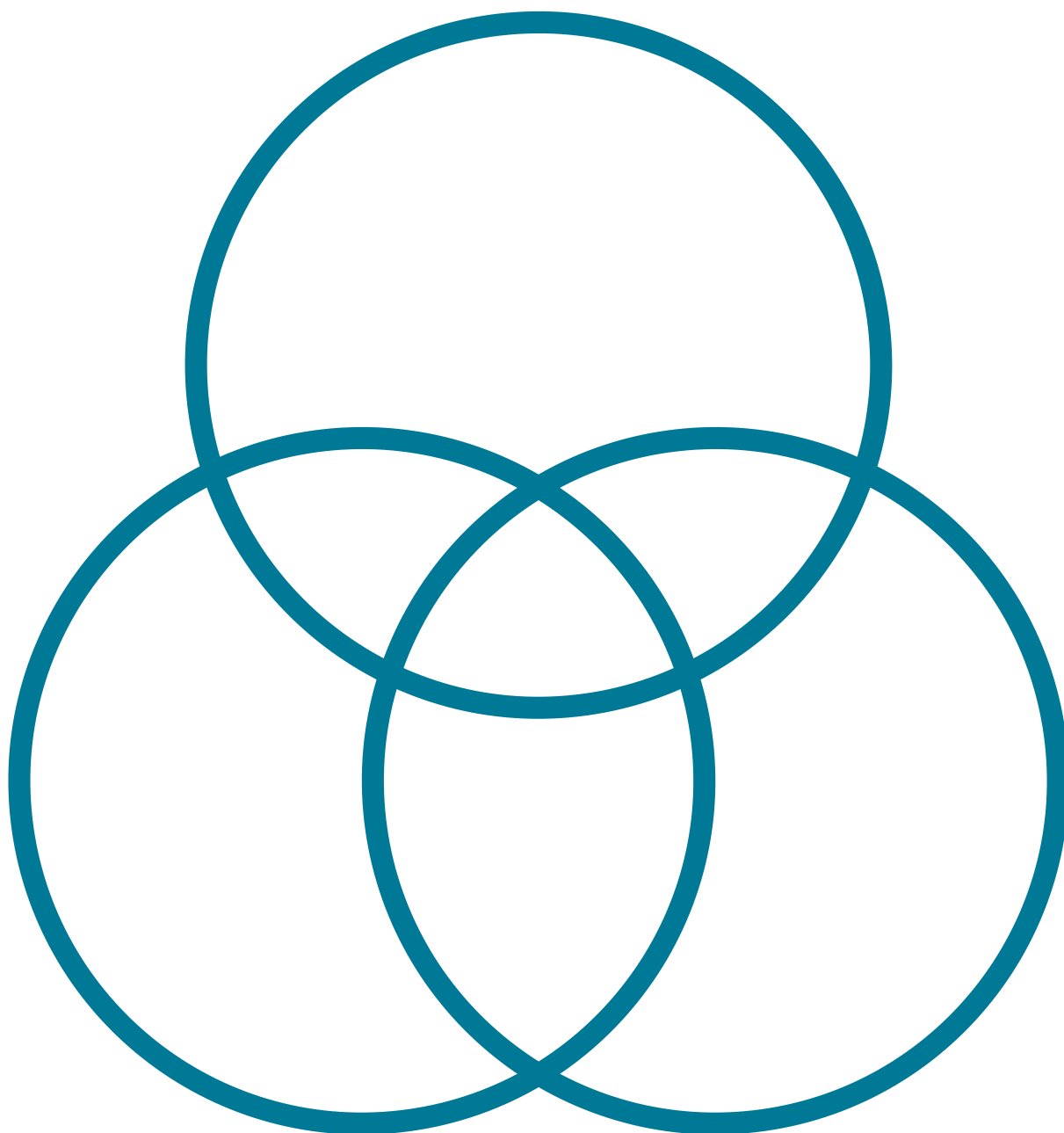
OPISNI KRITERIJI

- » Razumevanje in uporaba pojmov in pojmovnih mrež, usvojenih skozi glasbene dejavnosti (izvajanje, poslušanje, ustvarjanje)

GLASBENA UMETNOST

TRETJE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO OBDOBJE

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

IZVAJANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Izvajanje glasbe je temelj učenja in poučevanja glasbe. Učenec pri pouku poje, izreka besedila in igra na glasbila kot solist ali član skupine (npr. razredni pevski zbor, vokalna skupina, instrumentalni ansambel). Cilji izvajanja so povezani s cilji poslušanja in ustvarjanja z namenom uresničevanja ciljev glasbenega jezika, kar učencem omogoča celostno spoznavanje glasbe v njenih različnih pojavnih oblikah (stili, žanri, zvrsti, glasbene oblike, glasbena sredstva in sestavi) skozi prostor in čas. Izvajanje je usmerjeno v glasbene dosežke učencev, poglobljanje njihovih glasbenih sposobnosti (posluh, zbranost, glasbeni spomin), urjenje in nadgradnjo njihovih spretnosti (glasovni obseg, pevška tehnika, tehnika igranja na glasbila) in širjenje njihovih znanj o temeljnih značilnostih glasbe od srednjega veka do danes.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V vsakem razredu tretjega vzgojno-izobraževanega obdobja uresničujemo vse cilje izvajanja. Izhajamo iz usvojenih spretnosti in znanj iz razredov drugega vzgojno-izobraževanega obdobja ter jih nadgrajujemo z novimi. Nove cilje in z njimi strokovne pojme uvajamo premišljeno in postopno, kot nadgradnjo že usvojenega znanja.

Izvajanje spodbujamo s premišljenim izborom glasbenih vsebin različnih obdobj, oblik, žanrov, zvrsti in zasedb, iz katerih izpeljujemo temeljne informacije o značilnostih, zakonitostih in vlogi glasbe v zgodovinskem času in kulturnem prostoru. Pri izboru vsebin upoštevamo umetniško in sporočilno vrednost, razvojne značilnosti učencev (puberteta, mutacija) ter njihove izvajalske zmožnosti. Z učenci evalviramo izvedbo glasbenih vsebin z vidika interpretacije in doživetosti. Cilji s področja vrednotenja in odnosnega vidika nimajo standardov, zato dosežkov učencev na tem področju ne ocenjujemo. Pri izvajanju vrednotimo le učenčeve dosežke oz. napredek v glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanju, ki so jih pridobili z učenjem.

Petje je tudi v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju osrednja dejavnost pouka glasbe in je zato prisotno vsako učno uro. Učenci pojejo eno-, dvo- in večglasne pesmi, ljudske in umetne pesmi iz domače in svetovne glasbene literature. Repertoar pesmi izhaja iz ciljev izvajanja in spoznavanja glasbenih del, zato vključuje pevsko izvajanje delov instrumentalnih skladb. Vključuje raznovrstne pesmi glede na izvor, ritmične, melodične, harmonske, stilne, oblikovne, interpretacijske in druge glasbenih značilnosti, in sicer najmanj deset pesmi na razred oz. šolsko leto. Kakovost petja razvijamo z rednim skupinskim petjem v razredu, usmerjanjem pozornosti na pevsko tehniko ter usklajenost petja v intonaciji, tempu in interpretaciji. Didaktično izhodišče predstavljajo razvojne značilnosti učencev, njihove glasovnih zmožnosti (glasovne leg, mutacija),

pevske izkušnje in interesi. Prevladuje metoda imitacije v kombinaciji z metodo dela z glasbenim zapisom. Cilji so usmerjeni v utrjevanje in poglobljanje pevske tehnike ter vokalne higiene za zdrav način govora ter petja.

Izreka besedil v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju nadgrajuje spretnosti ritmične izreke, razvitem v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju. Je ritmično bolj zahtevna in kompleksna. Učenci gradijo ritmične kanone, izvajajo lastna ritmizirana besedila in pogosto povezujejo izreko z gibanjem. Njihovo pozornost usmerjamo na natančnost izvajanja, jasno dikcijo, pravilne poudarke in dosledno artikulacijo.

Igra na glasbila vključuje samostojno instrumentalno vsebino ali spremljavo k petju, plesu in zvočnemu posnetku ter dopolnjevanje drugih glasbenih vsebin. Večglasne spremljave učenci oblikujemo z uporabo ostinatnih motivov, borduna in preprostih kadenčnih zvez. V tem obdobju se osnovni cilj poglobljanja učenčevih glasbenih sposobnosti (posluh, zbranost, spomin) in spretnosti (tehnika in način igranja, koordinacija, drža telesa) nadgradi s ciljem skupinskega muziciranja in igranja v različnih zasedbah, s katero se pridobiva izkušnje igranja in glasbenega sodelovanja v skupini ter pogloblja neverbalno komunikacijo. Učenci razvijajo usklajenost igranja na raznovrstna glasbila (npr. telesna, ljudska, improvizirana, glasbila Orffovega instrumentarija, kahon, glasbene cevi, ukulele, klaviatura, komplet bobnov, bas in solo kitara, orkestrska glasbila). Igranje poteka ob podpori glasbenega zapisa.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Tretje vzgojno-izobraževalno obdobje zaznamujejo razvojne posebnosti najstništva in pospešen hormonski razvoj. Zato lahko spremlja izvajanje učencev poleg glasovnih sprememb (mutacija) še občutek sramu in nelagodja ter zmanjšane samozavesti pri izvajanju. Učitelj zato spodbuja skupinsko izvajanje, ustvarja podporno okolje za glasbeno komunikacijo, vodi dejavnosti, ki temeljijo na izkustven doživljanju glasbe (ne le na razlagi pravil in zgodovinskih podatkov) ter usmerja pozornost k aktivnemu glasbenemu izražanju, ne k teoretski abstrakciji. V ospredju je učenčeva glasbena aktivnost, ki omogoča kontinuirani razvoj glasbenih sposobnosti, krepi pozitiven odnos do glasbenega izvajanja in do izvajanih glasbenih del.

Osnovna metoda poučevanja je demonstracija, pri čemer učitelj uči z lastnim zgledom. Metode učenja so metoda imitacije, metoda dela z glasbenim zapisom ter kombinirana metoda.

Petje pesmi učitelj uči z lastnim petjem, z zgledom in demonstracijo. Pevski repertoar postopoma širi od eno- k dvo- in večglasnim ljudskim in umetnim pesmim, iz različnih glasbenih obdobj in kulturnih okolij. Izkušnje s polifonim večglasjem učenci pridobivajo s petjem kanonov in kvodlibetov (pesmi sestavljanke), petjem v tercah ali sekstah ter dodajanjem preprostega tretjega glasu (npr. bordun). Učitelj spodbuja primerno pevsko tehniko za oblikovanje zdravega glasu, ki podpira tudi kakovost govora. Učence usmerja k izvajalski zanesljivosti (točna intonacija, ritmična in melodična doslednost), doživetemu petju in interpretaciji (pevska izreka, fraziranje, pevski dihi, tempo, dinamika, agogika) ter pomnjenju glasbenih in besednih vsebin (memoriranje vseh kitic pesmi). Pred začetkom petja učitelj učence upoje (ogrevalne, govorne, dihalne in upevalne vaje), poda začetno intonacijo, ki izhaja iz glasovnega obsega učencev (v tem obdobju od

malega a do dvočrtanega e), da vzмах za enoten začetek petja pesmi ter petje pesmi vodi z dirigiranjem ali ga podpira z akordno spremljavo (na klaviaturo ali drugo akordično glasbilo).

Primeri kriterijev uspešnosti za petje: Pri petju bom uspešen, ko bom zapel ritmično in melodično zanesljivo, pazil na pevsko izreko (razločno in jasno izgovarjam besedilo, primerno odpiram usta, ne momljam, ne požiram besed), pazim na držo telesa (ravna, sproščena drža), pojem doživeto in interpretiram (upoštevam tempo, dinamiko, agogiko, izvajam primerne pevske vdihe), znal besedilo pesmi na pamet.

Priporočeni seznam slovenskih ljudskih/ponarodelih pesmi za razredno petje: *Pastirče mlado in milo, Zrejšlo je žito, Pod rožnato planino, Nocoj, pa oh nocoj, Prelepa je trnovska fara, Nmau čez izaro, Majolka, Pojdem u Rute, Jaz, pa ti, pa židana marela, Škrjanček poje, žvrgoli, Kje so tiste stezice, Sen jo vido gore, dole, Oj, ta soldaški boben, Regiment po cesti gre, Metliško kolo, San se šetal, Al' me boš kaj rada imela, Pojdem na Štajersko, Pri farni cerkvici, Tam dol na ravnem polju, Aj, zelena je vsa gora, Mi ptičica zapoje, Bod moja, bod moja, En hribček bom kupil, Lipa zelenela je, Zagorski zvonovi, Če študent na rajžo gre, Po jezeru, bliz' Triglava, Dajte, dajte.*

Te pesmi odlikuje melodična in besedilna primernost za mladostniško populacijo, omogočajo večglasno petje, interpretativno nadgradnjo ter razvijanje pevskih spretnosti, pomnjenja in razumevanja vsebine skozi glasbeno in jezikovno izkušnjo. Seznam lahko učitelj prilagodi glede na regijo, zmožnosti in interes učencev, vendar naj ohranja raznolikost izvora, ritmov, tonskih načinov in tematskih vsebin.

Ritmično izreko nadgrajujemo v zahtevnejše in kompleksnejše ritmično večglasje, s čimer urimo in poglobljamo občutek za mero, ritem in enakomerno izvajanje, natančno dikcijo, pravilne poudarke in jasno artikulacijo. Učitelj spodbuja učence k uporabi elementarnega govora (sam po sebi vsebuje ritmične in melodične prvine) za ustvarjanje izrekov, ugank, haikujev in rapa. Učence nagovarja, da povežejo ritmično izreko z gibanjem (pristop Orff-Schulwerk).

Igranje na glasbila spodbujamo s pomočjo pristopa Orff-Schulwerk, ki temelji na procesu postopnega prenosa tehnike igranja iz lastnih glasbil na ritmična in melodična glasbila Orffovega instrumentarija. Pri učenju uporabljamo metode imitacije in dela z glasbenim zapisom. Instrumentalno večglasje uvajamo postopoma, vodeno, z individualnim ali skupinskim urjenjem oz. usvajanjem tehnike igranja. Pozornost usmerjamo na skladnost izvedbe in ujemanje zvočne barve (premišljen izbor glasbil in priredbe). Učence navajamo na odgovorno ravnanje z glasbili. Učilnica naj bo opremljena z zadostnim številom glasbil, da je za vsakega učenca v razredu vsaj eno ritmično in eno melodično glasbilo.

Primeri kriterijev uspešnosti za igro na glasbila: pri igri na glasbila bom uspešen, ko bom zaigral ritmično in melodično zanesljivo, igral doživeto in interpretiral (upoštevam tempo, dinamiko,

agogiko), pravilno in spretno igrati na glasbilo (npr. pravilna tehnika igranja na glasbilo, pravilna drža glasbila in drža udarjalk, izmenjava rok pri igranju na ksilofon, metalofon, zvončke).

Pri izvajanju **preverjamo in ocenjujemo** dosežke glasbenega učenja in ne razvitosti posluhov oz. natančnosti izvajanja kot samostojne sposobnosti. Razvoj učenčevega posluha je vezan na učenčeve genske predispozicije, vpliv okolja in glasbene spodbude, zato imajo učenci različno razvit posluh. Za nekatere učence sta melodična natančnost in zanesljivost težko dosegljivi, ne glede na prizadevnost pri vajah. Čeprav so med kriteriji uspešnosti pogosto navedeni elementi, kot je natančnost izvajanja, je ta kriterij raztegljiv in interpretativno odprt, zlasti za učence, ki z vajo ne zmorejo povsem točne izvedbe, a kljub temu razumejo in izražajo potek melodije. V teh primerih učitelj upošteva napredek, odzivnost, glasbeno sodelovanje, doživljajsko in izrazno plat izvajanja, kar vse sestavlja celostni dosežek učenčevega glasbenega učenja.

Skupni cilji

Skozi cilje izvajanja se uresničujejo skupni cilji s področij jezika, državljanstva, kulture in umetnosti ter zdravja in dobrobiti. Učenec ob izvajanju vzpostavlja odnos do kulture in umetnosti ^{SC}(1.3.1.1) ^{SC}(1.3.2.1), ju spoznava ^{SC}(1.1.2.1), uporablja strokovno terminologijo glasbenega jezika ^{SC}(1.1.2.2), analizira različne glasbene zapise in druga gradiva o glasbi ^{SC}(1.1.4.1), krepi sodelovalne veščine ^{SC}(3.3.3.1) in ozavešča pomen pripadnosti skupnostim za lastno dobrobit in dobrobit drugih ^{SC}(1.2.3.2), razvija samozavest in samospoštovanje ^{SC}(3.1.2.2) ter spoznava tehnike za zdrav glas ^{SC}(3.2.4.1).

CILJI

Učenec:

- 🟢: muzicira v različnih sestavih in krepi sodelovalne veščine ter pripadnost skupnosti za lastno in skupno dobro, ^{SC}(1.2.3.2 | 3.3.3.1)
- 🟢: poje raznovrsten pevski repertoar eno-, dvo- ali večglasnih domačih in tujih ter ljudskih in umetnih pesmi, ^{SC}(1.3.2.1 | 3.1.2.2)
- 🟢: pogloblja zanesljivost petja, izboljšuje vokalno tehniko, širi glasovni obseg in ozavešča higieno glasu, ^{SC}(3.2.4.1)
- 🟢: enakomerno ritmično izreka ritmične izreke in ritmizirana besedila, ^{SC}(1.1.4.1)
- 🟢: igra spremljave, instrumentalne dele in celote ter uporablja pravilno tehniko igranja, ^{SC}(1.1.4.1)

🟡: pri izvajanju uporablja glasbeni zapis,

SC (1.1.2.1)

🟡: pri izvajanju uporablja elemente interpretacije in razvija občutek za estetsko oblikovanje,

SC (1.1.2.2)

🟡: vrednoti izvajalske dosežke.

SC (3.3.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » zapoje ljudske in umetne pesmi,
- » enakomerno izvede ritmične izreke in ritmizirana besedila,
- » zaigra spremljave, instrumentalne dele in celote in uporabi pravilno tehniko igranja,
- » pri izvajanju uporabi glasbeni zapis,
- » izvede z elementi interpretacije.

TERMINI

- OBDOBJA: srednji vek, renesansa, barok, klasicizem, romantika, impresionizem, nova glasba, ekspresionizem, neoklasicizem, modernizem, sodobnost
- GLASBENE OBLIKE: gregorijanski koral, maša, motet, madrigal, suita, koncert, sonata, godalni kvartet, simfonija, opera, opereta, balet, samospev, klavirska miniatūra, simfonična pesnitev
- ZNAČILNOSTI GLASBE: trubadurji, mojstri pevci; duhovna in posvetna glasba, nacionalne šole in glasba, absolutna in programska glasba, celotonska lestvica, etnomuzikologija, dvanajsttonska vrsta, tonalna in atonalna glasba, zvočni grozd; jazz, popularna, plesna, narodnozabavna, filmska glasba, muzikal

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Primeri dejavnosti s formativnim spremljanjem znanja glede na izbrani cilj, standard znanja in strokovne termine

1.

Cilj: pogloblja zanesljivost petja, izboljšuje vokalno tehniko, širi glasovni obseg in ozavešča higieno glasu SC (3.2.4.1)

Standard: zapoje ljudske ter umetne pesmi

Strokovni termin: trubadurji

Način izkazovanja znanja: glasbena izvedba

Kriteriji vrednotenja: pravilnost in natančnost izvajanja, usklajenost igre v skupini

Opis: Učitelj skupaj z učenci opredeli namene učenja in kriterije uspešnosti za poglobljanje zanesljivosti petja ljudskih ter umetnih pesmi. Med kriterije vključijo pravilnost in natančnost izvajanja, usklajenost v skupinskem petju ter interpretacijo pesmi glede na zgodovinski in slogovni kontekst.

Učitelj vodi upevanje učencev s pomočjo ogrevalnih, dihalnih in upevalnih vaj, nato učenci skupaj izvedejo razredno petje usvojenih pesmi. Skupaj oblikujejo kriterije uspešnosti za poslušanje glasbe, ki vključujejo pozorno poslušanje, prepoznavanje vsebine pesmi in glasbenih izvajalskih sredstev. Analitično poslušajo zvočni posnetek K. Gruberja *Trubadurska pesem* ter skupaj z učiteljem oblikujejo razumevanje o trubadurjih kot srednjeveških pevceih in pesnikih ter njihovem vplivu na razvoj večglasja. Učitelj postavlja vprašanja, ki učence vodijo k poglobljenemu poslušanju in analizi (npr. Kako bi opisali značilnosti melodije v skladbi? Katere glasbena izvajalska sredstva prepoznate? Kakšno vlogo imajo spremljevalna glasbila v skladbi? Kako bi skladba zvenela, če bi spremenili dinamiko ali tempo? Katere elemente trubadurske glasbe prepoznate v skladbi?).

Učitelj z lastnim petjem predstavi Trubadursko pesem in učence ob pomoči notnega zapisa nauči petja pesmi. Učenci se razdelijo v skupine po pet; vsi pojejo, vsaj trije pa igrajo na glasbila po notnem zapisu. Spremljavo se učijo samostojno in jo usklajujejo s petjem, učitelj jih po potrebi usmerja pri tem.

V razrednem nastopu skupine predstavijo svoje izvedbe in se vrstniško vrednotijo na podlagi vnaprej določenih kriterijev uspešnosti, ki jih oblikujejo skupaj z učiteljem. Učitelj povzame opažanja, izpostavi napredek in ponudi predloge za izboljšave. Nekateri učenci poskusijo pesem zapeti samostojno, hkrati pa igrati na vsaj dve glasbili, kar jih vodi k spoznanju o zahtevnosti naloge. Učenci na koncu reflektirajo svojo izvedbo in prepoznajo lastni glasbeni napredek.

2.

Cilj: igra spremljave, instrumentalne dele in celote ter uporablja pravilno tehniko igranja (1.1.4.1)

Standard: zaigra spremljave, instrumentalne dele in celote in uporabi pravilno tehniko igranja

Strokovni termin: etnomuzikologija

Način izkazovanja znanja: glasbena izvedba

Kriteriji vrednotenja: pravilnost, natančnost izvajanja

Opis: Učitelj skupaj z učenci opredeli namene učenja in kriterije uspešnosti za izvajanje skladb in spremljav na glasbila ob uporabi pravilne tehnike igranja. Med kriterije vključi pravilnost in natančnost igranja, usklajenost v skupinskem muziciranju.

Učitelj vodi ogrevanje z izvajanjem ritmičnih vzorcev s ternarno delitvijo dobe s telesnimi glasbili. Z lastnim petjem predstavi slovensko ljudsko pesem *Pastirče mlado* in skupaj z učenci ob

partituri analizira njeno vsebino, narečne posebnosti, ritmično in melodično strukturo. Skupaj oblikujejo kriterije uspešnosti pevske izvedbe, ki vključujejo ritmično natančnost, intonančno čistost, pevski dihi, dikcijo, interpretativne elemente in usklajenost dvoglasja. Učitelj učenca po metodi imitacije nauči pesem, pri čemer opozarja na pravilno držo telesa in tehniko petja.

Petju doda ritmično spremljavo s telesnimi glasbami s poudarjenimi težkimi dobami za razvoj občutka ternarne delitve dobe in jo nato prenese na ritmična glasbila, kot so triangel in ropotuljice. Sledi usvajanje harmonske spremljave na Orffovih ali drugih glasbilih. Učenci na melodičnih glasbilih najprej igrajo osnovne tone harmonske spremljave (C F C F C a G F C F C G C), nato dodajo terco in kvinto ter podprejo vodilno melodijo z igro na kljunasto flavto (gl. partituro prir. pesmi S. Đevenica v priloženi datoteki). Izvedbo lahko nadgradijo z večglasnim petjem (npr. priredba K. Gruber).

Učitelj postavlja vprašanja za poglobljeno poslušanje in analizo (npr. Kako se ritmični vzorci ujemajo s ternarno delitvijo dobe? Katere izrazne prvine lahko dodamo, da bi bila izvedba bolj dinamična? Kako harmonska spremljava vpliva na značaj pesmi? Katere posebnosti v interpretaciji prepoznate v različnih izvedbah pesmi?).

Učenci se več šolskih ur pripravljajo na skupno izvedbo pesmi z večglasnim petjem, harmonsko in ritmično spremljavo. Po izvedbi sledi samovrednotenje na podlagi vnaprej določenih kriterijev uspešnosti, učitelj pa povzame opažanja in izpostavi njihov napredek ter področja za izboljšanje. Za nadgradnjo učenci poslušajo različne priredbe pesmi (pesmi T. Habeta po ljudskih motivih v izvedbi orkestra Mandolina Ljubljana; Perpetuum Jazzile – *Pastirče mlado*; *Pastirče mlado i milo* – OPZ RTV Slovenija in Janez Dovč in Sozvočja Slovenije) in primerjajo svojo izvedbo s profesionalnimi posnetki, nato pridobljene ideje vključijo v svojo interpretacijo.

3.

Cilj: pri izvajanju uporablja glasbeni zapis (1.1.2.1)

Standard: pri izvajanju uporabi glasbeni zapis

Strokovni termin: zvočni grozd

Način izkazovanja znanja: glasbena izvedba

Kriterij vrednotenja: samostojnost, pravilnost izvajanja

Opis: Učitelj skupaj z učenci opredeli namene učenja in kriterije uspešnosti za razumevanje in uporabo glasbenega zapisa. Med kriterije vključi pravilnost izvajanja, sposobnost interpretacije notnega in grafičnega zapisa ter kreativno uporabo zvočnih grozdov pri izvedbi skladb.

Učitelj predstavi učencem različne notne in grafične zapise skladb 20. in 21. stoletja ter vodi pogovor o glasbenih značilnostih in načinu njihove izvedbe. Posebno pozornost nameni zapisu zvočnega grozda ter učenca spodbuja k razmisleku o njegovi izvedbi. Učitelj komentira njihove ideje in jih usmerja k pravilni definiciji.

Učenci nato izvedejo razredni zvočni grozd: na učiteljev znak vsi zapojejo vokal A na različnih višinah in ga držijo čim dlje, da zaznajo zvočno pestrost. Po izvedbi učitelj razdeli lističe z notnim

črtovjem, v katero vsak učenec zapiše enega ali več zvočnih grozdov, pri čemer morajo biti pozorni na natančnost zapisa (kje se grozd začne in konča).

Lističe z zapisanimi grozdi učenci zamenjajo v parih in jih poskušajo zaigrati na klavir, pri čemer jim pomagajo sošolci, ki obiskujejo glasbeno šolo. Učitelj postavlja vprašanja, ki vodijo učence k bolj poglobljenemu razumevanju (npr. Kako bi opisali razliko med notnim in grafičnim zapisom? Kako zvočni grozd vpliva na značaj skladbe? Kako bi se dalo interpretirati isti grozd na različnih glasbilih?).

Učno uro lahko nadaljujejo s poslušanjem zvočnih primerov, ki vsebujejo zvočne grozde (npr. K. Penderecki: *Žalostinka žrtvam Hirošime*). Po poslušanju učenci primerjajo svojo izvedbo z zvočnimi primeri in reflektirajo o novih možnostih interpretacije glasbenega zapisa.

S takšnim pristopom učenci razvijajo razumevanje in kreativno uporabo glasbenega zapisa, raziskujejo zvočne možnosti ter pridobijo vpogled v sodobne kompozicijske tehnike.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

- » Glasbena izvedba, nastop
- » Glasbeni izdelek (zvočni posnetek)

OPISNI KRITERIJI

- » Samostojnost izvajanja
- » Pravilnost, natančnost izvajanja
- » Doživetost in izraznost izvajanja
- » Orientacija v glasbenem zapisu

POSLUŠANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Poslušanje ali recepcija glasbe je načrten in sistematičen proces vzgoje učenca v aktivnega poslušalca, ki glasbo zaznava, sprejema, doživlja, spoznava, razume, analizira in vrednoti. Zajema najplodnejše in najučinkovitejše preučevanje situacij v glasbi ter predstavlja osnovo glasbenim izkušnjam (npr. ujemanje intonacije, razlikovanje tonske višine) in usvajanju glasbenega jezika ter glasbenih pojmovnih struktur, kot so zvočna barva in glasbene prvine.

Cilji poslušanja se medsebojno prepletajo in povezujejo s cilji izvajanja in ustvarjanja, še posebej pa glasbenega jezika, saj učenci s poslušanjem, analizo in vrednotenjem glasbenih del razvijajo glasbeno mišljenje, ki se izraža skozi pojmovne mreže in razumevanje temeljnih značilnosti glasbe v povezavi z glasbenimi oblikami, izvajalskimi sredstvi, stili, žanri in zvrstmi.

S poslušanjem učenci oblikujejo glasbene predstave, bogatijo notranje slišanje, razvijajo glasbeni okus, kritično presojo umetniško vrednost del in spoznavajo glasbo različnih kulturnih prostorov skozi zgodovinska obdobja od srednjega veka do danes.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V vsakem razredu tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja uresničujemo vse cilje poslušanja. Skozi daljše časovno obdobje načrtujemo postopno uvajanje ciljev in njihovo nadgradnjo z novimi. Izhajamo iz učenčevih usvojenih spretnosti in znanj iz predhodnih razredov ter jih nadgradimo z novimi. Cilji s področja vrednotenja in odnosnega vidika nimajo standardov, zato dosežkov učencev na tem področju ne ocenjujemo.

Učencem se ponudi program poslušanja, ki vključuje dela z visoko umetniško in sporočilno vrednostjo, ob upoštevanju obsega, kakovosti izvedb, raznolikosti posnetkov ter kakovosti zvoka. Pri izbiri zvočnih posnetkov izhajamo iz učenčevih razvojnih značilnosti, sposobnosti njegovega vživljanja v glasbene vsebine ter interesov. Izbor glasbenih vsebin naj bo raznolik po zvrsteh, stilih, žanrih, glasbenih prvinah in oblikah, izvajalcih ter času in kraju nastanka, saj prav to učenca spodbuja k nadaljnjemu raziskovanju glasbe in poglobljenemu poslušalskemu doživljanju.

Dejavnosti didaktično izpeljujemo po metodah doživljajsko-analitičnega poslušanja glasbe s ciljem nadgraditi znanja s področja glasbenega jezika iz drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja, za učenčevo samostojno sprejemanje, razumevanje in vrednotenje glasbenih del. Učenec slušne zaznave osmisli, jih vrednoti in jih povezuje z drugimi glasbenimi in neglasbenimi izkušnjami, s čimer oblikuje lasten glasbeni okus. Tema ne sme biti izvedena kot faktografska obravnava glasbenih del posameznih glasbenih ustvarjalcev, ampak izhajamo iz glasbe same.

Ob ozaveščenem in pozornem poslušanju izvedemo analizo glasbenega dela ter njegovo umestitev v časovni (zgodovinski) in prostorski (kulturni) kontekst.

Dejavnost poslušanja je povezana tudi z obiskovanjem koncertov (npr. v okviru dnevov dejavnosti), z namenom pridobivanja izkušenj neposrednega stika z glasbo, njenimi izvajalci in prostorom ter sooblikovanjem glasbenega dela skupaj z ostalimi poslušalci. Učence na obisk glasbenih dogodkov (npr. koncertov, oper, baletov) ustrezno pripravimo, da lahko od njih pričakujemo ustrezen kritični odziv na slišano izvedbo glasbenih del.

Poslušanje kot dejavnost vzgaja učence tudi za ekologijo zvočnega prostora, za izbiro primerne zvočnega prostora za različne priložnosti in dejavnosti ter za zmanjševanje hrupa v okolju.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Poslušanje je v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju namenjeno spoznavanju slovenskih in tujih glasbenih del iz posameznih stilnih obdobj. Temelji na aktivnem poslušanju glasbe, za katero je potrebna določena raven zbranosti in pozornosti. S tem vzgajamo poslušalca, ki bo znal izbirati glasbo za različne priložnosti in vrednotiti glasbene sporede ter prispeval h ekologiji zvočnega prostora.

Temeljna metoda poučevanja je doživljajsko-analitična metoda poslušanja. Učitelj skrbno načrtuje vse faze: uvodna motivacija (npr. petje ali ritmična izvedba delov skladbe, predstavitev programskih izhodišč glasbe, predstavitev zgodovinskih okoliščin nastajanja glasbe, ustvarjanje glasbenih vsebin, izvajanje v različnih zasedbah), pozorno poslušanje s slušnimi nalogami za doživljanje in analizo glasbenega dela ter po poslušanju povratna informacija o izražanju doživetij, mnenj, zaznavanju značilnosti glasbe ter vrednotenju glasbenega dela. Slušne naloge so usmerjene v zaznavanje značilnosti glasbe: prepoznavanje izvajalskih sredstev in sestavov (vrsta glasbe, število izvajalcev, zasedba, glasbila, glasovni obsegi), glasbenih prvin (ritem – tonska trajanja, ritmični vzorci; melodija – tonske višine, tema, melodična linija; zvočna barva), glasbene oblike (celota in deli) in elementov interpretacije (tempo, dinamika). Slednje je osnova za oblikovanje kriterijev uspešnosti pri poslušanju, ki jih oblikuje učitelj skupaj z učenci (npr. Uspešen bom, ko bom pozorno poslušal, prepoznal vrsto glasbe, zasedbo, glasbila, značaj ...), ter kriterijev preverjanja in ocenjevanja glasbenih dosežkov na področju poslušanja.

Eno glasbeno delo poslušamo večkrat, pri čemer spodbujamo poslušanje ob notnem zapisu. Vsako naslednje poslušanje podpremo z novo poslušalsko nalogo ali ga podkrepimo z izvajanjem (npr. igra na glasbila ob posnetku) ali ustvarjanjem ob glasbi (npr. izražanje glasbenih predstav in zaznav gibalno, plesno, likovno, besedno, uprizoritveno). S tem podpiramo globlje doživljanje glasbe, širimo pozornost in glasbeni spomin, razumevanje in uporabo glasbenega jezika.

Priporočeni seznam glasbenih del za poslušanje vsebuje dela slovenske in svetovne glasbene dediščine. Učitelj ga dopolni sam ali skupaj z učenci. Priporočeno je vključevanje del iz prvega in drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja, saj z večkratnim poslušanjem istega dela učenci poglobljajo glasbene zaznave. Dela so navedena v časovnem zaporedju in ločena glede na vrsto glasbe.

1. Instrumentalna glasba

Janez Krstnik Dolar: *Baletti a 4*

Iacobus Handl – Gallus: *Musica noster amor*

Johann Pachelbel: *Kanon in žiga v D-duru*, PWC 37

Joseph Haydn: *Simfonija št. 94 v G-duru*, Hob I/94, 2. stavek: Andante (Presenečenje)

Wolfgang Amadeus Mozart: *Serenada št. 13 za godala* (Mala nočna glasba), K525

Wolfgang Amadeus Mozart: *Simfonija št. 40 v g-molu*, KV550

Ludwig van Beethoven: *Sonata za klavir št. 14 v cis-molu*, op. 27 (V mesečini)

Ludwig van Beethoven: *Simfonija št. 5 v c-molu*, op. 67

Franz Schubert: *Ave Maria*, op. 52, št. 6, D 839

Franz Schubert: *Erkönig*, op. 1, D 328

Frédéric Chopin: *Valček op. 18 v Es-duru* (Veliki briljantni valček)

Franz Liszt: *Liebestraum št. 3*, S 541

Johann Strauss: *Polka Tritsch-Tratsch*

Felix Mendelssohn Bartholdy: *Sen kresne noči* – uvertura in *Poročna koračnica*

Antonín Dvořák: *Simfonija št. 9*, Iz Novega sveta

Benjamin Ipavec: *Serenada za orkester na lok*

Claude Debussy: *Preludij k Favnovemu popoldnevu*

Claude Debussy: *Clair de lune* iz *Suite bergamasque*

Maurice Ravel: *Bolero*

Arnold Schönberg: *Preživeli iz Varšave*, op. 46

Carl Orff: *Carmina Burana*

Arthur Honegger: *Pacific 231*

John Cage: *4'33''*

Igor Stravinski: *Pomladno obredje*

George Gershwin: *Američan v Parizu*

Richard Strauss: *Tako je govoril Zaratustra*

Krzysztof Penderecki: *Žalostinka žrtvam Hirošime*

György Ligeti: *Atmosphères*

Lucijan Marija Škerjanc: *Concertino za klavir in orkester* (1. stavek)

Marjan Kozina: *Bela krajina iz Simfonije*

Vinko Globokar: *Dos à Dos*

Vito Žuraj: *Api-danza macabra*

b. Vokalna glasba

Jakob Aljaž: *Oj, Triglav, moj dom*

Davorin Jenko: *Lipa*

Miroslav Vilhar: *Po jezeru*

Anton Lajovic: *Lan*

Marij Kogoj: *Trenutek*

Mojmir Sepe: *Zemlja pleše*

Jože Privšek: *Nad mestom se dani*

c. Opera, balet

Janez Krstnik Novak: *Figaro* – arija Figara

Wolfgang Amadeus Mozart: *Figarova svatba*, K492 – uvertura, arija Figara: *Non più andrai* (1. dejanje), arija Cherubina: *Voi che sapete* (2. dejanje, št. 12), arietta Cherubina

Peter Ilič Čajkovski: *Hrestač*

Gioacchino Rossini: *Seviljski brivec* – uvertura, kavatina Figara *Largo al factotum*

Giuseppe Verdi: *Nabucco* – uvertura, zbor *Va, pensiero* (3. dejanje)

Georges Bizet: *Carmen* – arija Carmen (1. dejanje)

Giacomo Puccini: *Turandot* – arija *Nessun dorma*

Giacomo Puccini: *Viljem Tell* – uvertura

Jacques Offenbach: *Orfej v podzemlju* – *Kankán*

Richard Wagner: *Nibelunški prstan* – *Walkira*, preludij k 3. dejanju (*Ježa Valkir*)

Anton Foerster: *Gorenjski slavček*

Skupni cilji

Cilji poslušanja podpirajo skupne cilje s področij jezika, državljanstva, kulture in umetnosti, trajnostnega razvoja in zdravja in dobrobiti. Učenec spozna kulturo, in umetnost ^{SC}(1.3.2.1) ter vzpostavlja odnos do njiju ^{SC}(1.3.1.1), razvija spretnosti aktivnega poslušanja ^{SC}(3.3.2.1), spozna ukrepe za ohranjanje zdravja ^{SC}(3.2.4.1) ter ozavešča lastno doživljanje ^{SC}(3.1.2.1). S pomočjo glasbe ocenjuje povezanost lastnih vrednot na področju trajnostnega razvoja ^{SC}(2.1.1.1) in krepi sodelovalne veščine ^{SC}(3.3.3.1). Pri poslušanju in analiziranju glasbenih vsebin uporablja digitalno tehnologijo ^{SC}(4.1.2.1).

CILJI

Učenec:

- : pozorno, doživljajsko-analitično posluša, slušno spozna in prepozna raznovrsten repertoar slovenskih in tujih glasbenih del od srednjega veka do danes, ^{SC}(1.3.1.1 | 3.3.2.1)
- : pogloblja zaznavo, analizira in ugotavlja temeljne značilnosti glasbe (glasbene prvine, glasbene oblike, izvajalska sredstva in sestave, glasbeni stili, žanri in zvrsti) od srednjega veka do danes, ^{SC}(1.3.2.1)
- : vrednoti poslušana glasbena dela od srednjega veka do danes ter sodeluje pri razpravah, ^{SC}(2.1.1.1 | 3.3.3.1)
- : razvija občutljivost do ekologije zvočnega prostora, ^{SC}(3.2.4.1)
- : smiselno in varno uporablja digitalno tehnologijo pri poslušanju in analiziranju glasbenih vsebin. ^{SC}(4.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » prepozna in poimenuje **glasbena dela** ter jih **umesti v stilno obdobje in zgodovinski okvir**,
- » prepozna in opiše temeljne značilnosti glasbe od srednjega veka do danes.

TERMINI

- OBDOBJA: srednji vek, renesansa, barok, klasicizem, romantika, impresionizem, nova glasba, ekspressionizem, neoklasicizem, modernizem, sodobnost
- GLASBENE OBLIKE: gregorijanski

korali, maša, motet, madrigal, suita, koncert, sonata, godalni kvartet, simfonija, opera, opereta, balet, samospev, klavirska miniatūra, simfonična pesnitev • ZNAČILNOSTI GLASBE: trubadurji, mojstri pevci; duhovna in posvetna glasba, nacionalne šole in glasba, absolutna in programska glasba, celotonska lestvica, etnomuzikologija, dvanajsttonska vrsta, tonalna in atonalna glasba, zvočni grozd; jazz, popularna, plesna, narodnozabavna, filmska glasba, muzikal

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Primeri dejavnosti s formativnim spremljanjem znanja glede na izbrani cilj, standard znanja in strokovne termine

1.

Cilj: Pogloblja zaznavo, analizira in ugotavlja temeljne značilnosti glasbe (glasbene prvine, glasbene oblike, izvajalska sredstva in sestave, glasbeni stili, žanri in zvrsti) od srednjega veka do danes (1.3.2.1)

Standard: prepozna in opiše temeljne značilnosti glasbe od srednjega veka do danes

Strokovni termin: stilna obdobja

Način izkazovanja znanja: ustno

Kriterij vrednotenja: pravilnost poimenovanja, razlikovanja

Opis: Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo prepoznavanje in analizo glasbenih stilnih obdobij, razlikovanje glasbenih značilnosti ter povezovanje skladb z zgodovinskim kontekstom. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učitelj da navodilo, da učenci umestijo odlomke glasbenih del v ustrezno obdobje na podlagi glasbenih značilnosti. Nato predvaja odlomke glasbenih del različnih stilnih obdobij in spodbuja učence k pozornemu poslušanju ter analizi s pomočjo poslušalskih nalog (npr. Kateri inštrumenti ali glasovi so slišni? Kakšen je tempo? Kako bi opisali razpoloženje skladbe? Ali se kaj ponavlja? Na kakšen način je skladba zasnovana oz. kakšno strukturo ima? Je melodija okrašena in na kakšen način? V kakšnem jeziku je skladba napisana?). Po vsakem posnetku vodirazpravo. Učence spodbuja k refleksiji in osebni doživljanju glasbe z vprašanji (npr. Kako se počutite ob poslušanju te glasbe? Kaj vas je pri skladbi najbolj pritegnilo? Kako bi jo primerjali z glasbo, ki jo poslušate vi?), saj s tem lažje povežejo značilnosti posameznega obdobja s svojim razumevanjem. Učitelj predstavi grafično shemo stilnih obdobij in njihove značilnosti (npr. srednji vek – monodična glasba, barok – kontrapunkt, klasika – simetrične oblike, romantika – izražanje čustev, 20. stoletje – eksperimentalne tehnike). Učenci povežejo poslušane skladbe s temi značilnostmi.

Učitelj razdeli učence v pare ali skupine, v katerih analizirajo različne slušne primere. Vsaka skupina pripravi kratko predstavitev skladbe, ki so jo proučili, in jo umesti v ustrezno glasbeno obdobje. Učitelj usmerja skupinsko refleksijo s pomočjo vprašanj (npr. Kako se je spreminjala

glasba skozi zgodovino? Kaj vam je bilo pri tej dejavnosti najzanimivejše? Kako bi lahko to znanje uporabili pri poslušanju glasbe v vsakdanjem življenju?).

2.

Cilj: Pogloblja zaznavo, analizira in ugotavlja temeljne značilnosti glasbe (glasbene prvine, glasbene oblike, izvajalska sredstva in sestave, glasbeni stili, žanri in zvrsti) od srednjega veka do danes (1.3.2.1)

Standard: prepozna in opiše temeljne značilnosti glasbe od srednjega veka do danes

Strokovni termin: opera

Način izkazovanja znanja: ustno

Kriterij vrednotenja: pravilnost poimenovanja, razlikovanja

Opis: Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo prepoznavanje glasbenih prvin, izvajalskih sredstev in sestavov, elementov interpretacije in glasbene oblike. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učenci doživljajsko-analitično poslušajo zvočne posnetke odlomkov opere G.

Verdija *Nabucco* (npr. uvertura, zbor sužnjev *Va, pensiero* iz 3. dejanja) s pomočjo poslušalskih nalog (o glasbenih predstavah, zaznavanju vrste glasbe, glasbilih, glasovnem ambitusu, izvajalskem sestavu, glasbeni obliki in njenih delih, karakterju glasbe, dinamiki, tempu, kvaliteti posnetka). Učitelj vodi pogovor o poslušanem tako, da učence spodbuja k dajanju argumentov ter rabi strokovne terminologije. Učitelj učence po metodi imitacije nauči peti zbor sužnjev, pri čemer opozarja na pravilno držo telesa in tehniko petja. Učenci s pomočjo različnih virov (npr. učbenik, učni list, enciklopedije) v skupinah samostojno raziščejo vsebino opere in razvrstijo odlomke posnetkov, kot si sledijo v operi. Sledi vrstniško vrednotenje z medsebojnim dajanjem konstruktivne povratne informacije.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

- » Ustno (opis, analiza, vrednotenje slušnega primera)
- » Pisno (opis, analiza, vrednotenje slušnega primera, glasbeni dnevnik oz. poročilo o obisku koncerta, glasbene prireditve)

OPISNI KRITERIJI

- » Smiselnost opisa
- » Pravilnost poimenovanja, razlikovanja

USTVARJANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Glasbena ustvarjalnost se kaže v glasbi in ob njej: v glasbi kot glasbena reprodukcija (poustvarjanje glasbenih vsebin) in glasbena produkcija (dopolnjevanje in izmišljanje lastnih glasbenih vsebin), ob glasbi pa kot izražanje glasbenih doživetij in zaznav skozi druge umetniške zvrsti (besedno, gibno, plesno, likovno, uprizoritveno). Cilji ustvarjanja so soodvisni od uresničevanja ciljev izvajanja in poslušanja ter omogočajo širjenje glasbenih izkušenj in razumevanje glasbenega jezika in temeljnih značilnosti glasbe od srednjega veka do danes.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V vsakem razredu tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja uresničujemo vse cilje ustvarjanja. Skozi daljše časovno obdobje načrtujemo postopno uvajanje ciljev in njihovo nadgradnjo z novimi. Izhajamo iz učenčevih usvojenih spretnosti in znanj iz predhodnih razredov, ki jih nadgradimo z zahtevnejšimi oblikami ustvarjalnega izražanja. Cilji s področja vrednotenja in odnosnega vidika nimajo standardov, zato dosežkov učencev na tem področju ne ocenjujemo.

Ustvarjanje je aktivna oblika učenja, pri kateri učenec sprošča zvočno domišljijo ter na svoj način uporabi pridobljene glasbene izkušnje in znanje v novi situaciji. Skozi ta proces raziskuje glasbene sloge, oblike in tehnike, odkriva različne izrazne in oblikovne možnosti ter razvija lastne glasbene ideje, motive in skladbe. Uspešnost procesa je odvisna od več pogojev: varno, spodbudno, sproščeno, pozitivno okolje, opremljenost učilnice z glasbili in digitalno tehnologijo, učiteljeva podpora ter čas za dokončanje izdelka. Poustvarjene glasbene vsebine evalviramo z vidika interpretacije in doživetosti, izmišljanje glasbenih vsebin pa z vidika sporočilnosti, izvirnosti in smiselnosti.

Proces ustvarjalnosti poteka od preparacije (priprava z motivacijo in ustvarjanje ugodnega vzdušja), inkubacije (iskanje individualnih idej), iluminacije (selekcija in združevanje idej) do verifikacije (predstavitev in zbiranje povratnih informacij).

Ustvarjanje v glasbi omogoča izražanje individualnosti in ustvarjalnega pristopa k osebemu umetniškemu izrazu skozi poustvarjanje ali interpretacijo glasbenih del, glasbeno produkcijo ali dopolnjevanje in oblikovanje glasbenih vsebin (eksperimentiranje, improvizacija, izmišljanje lastnih glasbenih vsebin, odkrivanje glasbenoizraznih in oblikovnih zakonitosti, preizkušanje sredstev in načinov interpretacije) na edinstven in svojstven način. Ustvarjalni dosežki učencev se kažejo kot dopolnjene glasbene fraze (glasbeno vprašanje in odgovor), spremljave (ostinati, bordun, osnovne harmonske zveze), krajše ali daljše glasbene vsebine (zvočna slika, glasbeni motiv, ritmični in melodični vzorci, melodija, pesem, variacija).

Ustvarjanje ob glasbi, vezano na učenčevo doživljanje in zaznavanje glasbe, učenec izrazi v drugih umetniških zvrsteh (besedno, gibno, plesno, likovno, uprizoritveno).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Glasbena ustvarjalnost je praktična dejavnost in temeljna metoda učenja glasbe, usmerjena v preizkušanje, improvizacijo ali uporabo glasbenih znanj v novi situaciji, zato je del vsake učne ure.

V tretjem vzgojno-izobraževanem obdobju učenci **poustvarjajo glasbene vsebine** pevsko in instrumentalno, temelječe na lastnem doživljanju in estetskem oblikovanju, izkušnjah in znanjih. Osredotočajo se na tehnične elemente: dinamika (izbor in prilagajanje glasnosti), tempo (izbor hitrosti) in agogika (upoštevanje sprememb v hitrosti glasbe), artikulacija (povezovanje ali členjenje tonov pri izvajanju, vezano ali nevezano izvajanje), dikcija (jasna izgovorjava) in fraziranje (oblikovanje glasbenih misli znotraj skladbe). Učitelj spodbuja učence k poslušanju primerov kakovostnih izvedb in k raziskovanju različnih načinov izražanja, da bi razvili svoj glasbeni izraz.

Glasbena produkcija je usmerjena v učenčevo dopolnjevanje in oblikovanje glasbenih vsebin ter spremljav pevsko ali instrumentalno. Poteka na dva načina: s komponiranjem ali improvizacijo. Komponiranje je povezano s skiciranjem in zapisovanjem glasbenih zamisli, popravljanjem le-teh, njihovo predelavo in rekonstrukcijo. Improvizacija pa vodi v raziskovanje individualno ali v skupini, iskanje in preizkušanje novih tehnik, načinov, materialov, večinoma na intuitivni ravni, s hitro odzivnostjo, produciranjem več/mnogih idej, samostojno in individualno izkazovanje učenčevega znanja in zmožnosti, neodvisno od učitelja. Primeri improvizacij: improvizacija z glasom ali glasbilo ob ritmičnem ali melodičnem ostinatu, igra z zvoki glasov ali besed, prenos besed v zvoke, petje ali ritem s tolkali, glasbeno vprašanje in glasbeni odgovor, ustvarjanje teme, fraze, ustvarjanje, zapis in izvajanje abstraktne grafične notacije, improvizacija v pentatoniki, improvizacija v kadenci (tonika-dominanta; tonika-subdominanta-dominanta).

Učenci pri ustvarjanju izbirajo različna glasbila, glas in izrazna sredstva ter uporabijo tiste elemente, ki najbolje izražajo bistvo tega, kar želijo prikazati ali sporočiti. Vključujejo se v pogovore o primernosti in učinkovitosti svojih sestavljenih ali improviziranih glasbenih del, kar dodatno krepi njihove analitične in refleksivne sposobnosti ter spodbuja njihovo kritično mišljenje. V okviru teh dejavnosti učenci oblikujejo in uporabljajo različne načine zapisovanja glasbenih zamisli od grafičnih prikazov do standardnih notnih zapisov. Prav tako lahko uživajo v raziskovanju zvoka s pomočjo sodobnih tehnologij, kot so elektronski mediji in glasbena programska oprema. Snemanje lastnih izvedb, ustvarjanje in oblikovanje glasbenih izdelkov z uporabo glasbene tehnologije ne spodbuja le njihove tehnične pismenosti, temveč tudi razširja možnosti za eksperimentiranje in izražanje.

Učence usmerjamo k **povezovanju glasbene ustvarjalnosti z drugimi umetnostmi**, kar prispeva k njihovemu celostnemu razvoju ter ohranja njihovo naravno željo po ustvarjanju in izražanju. Spodbujamo večplastno ustvarjalnost, ki združuje glasbeno, likovno, jezikovno, gibalno-plesno, uprizoritveno in tehnološko izražanje. Takšno celostno doživljanje umetnosti

učencem omogoča, da glasbo interpretirajo na več ravneh ter razvijajo svojo domišljijo in ustvarjalne zmožnosti s pomočjo različnih medijev. Skupinski ustvarjalni projekti, ki vključujejo interpretacijo z različnimi umetniškimi mediji, spodbujajo sodelovanje med učenci pri ustvarjanju glasbenih del s poudarkom na skupinskem delu.

Likovno izražanje ob glasbi in obratno – glasbeno izražanje ob likovnem delu – omogoča poglobljeno čustveno in spoznavno izkušnjo glasbe, saj prepleta slušne in vizualne/vidne spodbude/zaznave, kot na primer pri zvočnem oživljanju likovnega dela ali pri likovnem izražanju/interpretaciji glasbenega dela. Učenci raziskujejo, kako glasbene značilnosti, kot so ritem, melodija, tonske višine, tonska trajanja, glasbena oblika, dinamika, zvočna razgibanost in zvočne barve, vplivajo na oblikovanje ustvarjalnih glasbenih in likovnih kompozicij. Preizkušajo in spoznavajo različne možnosti oblikovanja glasbenih vsebin v povezavi z vizualnimi spodbudami in obratno, skozi vizualno interpretacijo glasbenih del raziskujejo barvne, prostorske in čustvene elemente glasbe.

Gibalno-plesno izražanje ob glasbi učencem omogoča razvoj občutka za ritem, melodijo in dinamiko, hkrati pa prispeva k izboljšanju njihove telesne koordinacije. Z gibanjem učenci ne le interpretirajo glasbo, temveč tudi raziskujejo njene različne razsežnosti: izražajo čustva, ki jih glasba vzbuja, ponazarjajo gibanje melodije in izražajo različno dinamiko glasbe, se učijo, kako z gibanjem učinkovito komunicirati in interpretirati glasbeno umetnost. Za izbrano glasbeno delo učenci ob spodbudi učitelja ustvarijo ples ali gibalno zgodbo, ki sledi strukturi, razporejenosti in sporočilu glasbe. Tak pristop odpira možnosti za preizkušanje različnih gibalnih interpretacij ter pomaga učencem razumeti bogato medsebojno povezanost glasbe in plesa. Poudarek je na razvijanju kreativnosti učencev. Spodbujanje svobodnega gibalnega izražanja omogoča globlje povezovanje z glasbo ter spodbuja razvoj njihovega individualnega umetniškega izraza. Učitelj spodbuja učence, da raziskujejo širok spekter glasbenih slogov in jih povezujejo z ustreznimi plesnimi stili.

S povezovanjem glasbe in **jezika pri** ustvarjalnih dejavnostih učenci razvijajo sposobnosti izražanja, širijo besedni zaklad ter poglobljajo kritično mišljenje, estetsko in kulturno zavedanje, se učijo razumevanja in uporabe glasbenega jezika, ritma in zvočnosti jezika. Učenci lahko z besedami doživljajsko poročajo o svojih glasbenih vtisih, doživetjih in občutkih, razpravljajo o glasbi in argumentirano izražajo svoja mnenja, kar krepi njihovo poznavanje in razumevanje jezikovnih in glasbenih izrazov ter razvija komunikacijske veščine. Učencem omogočimo sproščeno, spontano in ustvarjalno iskanje ter oblikovanje zlogov, besed in besedil za dane ritmične ali melodične vsebine, pri čemer poglobljajo znanje o povezanosti in skladnosti med zlogi in toni. Pouk glasbene umetnosti naj vključuje tudi dramatizacijo, pripovedovanje zgodb ali pisanje pesmi, ki so navdihnjene z glasbo, kar povezuje jezikovno in glasbeno ustvarjalnost ter spodbuja ustvarjalno izražanje in domišljijo.

Skozi **uprizoritveno umetnost** pouk glasbene umetnosti postane tako bolj dinamičen, privlačen in dostopen učencem. Učenci lahko ustvarijo lastne krajše glasbene predstave, ki vključujejo glasbo, jezik, likovno umetnost, igro in gibanje (npr. uprizorijo zgodbo, ki je povezana z glasbenim delom, improvizirajo na glasbene teme ali se odzivajo na glasbo z dramskimi prizori). S povezovanjem pouka glasbene umetnosti z dramsko umetnostjo in literaturo pripravimo

možnost za ustvarjanje kratkih muzikalov. Uprizoritvena umetnost omogoča vključitev učencev z različnimi interesi in talenti – nekateri se lahko osredotočijo na glasbo, drugi na igro ali gibanje.

Skupni cilji

Cilji ustvarjanja podpirajo skupne cilje s področij jezika, državljanstva, kulture in umetnosti, zdravja in dobrobiti, digitalne kompetentnosti in podjetnosti. Učenec v ustvarjanje ob glasbi vključuje gibalne dejavnosti ^{SC} (3.2.1.2) ^{SC} (3.2.1.3) ter se ob tem sprošča ^{SC} (3.2.3.2). Je radoveden ^{SC} (3.1.4.1), se svobodno izraža in udejanja ustvarjalne ideje ^{SC} (1.3.4.2) ter pri reševanju izzivov uporablja znanje in izkušnje ^{SC} (5.1.2.1) ^{SC} (5.3.1.1). Ustvarja glasbene zapise ^{SC} (1.1.4.1), vrednoti dosežke ustvarjanja ter uspešnost doseganja zastavljenih ciljev ^{SC} (5.3.5.2). Ob tem uživa in se veseli lastnih dosežkov ter dosežkov drugih ^{SC} (1.3.4.1). Ustvarja, ureja in deli digitalne vsebine, jih obogati z glasbo, videoposnetki, vizualnimi efekti ter zaznava in rešuje tehnične težave pri uporabi digitalnih orodij ^{SC} (4.2.2.1) ^{SC} (4.3.1.1).

CILJI

Učenec:

- : v glasbi raziskuje, improvizira, pevsko in instrumentalno dopolnjuje, ustvarja spremljave ter glasbene vsebine,
^{SC} (1.3.4.2 | 3.1.4.1 | 5.1.2.1)
- : lastne glasbene zamisli izraža z glasbenimi izraznimi sredstvi v glasbenem zapisu,
^{SC} (1.1.4.1)
- : glasbena doživetja in zaznave izraža z izraznimi sredstvi drugih umetniških zvrsti (likovno, besedno, gibalno, plesno, uprizoritveno),
^{SC} (3.2.1.2 | 5.3.1.1)
- : vrednoti dosežke ustvarjanja in presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev,
^{SC} (5.3.5.2)
- : ustvarja, ureja in deli glasbene vsebine z digitalno tehnologijo.
^{SC} (4.2.2.1 | 4.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » ustvari spremljave ali glasbene vsebine,
- » ustvari lasten glasbeni zapis,
- » glasbena doživetja in zaznave izrazi z izraznimi sredstvi drugih umetniških zvrsti.

TERMINI

◦ OBDOBJA: srednji vek, renesansa, barok, klasicizem, romantika, impresionizem, nova glasba, ekspresionizem, neoklasicizem, modernizem, sodobnost ◦ GLASBENE OBLIKE: gregorijanski koral, maša, motet, madrigal, suita, koncert, sonata, godalni kvartet, simfonija, opera, opereta, balet, samospev, klavirska miniatura, simfonična pesnitev ◦ ZNAČILNOSTI GLASBE: trubadurji, mojstri pevci; duhovna in posvetna glasba, nacionalne šole in glasba, absolutna in programska glasba, celotonska lestvica, etnomuzikologija, dvanajsttonska vrsta, tonalna in atonalna glasba, zvočni grozd; jazz, popularna, plesna, narodnozabavna, filmska glasba, muzikal

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Primeri dejavnosti s formativnim spremljanjem znanja glede na izbrani cilj, standard znanja in strokovne termine

1.

Cilj: v glasbi raziskuje, improvizira, pevsko in instrumentalno dopolnjuje, ustvarja spremljave ter glasbene vsebine (1.3.4.2) (3.1.4.1) (5.1.2.1)

Standard: ustvari spremljave ali glasbene vsebine

Strokovni termin: popularna glasba

Način izkazovanja znanja: glasben zapis, glasbena izvedba

Kriterij vrednotenja: smiselnost ustvarjanja in pravilnost izvedbe ustvarjenega dela

Opis: Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo raziskovanje in preoblikovanje popularnih pesmi, eksperimentiranje z glasbenimi izraznimi sredstvi ter razvijanje ustvarjalnosti pri glasbeni izvedbi. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učitelj razporedi učence v pare ali skupine po tri ter jih spodbudi, da si določijo eno izmed popularnih pesmi ter si besedilo kitice in/ali refrena zapišejo v zvezek. Ko pesem oz. refren v skupini utrdijo, jim učitelj razdeli lističe z zapisanimi glasbenoizraznimi sredstvi (ritem, melodija, tempo, dinamika, zvočna barva), vendar vsaki skupini v drugačnem zaporedju. Učenci analizirajo svojo pesem s pomočjo vprašanj (npr. Kako bi opisali ritem te pesmi? Kateri element najbolj vpliva na značaj skladbe? Kako bi jo lahko interpretirali na drugačen način?).

Učenci nato po skupinah uporabijo posamezno glasbeno izrazno sredstvo, tako da pesem zapojejo enkrat v drugačnem tempu, naslednjič s spremenjeno dinamiko ali zvočno barvo (npr. imitacija otroškega petja, opernega petja, petja starostnika) ali pa jo zapojejo s spremenjenim ritmom ali spremenjeno melodijo. Pri tem zapisujejo in označujejo spremembe v besedilu pesmi.

Učitelj spodbuja refleksijo z vprašanji (npr. Kako spremembe vplivajo na doživljanje pesmi? Kako različni načini izvajanja spreminjajo izraznost pesmi? Katere spremembe so najbolj učinkovite in zakaj?).

Učitelj nato vsaki skupini določi glasbeno izvajalsko sredstvo, s katerim skupina predstavi poustvarjeno skladbo v razredu. Učenci izvedejo svojo interpretacijo, pri čemer učitelj spodbuja vrstniško vrednotenje z vprašanji (npr. Kako ste doživeli izvedbo te skupine? Katere elemente bi še lahko prilagodili, da bi izvedba dosegla večji učinek? Kako so različne interpretacije vplivale na razumevanje pesmi?).

Dejavnost je lahko uvod v poznavanje slovenske in svetovne popularne glasbe. Ob zaključku učitelj vodi refleksijo, v kateri učenci analizirajo pridobljeno znanje s pomočjo vprašanj (npr. Kaj ste spoznali o vlogi glasbenih izraznih sredstev v popularni glasbi? Kako bi lahko uporabili te spretnosti pri lastnem glasbenem ustvarjanju? Kaj ste se naučili o sodelovanju pri glasbenem ustvarjanju?).

2.

Cilj: lastne glasbene zamisli izraža z glasbenimi izraznimi sredstvi v glasbenem zapisu (1.1.4.1)

Standard: ustvari lasten glasbeni zapis

Strokovni termini: filmska glasba, ozvočenje, zvočni eksperiment, improvizacija, partitura

Način izkazovanja znanja: glasben zapis, glasbena izvedba

Kriterij vrednotenja: izvirnost, smiselnost ustvarjanja in pravilnost izvedbe ustvarjenega dela

Opis: Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo ustvarjanje glasbenih zamisli, eksperimentiranje z zvokom in spoznavanje pomena glasbe v filmski umetnosti. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učitelj izbere krajši nemi film (npr. s Charliejem Chaplinom) in izklopi morebitno zvočno spremljavo. Učencem predstavi osnovne informacije o nemih filmih in pomenu ozvočenja. Učenci med ogledom filma opazujejo ključne trenutke, ki bi jih želeli ozvočiti.

Učitelj vnaprej pripravi različna ritmična, melodična in improvizirana glasbila (npr. kamni, veje, časopisni papir, škatle, steklenice, vedra, voda, utripajoče svetlobne naprave) ter učence vodi k raziskovanju zvočnih učinkov, ki bi jih lahko uporabili pri ozvočenju filma. Učenci analizirajo film s pomočjo vprašanj (npr. Kateri prizori bi najbolj potrebovali zvočno spremljavo? Kako različni zvoki vplivajo na vzdušje prizora? Kako lahko improvizirana glasbila prispevajo k večji izraznosti filma?).

Učenci se nato razdelijo v skupine, v katerih vsak prevzame vlogo (eni ustvarjajo melodijo in ritmične vzorce, drugi zvočne efekte). Eksperimentirajo z zvoki in predlagajo, katere želijo uporabiti (npr. krajša melodija z ritmično spremljavo za lik otroka v filmu, prelivanje vode za reko, udarec činele za padec na tla). Učitelj spodbuja učence k improvizaciji in izražanju lastnih umetniških zamisli s pomočjo vprašanj (npr. Katera glasbila bi še dodali za povečanje

dramatičnosti, napetosti v prizoru, za obogatitev zvočne barve? Kako bi lahko dodali več dinamike, da bi poudarili dogajanje v filmu? Kako lahko prehod med prizori nadgradimo s pomočjo glasbenih elementov?).

Izbrane predloge učenci najprej zapišejo v obliki skupnega načrta glasbene oz. zvočne opreme filma, nato pa vsak posameznik svoj zvok ali melodijo zapiše na izbrani način (grafični, notni zapis, oznake za akorde, z uporabo digitalne tehnologije). V svojih skupinah vadijo zapisano glasbeno zamisel ter usklajujejo svoje nastope. Po večkratnem izvajanju ob predvajanju filma učenci analizirajo svoje delo s pomočjo vprašanj (npr. Kako je glasba vplivala na čustveno doživljanje filma? Kako bi lahko izboljšali svojo izvedbo? Kaj ste se naučili o povezavi med glasbo in vizualnimi podobami?).

Po izvedbi učitelj vodi refleksijo, v kateri učenci vrednotijo svoje dosežke in učne izkušnje. Učitelj spodbuja vrstniško vrednotenje s pomočjo vprašanj (npr. Kako so različne skupine pristopile k ozvočenju filma? Katere tehnike so bile najbolj učinkovite? Kako se je vaš pogled na filmsko glasbo spremenil tekom te naloge?).

3.

Cilj: glasbena doživetja in zaznave izraža z izraznimi sredstvi drugih umetniških zvrsti (likovno, besedno, gibalno, plesno, uprizoritveno) (3.2.1.2) (5.3.1.1)

Standard: glasbena doživetja in zaznave izrazi z izraznimi sredstvi drugih umetniških zvrsti

Strokovna termina: impresionizem, zvočne barve

Način izkazovanja znanja: risba, plesna izvedba

Kriterij vrednotenja: sporočilnost, izvirnost, smiselnost, prožnost ustvarjanja in skladnost izvedbe ustvarjenega dela

Opis: Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo sposobnost izražanja glasbenih doživetij skozi različne umetniške zvrsti, povezovanje glasbe in likovne umetnosti ter razvijanje občutljivosti za zvočne barve in dinamiko. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učitelj razdeli učencem barvne rute in jim predvaja skladbo iz obdobja impresionizma C. Debussyja *La Mer*. Učence spodbudi, da z barvnimi rutami na tleh ustvarijo skupno sliko. Prelivanje barvnih rut poveže z zvočnim barvanjem v skladbi in skupaj z učenci analizirajo, kako glasba lahko opisuje občutke, naravo ali barve. Učitelj vodi razpravo z vprašanji (npr. Katere barve bi povezali s to skladbo? Kako glasba vpliva na vaše dožemanje prostora in gibanja?).

Nato učitelj razdeli učence v pare. Vsak par dobi list papirja A3, barvno ruto in flomaster. Ob poslušanju impresionistične skladbe C. Debussyja *Arabesque št. 1* učenci s pomočjo rut in barv izražajo občutke ob glasbi tako, da en učenec izvaja gibanje z ruto ob glasbi, drugi to izvajanje riše. Po koncu dejavnosti se učenci v parih pogovorijo o občutkih ob glasbi, ki so jih prenesli v gibe ter nato v risbe. Učitelj vodi refleksijo s pomočjo vprašanj (npr. Kako glasba vpliva na

gibanje? Na kakšen način je risanje sledilo gibu? Kako ste izrazili spremembe v glasbi skozi barve in linije? Katere značilnosti impresionistične glasbe ste prepoznali?).

Učitelj predstavi glavne značilnosti impresionistične glasbe (zabrisane jasne melodične linije, bogate zvočne barve, tonsko slikanje, pomen harmonije, akordov). Nato pari združijo svoja dela v manjše skupine (3 do 4 pari) in ustvarijo kompozicijo oz. skupno sliko, ki jo bodo oživel. Vsaka skupina predstavi svojo kompozicijo ostalim učencem in opiše svoje ustvarjalne zamisli. Na koncu se učenci usedejo v krog in reflektirajo svoje izkušnje s pomočjo vprašanj (npr. Kako so skozi gibanje in risanje začutili glasbo? Kako bi s svojimi besedami povzeli glasbene značilnosti impresionizma? Kaj se vam je zdelo pri tej dejavnosti najzanimivejše? Kako ste sodelovali v dvojicah, kako v skupinah?).

4.

Cilj: ustvarja, ureja in deli glasbene vsebine z digitalno tehnologijo (4.2.2.1) (4.3.1.1)

Standard: I

Strokovni termini: tonalna in atonalna glasba, dinamične oznake

Način izkazovanja znanja: glasbeni zapis

Kriterij vrednotenja: izvirnost, smiselnost ustvarjanja in pravilnost glasbenega zapisa

Opis: Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo uporabo digitalnih orodij za ustvarjanje in urejanje glasbenih vsebin, razumevanje vpliva glasbenih elementov ter razvijanje veščin glasbenega zapisa. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učitelj predstavi program *MuseScore* in njegove osnovne funkcije (kako dodati note v notno črtovje, ritmične vrednosti, dinamične oznake). Učenci prepišejo v aplikacijo kratko partituro tonalne glasbe, ki jo učitelj projicira na tablo ter po potrebi pomaga učencem. Po zapisu poslušajo demo svojega notnega zapisa v aplikaciji.

Nato se učenci razdelijo v pare in ustvarijo osemtaktno melodijo tonov dveh oktav v MuseScoru. Melodijo obogatijo z dinamičnimi oznakami (npr. p, f, crescendo) in dodajo ritmično spremljavo ter enostaven basovski vzorec. Slednje vodi v nastanek primera atonalne glasbe. Pri ustvarjanju učitelj pomaga ter spodbuja razmislek s pomočjo vprašanj (npr. Katere tone bi dodal/odvzel, da bo melodija bolj razgibana? Katera ritmična glasbila bi dodal/odvzel, da bo spremljava bolj skladna z melodijo? Kako izbira dinamike vpliva na značaj melodije?).

Učenci izvozijo svojo skladbo kot zvočni posnetek v formatu MP3 ali WAV. Posnetek dodatno zvočno uredijo v programu *Audacity*, pri čemer eksperimentirajo s spremembami dinamike in tempa. Učitelj jih spodbuja k preizkušanju različnih učinkov in omogoči čas za dokončanje izdelka. Posnetek učenci poslušajo in pred razredom analizirajo ter razpravljajo o možnih izboljšavah. Vsak par predstavi svojo melodijo in razloži, katere glasbene prvine (melodija, ritem,

zvočna barva) so uporabili in kako. Učitelj usmerja vrstniško vrednotenje s pomočjo vprašanj (npr. Katere glasbene prvine ste uporabili in zakaj? Kakšen učinek v glasbi ste dosegli z izborom teh prvin?).

Na koncu sledi skupinska refleksija in primerjava obeh ustvarjenih primerov (prepisanega v MuseScore in predelanega v Audacityju). Učenci razpravljajo o pridobljenih veščinah s pomočjo vprašanj (npr. Kaj ste se naučili o glasbenem zapisu in njegovi digitalni obdelavi? Kako bi lahko svoje glasbene ideje še nadgradili? Kako bi lahko uporabili ta znanja pri lastnem glasbenem ustvarjanju?).

S takšnim pristopom učenci razvijajo veščine smotrne rabe digitalne tehnologije pri ustvarjanju glasbe, poglobljajo razumevanje glasbenih elementov, eksperimentirajo z različnimi glasbenimi izraznimi sredstvi ter razvijajo kritično poslušanje in vrednotenje lastne glasbene ustvarjalnosti.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

- » Ustno
- » Pisno (glasbeni zapis, slika, besedilni opis)
- » Glasbena, plesna izvedba, nastop
- » Glasbeni izdelek (zvočni posnetek)

OPISNI KRITERIJI

- » Obsežnost, sporočilnost, izvirnost, smiselnost, prožnost ustvarjanja
- » Ustreznost, skladnost, pravilnost izvedbe ustvarjenega dela

GLASBENI JEZIK

OBVEZNO

OPIS TEME

Glasbeni jezik je sistem glasbenih simbolov, pojmov, zakonitosti in pravil, ki omogočajo glasbeno izražanje in komunikacijo. Predstavlja temeljno orodje sporazumevanja z glasbo ter pomemben del identitete posameznika, kulture in naroda. Učenec ga spoznava praktično, skozi dejavnosti izvajanja, ustvarjanja in poslušanja. Cilji tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja so usmerjeni v poglobljanje učenčevih glasbenih sposobnosti (posluh, zbranost, spomin), izpopolnjevanje spretnosti (glasovni obseg, pevska tehnika, tehnika igranja na glasbila) ter razširitev pojmovnih mrež, konceptov in znanj s področja temeljnih značilnosti glasbe od srednjega veka do danes (glasbene prvine, glasbene oblike, izvajalska sredstva in sestave, glasbeni stili, žanri in zvrsti), kar omogoča razumevanje, analizo in vrednotenje kompleksnejših glasbenih vsebin ter krepitev zmožnosti glasbenega mišljenja in izražanja.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Učitelj kritično pregleduje didaktična gradiva, dostopna v različnih informacijskih virih. Ob njih razvija lastna učna gradiva za avtentično učenje glasbenega jezika skozi dejavnosti izvajanja, poslušanja in ustvarjanja.

V vsakem razredu tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja uresničujemo vse cilje teme *glasbeni jezik*, pri čemer cilje te teme načrtujemo uravnoteženo in dosegamo povezovalno s cilji drugih tem *izvajanje*, *poslušanje* in *ustvarjanje*. Posamezno temo učitelj opredeljuje glede na prevladujoče procese ter cilje učenja in poučevanja ob zavedanju kompleksne zastopanosti pouka glasbe, pri katerem se glasbene dejavnosti medsebojno prepletajo in povezujejo. Vseh treh temeljnih glasbenih dejavnosti naj učitelj na silo ne vključuje v vsako učno uro. Pozoren pa mora biti, da ostaja sistematika dejavnosti, da posameznih dejavnosti ne marginalizira (npr. ustvarjanja) na račun drugih dejavnosti. Skozi daljše časovno obdobje načrtujemo postopno uvajanje ciljev in njihovo nadgradnjo z novimi. Izhajamo iz učenčevih usvojenih spretnosti in znanj iz predhodnih razredov ter jih nadgradimo z novimi. Cilji s področja vrednotenja in sodelovalnih veščin nimajo standardov, zato dosežkov učencev na tem področju ne ocenjujemo.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Razumevanje in uporabo glasbenega jezika sistematično poglobljamo z glasbeno komunikacijo. Pri tem je pomembno, da učitelj namesto faktografije in besednega pristopa glasbeni jezik gradi na izkustvenem učenju oz. pridobivanju glasbenih izkušenj skozi

izvajanje, poslušanje in ustvarjanje glasbe, s katerimi spodbuja aktivno oblikovanje glasbenih predstav, zmožnosti sledenja glasbenim zapisom ter spoznavanja značilnosti in zakonitosti razvoja glasbene umetnosti. Izpostavljena je potreba po razvijanju estetske občutljivosti in vrednotenja glasbenih del ter oblikovanju odnosa do glasbene dediščine in sodobne glasbene ustvarjalnosti. Poglobljanje učenčevega vpogleda v razvoj svetovne in nacionalne glasbene kulture naj vključuje tudi medpredmetne povezave s področji (slovenščina, zgodovina, likovna umetnost idr.), ki omogočajo poglobljeno razumevanje ključnih pojmov in znanj. Področje glasbenega jezika učence spodbuja k uporabi različnih informacijskih virov in sodobnih digitalnih orodij, kar bogati proces učenja in omogoča ustvarjalne pristope k glasbenemu ustvarjanju ter interpretaciji glasbenega jezika.

V tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju je glasbi namenjena le ena ura tedensko, zato je pomembno, da glasbene vsebine in strokovne termine urimo s ponavljanjem, vajo, utrjevanjem in pogosto rabo le-teh v glasbeni komunikaciji, s čimer širimo pozornost in učenčev glasbeni spomin.

Predlogi tematskih sklopov in glasbenih vsebin po razredih

V **sedmem razredu** učenci spoznavajo glasbo zgodovinskih obdobj srednjega veka, renesanse, baroka in klasicizma. Razumejo razliko med duhovno in posvetno glasbo, seznanijo se z oblikami, kot so gregorijanski koral, maša, motet in madrigal, ter prepoznavajo njihovo vlogo v zgodovinskem kontekstu. Spoznavajo glasbene oblike in strukture, kot so suita, sonata, koncert, godalni kvartet, simfonija in opera, vključno z njenimi značilnostmi (arija, recitativ, uvertura). Spoznavanje glasbene dediščine vključuje tudi vlogo trubadurjev in mojstrov pevcev, kar vodi učence k razumevanju kulturne raznolikosti in pomena glasbene tradicije.

Priporočeni nabor strokovnih terminov: srednji vek, renesansa, barok, klasicizem; gregorijanski koral, maša, motet, madrigal, suita, sonata, koncert, godalni kvartet, simfonija, opera; trubadurji, mojstri pevci; duhovna in posvetna glasba.

Učenci v **osmem razredu** razširijo svoje znanje na obdobji romantike in impresionizma, pri čemer prepoznavajo glasbene značilnosti teh stilov, kot so čustvena izraznost, barvitost zvoka in nove harmonijske možnosti (npr. celotonska lestvica). Seznanijo se z glasbenimi oblikami, kot so glasbeno gledališče (opera, balet), samospev, klavirska miniatūra in simfonična pesnitev. Spoznavajo razliko med absolutno in programsko glasbo ter vlogo nacionalnih šol pri oblikovanju glasbene identitete posameznih narodov. Poudarek je tudi na razvoju etnomuzikologije in njenemu pomenu za ohranjanje glasbene dediščine.

Priporočeni nabor strokovnih terminov: romantika, impresionizem; opereta, balet, samospev, klavirska miniatūra, simfonična pesnitev; nacionalne šole in glasba, absolutna in programska glasba, celotonska lestvica, etnomuzikologija.

V **devetem razredu** učenci obravnavajo glasbo 20. in 21. stoletja, vključno z obdobji nove glasbe, ekspresionizma, neoklasicizma, modernizma in sodobnosti. Spoznavanje teh stilov vključuje razumevanje novih glasbenih tehnik, kot so dvanajsttonska vrsta, tonalna in atonalna glasba ter inovativni zvočni koncepti (npr. zvočni grozdi). Učenci raziskujejo različne glasbene zvrsti, kot so jazz, popularna glasba, plesna glasba, narodnozabavna glasba, filmska glasba in muzikal. Pri tem prepoznavajo vlogo glasbe kot medija za izražanje sodobnih družbenih in kulturnih vsebin.

Priporočeni nabor strokovnih terminov: nova glasba, ekspresionizem, neoklasicizem, modernizem, sodobnost; dvanajsttonska vrsta, tonalna in atonalna glasba, zvočni grozd; jazz, popularna, plesna, narodnozabavna, filmska glasba, muzikal.

Skupni cilji

Cilji glasbenega jezika podpirajo skupne cilje s področij jezika, državljanstva, kulture in umetnosti, trajnostnega razvoja, zdravja in dobrobiti in digitalne kompetentnosti. Učenec spozna ^{SC}(1.1.2.1) in uporablja strokovno terminologijo glasbenega jezika ^{SC}(1.1.2.2), analizira glasbene zapise ^{SC}(1.1.4.1), spozna kulturo in umetnost ^{SC}(1.3.2.1), razvija sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo ^{SC}(1.1.5.1), krepi sodelovalne veščine ^{SC}(3.3.3.1) ter tako živi kulturo in umetnost kot vrednoto ^{SC}(1.3.5.1). Z glasbo se sprošča ^{SC}(3.2.3.2), spozna načine ohranjanja zdravja ^{SC}(3.2.4.1) in kritično presoja informacije z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe ob upoštevanju različnih pogledov ^{SC}(2.2.2.1). Pri ustvarjanju in deljenju glasbe si pomaga z digitalno tehnologijo ^{SC}(4.2.2.1) ^{SC}(4.3.1.1) ^{SC}(4.3.2.1) upravlja svojo digitalno identiteto ^{SC}(4.2.6.1) ter prepoznava tehnične težave ^{SC}(4.5.1.1).

CILJI

Učenec:

- 🔵: z izvajanjem, poslušanjem in ustvarjanjem spozna in razume zakonitosti glasbenega jezika, pogloblja glasbene sposobnosti, spretnosti in znanja ter uri glasbeni spomin, ^{SC}(1.1.5.1 | 1.3.5.1)
- 🔵: spozna pomen glasbe za zdravje in dobro počutje, ^{SC}(3.2.3.2 | 3.2.4.2)
- 🔵: spozna raznovrsten repertoar slovenskih in tujih glasbenih del od srednjega veka do danes, ^{SC}(1.3.1.1)
- 🔵: analizira, ugotavlja in uporablja pojme o temeljnih značilnostih glasbe (glasbene prvine, glasbene oblike, izvajalska sredstva in sestave, glasbeni stili, žanri in zvrsti) od srednjega veka do danes (gl. nabor strokovnih terminov), ^{SC}(1.3.2.1)

🔵: uporablja glasbene zapise,

SC (1.1.4.1)

🔵: vrednoti glasbo ter krepi sodelovalne veščine,

SC (2.2.2.1 | 3.3.2.1)

🔵: išče, ustvarja, ureja in deli digitalne vsebine, jih bogati z glasbo, videoposnetki in vizualnimi učinki ter pri tem zaznava in rešuje tehnične težave.

SC (4.2.2.1 | 4.3.1.1 | 4.3.2.1 | 4.5.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » glasbena dela umesti v stilno obdobje in zgodovinski okvir,
- » uporabi pojme o temeljnih značilnostih glasbe od srednjega veka do danes,
- » uporabi glasbene zapise.

TERMINI

◦ OBDOBJA: srednji vek, renesansa, barok, klasicizem, romantika, impresionizem, nova glasba, ekspresionizem, neoklasicizem, modernizem, sodobnost ◦ GLASBENE OBLIKE: gregorijanski koral, maša, motet, madrigal, suita, koncert, sonata, godalni kvartet, simfonija, opera, opereta, balet, samospev, klavirska miniatūra, simfonična pesnitev ◦ ZNAČILNOSTI GLASBE: trubadurji, mojstri pevci; duhovna in posvetna glasba, nacionalne šole in glasba, absolutna in programska glasba, celotonska lestvica, etnomuzikologija, dvanajsttonska vrsta, tonalna in atonalna glasba, zvočni grozd; jazz, popularna, plesna, narodnozabavna, filmska glasba, muzikal

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Primeri dejavnosti s formativnim spremljanjem znanja glede na izbrani cilj, standard znanja in strokovne termine

1.

Cilj: analizira, ugotavlja in uporablja pojme o temeljnih značilnostih glasbe srednjega veka SC (1.3.2.1)

Standard: uporabi pojme o temeljnih značilnostih glasbe srednjega veka

Strokovni termini: srednji vek, gregorijanski koral, notni zapis, cerkvena glasba

Način izkazovanja znanja: ustno, glasbena izvedba

Kriteriji vrednotenja: razumevanje in uporaba pojmov in pojmovnih mrež usvojenih skozi glasbene dejavnosti (izvajanje, poslušanje, ustvarjanje)

Opis: Učitelj upoje učence (ogrevalne, govorne, dihalne in upevalne vaje). Učenci izberejo nekaj pesmi, ki so se jih učili pri pouku, učitelj pa jih spremlja na akordičnem glasbilu. Eno pesem zapojejo ob spremljavi glasbil (lastnih, Orffovih ali drugih).

Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo prepoznavanje temeljnih značilnosti glasbe srednjega veka, razlikovanje med srednjeveškim in sodobnim notnim zapisom ter sposobnost izvajanja enoglasnega liturgičnega petja. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učitelj učence na zlog LA po metodi imitacije uči začetek gregorianskega koral *Veni Creator Spiritus* (gl. notni zapis na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/xgbnzvm>). Predvaja posnetek gregorijanskega koral. Učenci analizirajo skladbo s pomočjo poslušalskih nalog (prepoznavanje melodije, ki so jo peli, zapis besedila melodije, ki so jo peli, prepoznavanje izvajalskih sredstev in sestavov, glasbenih prvin in glasbene oblike).

Učenci s pomočjo notnega zapisa v kvadratni notaciji ter sodobnega notnega zapisa ugotavljajo razlike med srednjeveškim in sodobnim zapisom glasbe. Pri tem učitelj vodi razpravo, spodbuja analizo (npr. Katere informacije so v kvadratni notaciji izražene drugače kot v sodobnem zapisu? Kako je zapis vplival na izvajanje glasbe?) ter usmerja zapis glavnih ugotovitev o značilnostih glasbe srednjega veka v zvezke.

Nato učitelj razdeli učencem liste, na katerih je notno črtovje s štirimi črtami ter podpisanim besedilom dela enega izmed gregorijanskih koralov (npr. *Dies Irae*, *Salve Regina*, *Victime paschali laudes*, *Veni*, *Sancte Spiritus*).

Učenci se preizkusijo v pisanju koral, tako da nad posamezni zlog besedila dodajo različne tonske višine. Učitelj spodbuja ustvarjanje z vprašanji (npr. Kako se vaša zapisana melodija ujema s principi gregorijanskega koral? Kaj bi se zgodilo, če bi spremenili zaporedje tonov? Kako bi lahko zapisali bolj tekočo melodijo?). Po zapisu učenci svoje skladbe primerjajo s skladbami gregorijanskih koralov, ki jih poslušajo prek svetovnega spleta. Nato se preizkusijo v izvedbi ustvarjenih koralov samostojno ali s pomočjo učitelja, pri čemer učitelj spodbuja vrstniško vrednotenje z vprašanji (npr. Kako dobro se vaš zapis ujema s tradicionalno izvedbo gregorijanskega koral? Kako bi lahko izboljšali svojo notacijo za bolj natančno izvedbo?).

Ob zaključku ure učitelj vodi refleksijo z vprašanji (npr. Kaj ste se naučili o glasbi srednjega veka? Kako bi opisali pomen gregorijanskega koral za kasnejši razvoj glasbe? Kako bi lahko to znanje uporabili pri analizi drugih zgodovinskih glasbenih oblik?).

2.

Cilj: analizira, ugotavlja in uporablja pojme o temeljnih značilnostih glasbe klasicizma (1.3.2.1)

Standard: uporabi pojme o temeljnih značilnostih glasbe klasicizma

Strokovni termina: klasicizem, godalni kvartet

Način izkazovanja znanja: ustno, glasbena izvedba

Kriteriji vrednotenja: razumevanje in uporaba pojmov in pojmovnih mrež usvojenih skozi glasbene dejavnosti (izvajanje, poslušanje, ustvarjanje)

Opis: Učitelj upoje učence (ogrevalne, govorne, dihalne in upevalne vaje). Učenci izberejo nekaj pesmi, ki so se jih učili pri pouku, učitelj pa jih spremlja na akordičnem glasbilu.

Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo prepoznavanje temeljnih značilnosti glasbe klasicizma, razumevanje izvajalskih praks ter analizo komornih zasedb. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učitelj razdeli različna ritmična glasbila učencem ter jih razporedi v skupine po štiri. Po navodilu učitelja ustvarijo skladbo, dolgo osem taktov, v 4/4 taktovskem načinu, v katero vključijo osminke, četrтинke, polovinke in celinke. Vsak v skupini si izmisli svoj vzorec, ga utrdi, nato pa ga poskušajo zaigrati vsi skupaj. Nato svoje skladbe predstavijo drug drugemu, jih vrednotijo in samovrednotijo, pri čemer učitelj spodbuja razpravo z vprašanji (npr. Kako bi izboljšali usklajenost vaše skupine? Kako lahko različni ritmični vzorci ustvarijo kontrast v skladbi?).

Učitelj vodi učence k ponovitvi imen za različne komorne zasedbe (duo, trio, kvartet, kvintet, oktet) ter predvaja zvočni primer J. Haydna *Cesarski godalni kvartet*, op. 76, št. 3, 2. stavek. Pred tem učencem postavi poslušalske naloge o vrsti in zvrsti glasbe, zasedbi ter značaju skladbe. Po poslušanju se o skladbi pogovorijo ter ugotovijo izvajalsko zasedbo.

Nato učitelj predvaja zvočni primer nemške himne; učenci ob usmerjanju učitelja ugotavljajo, ali pesem poznajo in kakšen je njen pomen. Himno zapojejo ob posnetku na spletu. Šele nato jim učitelj predstavi skladatelja Josepha Haydna kot očeta godalnega kvarteta. Z vprašanji učence vodi do spoznanja, da je godalni kvartet zasedba ali pa glasbena oblika, ki se je razvila v obdobju klasicizma. Učitelj na spletu poišče še enega izmed Haydnovih godalnih kvartetov, ki vsebuje sledenje notnemu zapisu. Učenci analizirajo skladbo s pomočjo poslušalskih nalog (prepoznavanje izvajalskih sredstev, katero glasbilo ima vodilno vlogo, prepoznavanje sestava, glasbenih prvin in glasbene oblike, število stavkov). Učitelj usmerja zapis glavnih ugotovitev o značilnostih glasbe klasicizma in godalnega kvarteta v zvezke.

Ob koncu si ogledajo posnetke nekaterih znanih slovenskih godalnih kvartetov ter se pogovorijo o tem, da lahko zasedba godalni kvartet danes izvaja tudi druge glasbene oblike in zvrsti. Učenci ob poslušanju različnih primerov analizirajo, kako se izvajalska praksa razlikuje od zgodovinske, pri čemer učitelj spodbuja kritično mišljenje z vprašanji (npr. Kako bi opisali razliko med Haydnovim in sodobnim izvajanjem godalnega kvarteta? Bi se ta zasedba lahko vključila v druge glasbene stile?).

3.

Cilj: analizira, ugotavlja in uporablja pojme o temeljnih značilnostih glasbe romantike (1.3.2.1)

Standard: uporabi pojme o temeljnih značilnostih glasbe romantike

Strokovni termin: romantika, balet

Način izkazovanja znanja: ustno, glasbena izvedba

Kriteriji vrednotenja: razumevanje in uporaba pojmov in pojmovnih mrež usvojenih skozi glasbene dejavnosti (izvajanje, poslušanje, ustvarjanje)

Opis: Učitelj upoje učence (ogrevalne, govorne, dihalne in upevalne vaje). Učenci izberejo nekaj pesmi, ki so se jih učili pri pouku, učitelj pa jih spremlja na akordičnem glasbilu. Eno pesem zapojejo ob spremljavi glasbil (lastnih, Orffovih ali drugih).

Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo prepoznavanje temeljnih značilnosti glasbe romantike, razumevanje povezave med glasbo in izraznostjo ter analizo glasbeno-plesnih oblik. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učitelj učence po metodi imitacije nauči temo (učitelj za lažjo zapomnitev podloži besedilo) *Ples labodkov* iz baleta Petra Iljiča Čajkovskega *Labodje jezero*. Nato predvaja posnetek in usmeri učence v analizo skladbe s poslušalskimi nalogami (prepoznavanje izvajalskih sredstev in sestava, glasbenih prvin in glasbene oblike). Po poslušanju vodi v pogovoru z vprašanji učence do spoznanja, da je odlomek iz baleta. Posnetek poslušajo še enkrat in ob njem s pomočjo notnega zapisa izvajajo ritmično spremljavo.

Učitelj spodbudi učence, da s pomočjo bralne učne strategije viharjenje možganov povedo čim več informacij o baletu. Razdelijo se v skupine in s pomočjo različnih virov iščejo najpomembnejše podatke o glasbeni obliki balet (npr. Kaj je balet? Kdaj in kje se je začel? V katerem jeziku so baletni izrazi in zakaj? Kaj pomenijo izrazi primabalerina, tutu, na špičkah? Poišči štiri najbolj znane baletne skladatelje ter jim dopiši naslove nekaterih njihovih baletov. Poišči naslov prvega slovenskega baleta ter ime in priimek njegovega skladatelja.). Skupine druga drugi predstavijo ugotovitve, učitelj jih spodbuja k vrstniškemu vrednotenju z vprašanji (npr. Kako so posamezne skupine strukturirale svoje odgovore? Kaj ste izvedeli novega iz predstavitev?). Učitelj usmerja zapis glavnih ugotovitev o značilnostih glasbe baleta v zvezke.

Učenci ostanejo v skupinah in ustvarijo koreografije na posnetek *Ples labodkov*. Koreografije predstavijo drug drugemu. Učitelj jih spodbuja k samovrednotenju z vprašanji (npr. Kako ste uporabili gibanje, da ste izrazili značaj glasbe? Kaj bi lahko izboljšali pri svoji interpretaciji?).

Za domače delo učenci poiščejo pet zanimivosti iz življenja skladatelja P. I. Čajkovskega, nekaj njegovih znanih del in kratek opis zgodbe baleta *Labodje jezero*. Hkrati raziščejo, kje v Sloveniji si lahko ogledajo kakšen balet ter katere predstave so trenutno na sporedu. S temi zapisi bodo seznanili drug drugega v uvodu naslednje šolske ure.

4.

Cilji: vrednoti glasbo ter krepí sodelovalne veščine (2.2.2.1) (3.3.3.1)

Standard: /

Strokovni termin: nacionalne šole

Način izkazovanja znanja: ustno, glasbena izvedba

Kriteriji vrednotenja: razumevanje in uporaba pojmov in pojmovnih mrež usvojenih skozi glasbene dejavnosti (izvajanje, poslušanje, ustvarjanje)

Opis: Učitelj upoje učence (ogrevalne, govorne, dihalne in upevalne vaje). Učenci izberejo nekaj pesmi, ki so se jih učili pri pouku, učitelj pa jih spremlja na akordičnem glasbilu. Eno pesem zapojejo ob spremljavi glasbil (lastnih, Orffovih ali drugih).

Učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti, ki vključujejo sposobnost kritične analize glasbenih izvedb, razumevanje kulturnega konteksta ter krepitev sodelovalnih veščin pri glasbenih dejavnostih. Kriteriji so jasno zapisani in prikazani v učilnici, učenci pa jih sproti dopolnjujejo na podlagi lastnih opažanj in povratnih informacij.

Učenci poslušajo dve različni izvedbi istega glasbenega dela B. Smetane *Prodana nevesta*, uvodni del dueta Janka in Kecala. Učenci analizirajo skladbo s pomočjo poslušalskih nalog (prepoznavanje izvajalskih sredstev in sestavov, glasbenih prvin, glasbene oblike in kvalitete zvoka (npr. Kateri posnetek je kvalitetnejši in zakaj? Kateri jezik ste slišali? Zakaj pride do različnih izvedb/posnetkov?). Učitelj spodbuja učence k utemeljevanju odgovorov ter jih vodi k razumevanju vpliva nacionalnih šol na glasbene interpretacije.

Učenci se razdelijo v dve skupini: fantje in dekleta. Ob klavirski spremljavi izvajajo duet Janka in Kecala s slovenskim besedilom (Vem za mladenko, ta je bogata, je bogata ...). Z lastnimi ali ritmičnimi Orffovimi glasbili petju dodajo ritmično spremljavo, ki jo oblikujejo v skupinah. Ustvarjene spremljave ob petju predstavijo drug drugemu. Učitelj spodbuja samovrednotenje in vrstniško vrednotenje z vprašanji (npr. Kako ste se v skupini dogovorili za ritmično spremljavo? Kako lahko prilagodimo spremljavo, da bolje poudari značaj skladbe?).

Učenci na tabličnih računalnikih poiščejo ključne informacije o življenju in delu skladatelja B. Smetane in o značilnostih glasbe nacionalnih šol v času romantike. Ob zaključku ure učenci reflektirajo o svojem delu in učenju s pomočjo vprašanj ter si zapišejo ključne značilnosti glasbe nacionalnih šol v zvezke (npr. Kaj ste se naučili o nacionalnih šolah in njihovem vplivu na glasbo? Kako so vam sodelovalne veščine pomagale pri izvedbi? Kaj bi lahko izboljšali pri svoji izvedbi in analizi glasbe?).

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

- » Ustno
- » Pisno (glasbeni zapis, slika, besedilni opis)
- » Avtentični načini izkazovanja glasbenih dosežkov: glasbeni in z glasbo povezani izdelek, glasbena izvedba, nastop

OPISNI KRITERIJI

- » Razumevanje in uporaba pojmov in pojmovnih mrež usvojenih skozi glasbene dejavnosti (izvajanje, poslušanje, ustvarjanje)

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Ahačič, K. (2025). *Ključni cilji po področjih skupnih ciljev* (Spletna izd.). Zavod RS za šolstvo.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/eohgii>

Holcar, A. idr. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju. Priročnik za učitelje in strokovne delavce*. Zavod RS za šolstvo.

Marentič Požarnik, B. (2021). *Psihologija učenja in pouka*. DZS.

IZVAJANJE

Cvetko I. (2000). *Najmanjše igre na Slovenskem*. Didakta.

Cvetko I. (2003). *Trara pesem pelja: Slovenska otroška glasbila, zvočila in zvočne igrače*. Mladinska knjiga.

Cvetko I. (2005). *Aja, tutaja: Slovenske ljudske uspavanke*. DZS.

Cvetko I. (2017). *Otroške igre od A do Ž*. Celjska Mohorjeva družba.

Gruber, K. (2016). *Katjina upevalnica 1*. Glasbena delavnica Orfej.

Gruber, K. (2017). *Katjina upevalnica 2*. Glasbena delavnica Orfej.

Gruber, K. (2024). *Pesmi sestavljanke*. Glasbena delavnica Orfej.

Jež, J. (2000). *Pregled glasbil. Opis glasbil*. DZS.

Kreuh, F., in Humar, A. (2016). *Tolkalni terminološki slovar*. Založba ZRC SAZU.

Komavec, M., in Šivic, U. (2004). *Otroška pesmarica 1*. Mladinska knjiga.

Kovačič, A., in Šivic, U. (2012). *S pesmijo v praznike*. Mladinska knjiga.

Kumer, Z. (2002). *Slovenska ljudska pesem*. Slovenska matica.

Novak, N., Kmetec, M., in Lubej, N. (2021). *Sija, bija, kam pa gre – priročnik za otroško ljudsko izročilo v šoli*. Zveza KD Maribor.

Pesek, A., in Pettan, S. (2000). *Pesmi in plesi ljudstev sveta za otroke*. Mladinska knjiga.

Šivic, U., idr. (2005). *Družinska pesmarica: 100 slovenskih ljudskih pesmi*. Mladinska knjiga.

Terseglav, M., in Šivic, U. (2006). *Otroška pesmarica 2*. Mladinska knjiga.

Žvar, D. (2002). *Kako naj pojejo otroci. Priročnik za zborovodje*. Zavod RS za šolstvo.

POSLUŠANJE

Michels, U. (2002). *Glasbeni atlas*. DZS.

Reichenberg, M. (2007). *Glasbeni kašipot 4–6*. Zavod RS za šolstvo.

Vrbančič, I. (2020). *Poslušam glasbo. Didaktični in metodični vidiki*. Založba Obzorja.

USTVARJANJE

Gorenc Pižama, B., Kus, P., in Avberšek, K. (2010). *Pojoci grad*. Forum.

Gruber, K. (2020). *Gibalnice. 33 pesmi za igro in ustvarjanje*. Glasbena delavnica Orfej.

Kopačin, B., in Birska, E. (2022). *Prožne oblike učenja in poučevanja glasbenih ter likovnih vsebin*. Univerza na Primorskem.

Kroflič, B., in Gobec, D. (1995). *Igra, gib, ustvarjanje, učenje: metodični priročnik za usmerjene ustvarjalne gibno-plesne dejavnosti*. Pedagoška obzorja.

GLASBENI JEZIK

Borota, B. (2015). *Osnove teorije glasbe in oblikoslovja za učitelje in vzgojitelje*. Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta Koper.

Gruber, K. (2019, 2022). *Učne pesmi 1, 2. Didaktično gradivo za pouk glasbene vzgoje*. Glasbena delavnica Orfej.

Kopačin, B., in Birska, E. (2022). *Prožne oblike učenja in poučevanja glasbenih ter likovnih vsebin*. Univerza na Primorskem.

Pesek, A. (1997). *Otroci v svetu glasbe: izbrana poglavja iz glasbene psihologije in pedagogike*. Mladinska knjiga.

Slosar, M. (2007). *Izbrana poglavja iz didaktike glasbene vzgoje I*. Debora.

Slosar, M. (2008). *Izbrana poglavja iz didaktike glasbene vzgoje II*. Debora.

Slosar, M. (2008). *Izbrana poglavja iz didaktike glasbene vzgoje III*. Debora.

IZVAJANJE

Bizjak, M. (2020). *Petje v obdobju mutacije*. Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, in Univerze na Primorskem. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ffh5jkw>

Gruber, K. (2019, 2022). *Učne pesmi 1, 2*. Glasbena delavnica Orfej.

Gruber, K. (2020). *Gibalnice*. Glasbena delavnica Orfej.

Komavec, M., in Šivic, U. (2004). *Otroška pesmarica 1*. Mladinska knjiga.

Kreuh, F., in Humar, A. (2016). *Tolkalni terminološki slovar*. Založba ZRC SAZU.

Šivic, U., idr. (2005). *Družinska pesmarica: 100 slovenskih ljudskih pesmi*. Mladinska knjiga.

Terseglav, M., in Šivic, U. (2006). *Otroška pesmarica 2*. Mladinska knjiga.

Vatovec, M. (2024). *Vademecum zborovskega dirigenta. Priročnik za vodenje zbora*. Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, in JSKD.

POSLUŠANJE

Klemenčič, I. (2000). *Musica noster amor: glasbena umetnost Slovenije od začetkov do danes*. Založba Obzorja, Helidon in Založba ZRC SAZU.

Nagode, A., idr. (ur.). (2021). *Zgodovina glasbe na Slovenskem 3, Glasba na Slovenskem med letoma 1800 in 1918*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, in Založba ZRC SAZU.

Pompe, G., idr. (ur.). (2019). *Zgodovina glasbe na Slovenskem 4, Glasba na Slovenskem med letoma 1800 in 1918*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, in Založba ZRC SAZU.

Reichenberg, M. (2009). *Glasbeni kašipot 7–9*. Zavod RS za šolstvo.

Snoj, J., idr. (ur.). (2012). *Zgodovina glasbe na Slovenskem. 1, Glasba na Slovenskem do konca 16. stoletja*. Založba ZRC SAZU.

Vrbančič, I. (2020). *Poslušam glasbo. Didaktični in metodični vidiki*. Založba Obzorja.

USTVARJANJE

Gruber, K. (2020). *Gibalnice: 33 pesmi za igro in ustvarjanje*. Glasbena delavnica Orfej.

Kroflič, B., in Gobec, D. (1995). *Igra, gib, ustvarjanje, učenje: metodični priročnik za usmerjene ustvarjalne gibno-plesne dejavnosti*. Pedagoška obzorja.

GLASBENI JEZIK

Borota, B. (2015). *Osnove teorije glasbe in oblikoslovja za učitelje in vzgojitelje*. Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta Koper.

Kuret, P. (2004). *Zgodbe o glasbi in glasbenikih*. Didakta.

Lebič L., in Loparnik B. (1991). *Osnove glasbene umetnosti*. Mladinska knjiga.

Muršič, R. (2017). *Glasbeni pojmovnik za mlade*. Aristej.

Pesek, A. (1997). *Otroci v svetu glasbe: izbrana poglavja iz glasbene psihologije in pedagogike*. Mladinska knjiga.

Sachs, K. (1997). *Svetovna zgodovina plesa*. Znanstveno in publicistično središče.

PRILOGE

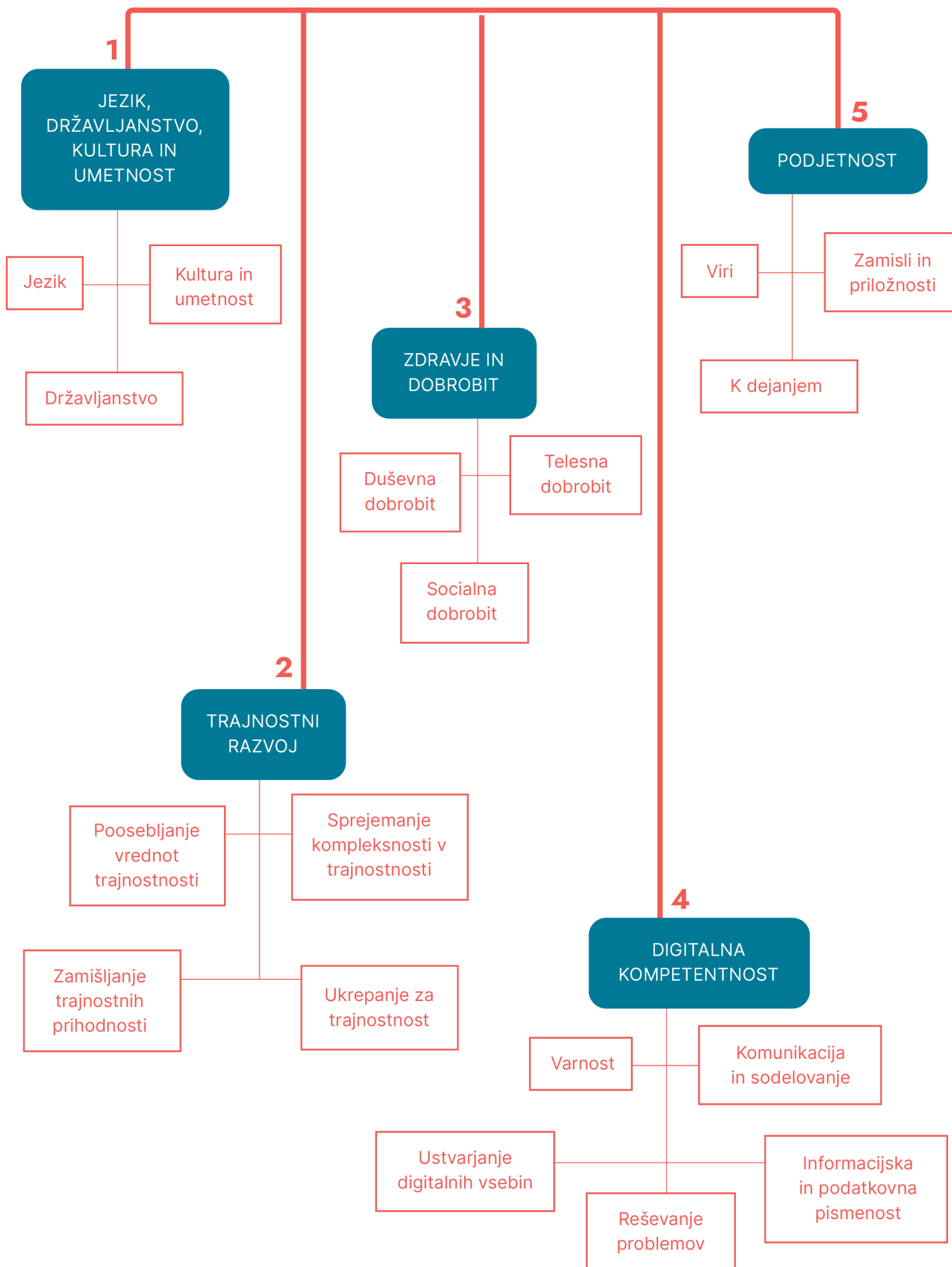
PRILOGE PO POGLAVJIH

IZVAJANJE

Didaktična priporočila za temo

» [https://aplikacijaun.zrss.si/api/gradiva/Slovenska_ljudska_prir._S._Djevenica_Pastirče_mlado.p
df](https://aplikacijaun.zrss.si/api/gradiva/Slovenska_ljudska_prir._S._Djevenica_Pastirče_mlado.pdf)

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega. itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družben položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznavna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.) tako, da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepozna avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidnim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.